Energimarknadsinspektionen
Swedish Energy Markets Inspectorate

Ei R2025:10

Bilaga 1 – konsekvensutredning

Innehåll

1 Uppdraget ... 4

2 Samråd ... 5

3 Den svenska gasmarknaden ... 5
3.1 Naturgas ... 5
3.2 Vätgas ... 11

4 Förslagens konsekvenser ... 11
4.1 Bestämmelserna för naturgas, biogas och vätgas samlas i en lag ... 12
4.2 Nya definitioner ... 15
4.3 Tillståndsförfarande för gas ... 16
4.4 Ändringar i bestämmelserna om koncession ... 23
4.5 Transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörers skyldigheter gentemot gasanvändare ... 42
4.6 System för förhandlat tillträde till vätgassystem ... 43
4.7 Transmissionsnätsoperatörers skyldigheter gällande anslutning av vissa anläggningar ... 45
4.8 Anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas samt offentliggörande av tariffer för anslutning av gas från förnybara energikällor ... 46
4.9 Avgifter och övriga villkor för anslutning och tillträde ... 48
4.10 Nätutvecklingsplaner och nätavvecklingsplaner ... 49
4.11 Gasföretagens intäktsramar ... 52
4.12 Otillåten verksamhet för transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer, innehavare av lagringsanläggning och transmissionsnätsföretag (el) samt oberoende och vissa undantag ... 54
4.13 Åtskillnadsregler för transmissionsnätsoperatörer för vätgas ... 55
4.14 Åtskillnadsregler för distributionsnätsoperatörer för gas och vätgas ... 57
4.15 Åtskillnadsregler för operatörer av lagringsanläggningar för vätgas ... 59
4.16 Utseende och certifiering av transmissionsnätsoperatörer för vätgas (HTNO) ... 60
4.17 Undantag från vissa bestämmelser om certifiering och åtskillnad för vätgasnät i isolerade områden ... 63
4.18 Redovisning och revision av företag som bedriver överföring eller distribution av vätgas m.fl. ... 64
4.19 Förbud mot spridande av kommersiellt känsliga uppgifter ... 65
4.20 Samarbete mellan transmissions- och distributionsnätsoperatörer för naturgas ... 66
4.21 Balansavtal för gas utom vätgas och tillsynsmyndighetens godkännande av sådana avtal ... 67
4.22 Avgifter för utlämnande av rapporterade mätvärden ... 69
4.23 Utsatta kunder ... 69
4.24 Bestämmelser om leverans av gas ... 70

4.25 Rätt att byta gasleverantör och regler om avgifter för byte 74
4.26 Konsumenträttigheter och konsumentskydd i samband med utfasningen av naturgas 77
4.27 Jämförelseverktyg för naturgas och biogas 80
4.28 Fakturor och faktureringsinformation 85
4.29 Certifiering av koldioxidsnål gas 86
4.30 Långsiktiga avtal om leverans av fossil gas m.m. 90
4.31 Prisreglering vid naturgaspriskris 91
4.32 Traditionella mätare för gas 92
4.33 Smarta mätare 93
4.34 Tvistlösning utom domstol 95
4.35 Sistahandsleverantör 96
4.36 Utsatta kunder 98
4.37 Anpassningar av gasmarknadslagen till artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet 98
4.38 Uppdaterade hänvisningar 99

5 Miljömässiga konsekvenser 99

6 Ikraftträdande och informationsinsatser 100

7 Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer 100
7.1 Transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas 100
7.2 Transmissionsnätsoperatörer för vätgas 101
7.3 Distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas 101
7.4 Distributionsnätsoperatörer för vätgas 101
7.5 Gasleverantörer 101
7.6 Övriga företag 101
7.7 Kunder på naturgas- och biogasmarknaden 102
7.8 Kunder på vätgasmarknaden 102
7.9 Ei 102
7.10 Domstolar 103
7.11 Övriga myndigheter 103
7.12 Finansiering 104
7.13 Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser för aktörer 104

1 Uppdraget

Den 14 december 2023 fick Ei följande uppdrag från regeringen:

Regeringens beslut

Regeringen ger Energimarknadsinspektionen i uppdrag att bedöma vilka åtgärder som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler på de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, som ersätter nuvarande direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas.

Energimarknadsinspektionen ska också bedöma vilka åtgärder som krävs som en följd av Europaparlamentets och rådets nya förordning om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas som ersätter nuvarande förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten samt revideringen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/ 1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas.

Energimarknadsinspektionen ska lämna nödvändiga författningsförslag i de delar där genomförandet kräver bestämmelser i lag eller förordning.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Klimat- och näringslivs-departementet) senast den 27 juni 2025.

Närmare om uppdraget

Uppdraget till Energimarknadsinspektionen omfattar enbart de nya europeiska regelverken på naturgasområdet. Det innebär att de regler som avser förnybar gas och vätgas och som har förlängda genomförandefrister i berörda rättsakter inte omfattas av detta uppdrag.

Under tiden fram till dess att de ovan angivna nya rättsakterna antas och publiceras i Europeiska unionens officiella tidning ska Energimarknadsinspektionen utgå från de senast tillgängliga texter som finns. Energimarknadsinspektionen ska när uppdraget redovisas lämna en fullständig konsekvensbedömning och en jämförelsetabell som redovisar hur EU-lagstiftningen föreslås genomföras i nationell lagstiftning.

I de fall som de europeiska regelverken medger att medlemsländer väljer om eller hur en viss ordning genomförs ska Energimarknadsinspektionen beskriva vilka avvägningar som inspektionen gjort och vad konsekvenserna av en alternativ genomförandemodell skulle vara.

Energimarknadsinspektionen ska vid genomförandet av uppdraget på lämpligt sätt ta vara på de kunskaper som finns hos Affärsverket svenska kraftnät och hos Statens energimyndighet liksom hos Swedegas AB.

2 Samråd

Energimarknadsinspektionen (Ei) har inom ramen för uppdraget samrått med en extern referensgrupp bestående av Nordion AB (ägare av Swedegas AB), Energigas Sverige, Stockholms Gas, Statens energimyndighet, Konsumenternas energimarknadsbyrå och Svenska kraftnät. Referensgruppen har fått del av skriftliga utkast och deltagit i fem möten för att diskutera förslag och utformningen av författningsförslag.

3 Den svenska gasmarknaden

3.1 Naturgas

Naturgas utgör idag mindre än två procent av Sveriges totala energianvändning och introducerades 1985 genom en utbyggnad av det danska naturgassystemet. Det är drygt 30 av Sveriges 290 kommuner som har tillgång till naturgas och biogas via det västsvenska gasnätet. I de kommuner där naturgasnätet är utbyggt står naturgasen för drygt 20 procent av den slutliga energianvändningen, vilket är i linje med genomsnittet i övriga Europa.

I Sverige används naturgas framför allt som processbränsle och råvara inom industrin, för kraft- och fjärrvärmeproduktion samt som fordonsbränsle och som fartygsbränsle. Hushåll som använder gas för uppvärmning och matlagning, så kallade spiskunder och tillika ”skyddade kunder” enligt EU-bestämmelserna utgör endast cirka två procent av gasmarknaden. För de petrokemiska industrierna är naturgasen inte bara en energikälla utan används också som en insatsvara, det vill säga att naturgasen är en råvara för företagets produkter.

Allmänt om gasmarknaden

I Sverige distribueras gasen genom ett större naturgasnät längs västkusten, ett mindre gasnät i Stockholm, ett antal små lokala gasnät samt via tankstationer och LNG-terminaler i Lysekil och Nynäshamn. Det är bara det västsvenska naturgassystemet samt Stockholms gasnät som omfattas av naturgaslagen (2005:403) och därför även av Ei:s tillsyn.

Sverige har ingen egen naturgasproduktion utan är beroende av import via en ledning från Danmark och av LNG som transporteras med fartyg. Med naturgas avses i naturgaslagen även biogas i den mån det är tekniskt möjligt att använda gasen i ett naturgassystem. Den största andelen biogas i nätet är importerad från Danmark. Sverige har en dock viss andel egen produktion av biogas som uppgraderas innan den injiceras i naturgasnätet. Det finns för närvarande elva biogasproducenter kopplade till det västsvenska gassystemet,

varav två är anslutna så att inmatning kan ske direkt i transmissionsnätet. Ytterligare tre biogasproducenter är anslutna till fordonsgasnätet i Stockholmsområdet. Den inhemska biogasproduktionen medger tillförsel även i ett avspärrningsläge, vilket gör att det finns en totalförsvarsaspekt på biogasen.

Handeln med gas i det västsvenska gassystemet har varit helt konkurrensutsatt sedan marknaden omreglerades 2007. Gashandlare, det vill säga gasleverantörer, köper gas för att sälja till slutkunder. Slutkundsmarknaden är konkurrensutsatt och kunderna kan oavsett var de befinner sig i nätet välja den leverantör som passar dem bäst. Distributionen av gas är däremot en naturlig monopolmarknad. I det västsvenska naturgassystemet distribueras svenskproducerad biogas samt importerad bio- och naturgas. Under 2024 var 25,6 procent av den totalt handlade gasen i det västsvenska naturgassystemet biogas[1]. Under det första kvartalet 2025 hade andelen dock ökat till 39,3 % vilket delvis kan förklaras av att skattebefrielsen för biogas återinförts.

Sedan 2015 omfattas även stads- och fordonsgasnäten i Stockholmsområdet av naturgaslagens reglering. Där var andelen biogas cirka 80 procent i mars 2023[2].

Naturgas är i jämförelse med el en liten energikälla i Sverige. Under 2024 var förbrukningen av naturgas och biogas 6,3 TWh[3] i det västsvenska naturgassystemet och importen från Danmark uppgick till 5,9 Twh. Den enskilt största delen av naturgasen används inom industrin och kraftvärmeverk, medan endast ett fåtal procent används i bostäder.

Tillförseln av gas till slutkunder i Stockholms stadsgasnät är cirka 60 GWh/år medan motsvarande siffra för fordonsgasnätet är cirka 140 GWh/år[4].

Gasnäten

Det västsvenska gassystemet sträcker sig från Trelleborg i söder till Stenungssund i norr, med en förgrening in i Småland. Det finns även stads- och fordonsgasnät i Stockholmsområdet. Utöver det finns även ett antal små gasnät runt om i Sverige. De små näten används huvudsakligen för att transportera biogas av typen fordonsgas från en produktionsanläggning till tankstationer. Gemensamt för gasnätet i Stockholm och de små lokala gasnäten runt om i landet är att de inte är kopplade till något transmissionsnät.

---

[1] Swedegas, Gasbarometern, https://swedgas.se/gas/biogas/gasbarometern (hämtad 9 juni 2025)
[2] Källa: Gasnätet Stockholm AB
[3] Källa: Swedegas, uppgifterna har konverterats till undre värmevärden
[4] Källa: Energigas Sverige

Det västsvenskagasnätet delas in i fyra verksamhetsområden: transmission, distribution, förgasning och lager. I transmissionsledningar transporteras gasen långa sträckor under högt tryck, vanligtvis mellan 55 och 75 bar i det västsvenska naturgassystemet. Därefter sker en tryckreducering i mät- och reglerstationer innan det lokala distributionsnätet tar vid för transport till kund. Naturgasnätsverksamhet samt lagrings- och förgasningsverksamhet som är ansluten till ett naturgasnät är ett reglerat monopol.

Det krävs tillstånd, så kallad koncession för att få bygga och använda naturgasledningar. Koncession krävs också för lagrings- och förgasningsanläggningar som är anslutna till en naturgasledning. Förutsättningarna för att ge tillstånd framgår av naturgaslagen och naturgasförordningen samt miljöbalken. Till skillnad från elnät krävs ingen koncession för distributionsledningar för naturgas (naturgasledningar efter en mät- och reglerstation). Det finns heller inga koncessioner för område för naturgas.

I syfte att förhindra korssubventionering mellan de delar som bedrivs som monopol och de konkurrensutsatta delarna krävs en så kallad funktionell åtskillnad mellan företagen. Detta innebär att företag som bedriver överföring (transmission eller distribution), förgasning eller lagring av naturgas inte får bedriva handel med naturgas.

Ei reglerar gasnätsföretagens intäkter på förhand under en fyraårsperiod. Intäkterna ska täcka skäliga kostnader för att driva nätverksamhet samt ge en rimlig avkastning på investerat kapital. Syftet med tillsynsmodellen är dels att företagens kunder ska få förutsägbara avgifter, dels att göra det möjligt för företagen att investera och underhålla näten. För att gasnätsavgifterna inte ska variera för mycket mellan tillsynsperioderna finns det möjlighet att jämna ut avgiftsökningar över flera perioder.

Det västsvenska naturgassystemet

Ungefär hälften av den naturgas som används i Sverige går genom det västsvenska gassystemet. Nätet består av 620 km transmissionsledningar och cirka 3 000 km distributionsledningar. Naturgasnätet sträcker sig, som tidigare nämnts, från Trelleborg i söder till Stenungssund i norr, med en förgrening in i Småland. Den enda större inmatningen till nätet sker genom en ledning under Öresund som är kopplad mot det danska nätet. Genom det danska nätet är det svenska sammankopplat med det tyska nätet och resten av kontinenten. Gasen som kommer till Danmark har sitt huvudsakliga ursprung i de norska naturgasfälten i Nordsjön och från och med 31 mars 2024 också till viss del från det danska gasfältet Tyra samt från dansk biogas. Mindre inmatning av biogas förekommer.

Företaget Swedegas, som ingår i koncernen Nordion Energi, äger transmissionsledningarna i det västsvenska naturgassystemet och ansvarar för driften och underhållet av det. Företaget har även systembalansansvar. Därutöver finns fem företag som bedriver distributionsnätsverksamhet: Göteborg Energi Gasnät AB, Kraftringen Nät AB, Varberg Energi Elnät AB, Weum Gas AB (tidigare Eon Gas Sverige) och Öresundskraft AB. De företagen tar gasen från det västsvenska transmissionsnätet till kunderna.

Figur 1 Det västsvenska naturgassystemet

Gassystemet i Stockholmsområdet

Stads- och fordonsgasnäten i Stockholm är reglerade på samma sätt som det västsvenska gassystemet. Den reglerade verksamheten med distribution och förgasning bedrivs av Gasnätet Stockholm AB.

Stadsgasnätet omfattar cirka 500 km ledning och täcker stora delar av Stockholm stad samt Solna och Sundbyberg. Inmatningen av gas sker från tre blandningsstationer där gas och luft blandas till önskad stadsgaskvalité som är anpassad för de kundapparater som används i stadsgasnätet. Blandningsstationerna förses med gas från lokal biogasproduktion samt från en förgasningsanläggning i Högdalen i södra Stockholm dit flytande gas, såväl LBG (biogas) som LNG (naturgas), levereras. I anläggningen förångas den flytande gasen till gas i gasform. I Högdalen finns även en anläggning för mottagning av trycksatt biogas (CBG) som via trycksänkning kan matas in i gasnäten.

Det cirka 40 km långa fordonsgasnätet knyter samman biogasleverantörers produktionsanläggningar för gas i Stockholm med bussdepåer för busstankning och tankstationer för fordonsgas.

Tabell 1 Gasnätsföretagen, rapporterade uppgifter avseende 2022

Företag	Kategori	Ledningslängd i km	Totalt antal uttagspunkter	Överförd volym angiven i Nm³	Överförd energimängd angiven i MWh
Gasnätet Stockholm AB	Distribution	552	51 200	23 820 013	193 876
Gasnätet Stockholm AB	Förgasning	0	0	5 810 467	60 713
Göteborg Energi Gasnät AB	Distribution	294	7 343	101 971 640	1 059 993
Kraftringen Nät AB	Distribution	184	1 603	17 926 788	185 838
Swedegas AB	Lagring			6 534 735	
Swedegas AB	Transmission	601	9	558 634 051	5 828 187
Varberg Energi AB	Distribution	66	200	2 340 149	24 098
Weum Gas AB	Distribution	1 952	20 030	287 939 268	2 983 462
Öresundskraft AB	Distribution	296	1 633	48 069 880	500 624

Källa: Ei

Grossistmarknaden

Det finns en teknisk kapacitet att årligen överföra ungefär 32 TWh gas från Danmark till Sverige via ledningen från Dragör. På grund av den låga förbrukningen i förhållande till systemets överföringskapacitet finns det med dagens förbrukning ingen risk för flaskhalsproblem i överföringen. De danska och svenska systemen är ur en teknisk synvinkel att betrakta som ett och samma system. Det finns inte heller någon svensk handelsplats för naturgas. De svenska marknadsaktörer som vill handla gas gör detta på den europeiska gasbörsen European Energy Exchange (EEX) där den tidigare danska handelsplattformen ETF PEGAS är integrerad.

På EEX kan en aktör handla gas samma dag som leveransen, dagen före, inför helg och inför nästkommande månad samt terminskontrakt med leverans upp till 6 år framåt i tiden. Den svenska gasmarknaden är sedan 2019 hopslagen med den danska. Aktörer bokar kapacitet hos den danska gasnätsägaren Energinet[5] på plattformen ”Energinet online” i enlighet med principen ”FCFS” (First-come-first-served). För att kunna transportera gas från Danmark till Sverige måste balansansvariga aktörer även vara registrerade som gashandlare hos Energinet. Väl i Sverige kan gasen säljas vidare till förbrukare, såsom industrier, och leverantörer.

Balanseringen av gas inom den gemensamma balanseringzonen i Sverige och Danmark, Joint Balancing Zone, sköts av den så kallade Balancing Area Manager (BAM) som använder den danska virtuella handelspunkten ETF för

[5] Energinet är en självständig offentlig verksamhet under Klima-, Energi- och Forsyningsministeriet i Danmark. Energinet äger och utvecklar det danska el- och gasnätet.

att sköta balanseringen av gasmarknaden. BAM administreras gemensamt av Energinet och Swedegas.

Slutkundsmarknaden

Det finns totalt elva aktörer på den svenska slutkundsmarknaden för naturgas, varav tio aktörer i det västsvenska naturgassystemet och en aktör i Stockholms stads- och fordonsgasnät: Mind energy, ApportGas, Modity, Axpo, Örstedt, Eon Försäljning Sverige, Göteborg Energi, Kraftringen Energi, Varberg Energimarknad, Öresundskraft Marknad, och Stockholm Gas.

I det västsvenska gassystemet fanns år 2022 knappt 31 000 gaskunder, varav knappt 27 000 var hushållskunder. De övriga cirka 4 000 kunderna är så kallade övriga kunder, till exempel stora industrier och kraftvärmeverk. Dessa ”övriga kunder” utgör själva marknaden och är de som motiverar själva existensen av det västsvenska naturgassystemet. Sju av dessa har direkt anslutning till transmissionsnätet.

I Stockholms stads- och fordonsgasnät finns cirka 50 000 kunder varav cirka 98 procent är hushållskunder med gasspis. Gasen distribueras även till restaurangkök, flerfamiljshus för uppvärmning, småhus med gasvärme, tankstationer, bussdepåer samt till industrier. Volymen och samhällsnyttan ligger framför allt i bussdepåerna och tillverkande företag.

Det fanns i slutet av 2024 cirka 235 publika tankstationer för fordonsgas i Sverige och cirka 60 som inte var publika. I slutet av 2024 fanns det knappt 47 000 gasfordon i Sverige. Av dessa var cirka 2 400 bussar, cirka 3 100 tunga fordon och resterande personbilar och skåpbilar.[6]

Kundernas totala kostnad för gas har förändrats relativt lite sedan omregleringen 2007. Förklaringen till detta är att gashandelspriset legat på en förhållandevis jämn nivå på cirka 30–35 öre per kWh. Även nätavgiften har legat på en stabil nivå på cirka 20–27 öre per kWh. Däremot har skatten och momsen på naturgas ökat med cirka 10 öre sedan 2007. Den enskilt största kostnadsposten, 47 procent av hushållskundernas totala kostnad för gas, utgörs av moms och energiskatt.

Kunderna i det västsvenska naturgassystemet är fria att byta leverantör. Detta är inte möjligt i Stockholm, eftersom endast en leverantör verkar där. Under 2023 genomfördes cirka 400 leverantörsbyten på den svenska

[6] Energigas Sverige, *Statistik om fordonsgas*, 2025, https://www.energigas.se/fakta-om-gas/fordonsgas-och-gasbilar/statistik-om-fordonsgas/ (hämtad 9 juni 2025)

naturgasmarknaden[7]. Konsumenternas energimarknadsbyrå driver sajten gaspriskollen.se där konsumenter kan jämföra aktuella priser på naturgas.

3.2 Vätgas

De största användningsområdena för vätgas i Europa år 2023 var raffinaderier 58 procent, ammoniak 2 procent, metanol 1,4 procent och övrig kemisk industri 8 procent. I mer än 99 procent av produktionen år 2023 användes i Europa fossil insatsvara utan användning av koldioxidinfångning. Eftersom handeln med vätgas i Europa är begränsad så finns produktionen huvudsakligen i de medlemsstater där efterfrågan från industrin är som störst. År 2023 svarade Tyskland för 19 procent, Nederländerna 17 procent och Polen för 10 procent av Europas vätgaskonsumtion[8]. De existerande vätgasnäten har en total längd på 1 581 km[9] och är koncentrerade till Belgien, Frankrike, Tyskland och Nederländerna.

4 Förslagens konsekvenser

I detta avsnitt redovisas förslagens konsekvenser. Eftersom de flesta bestämmelserna rör genomförandet av gasmarknadsdirektivet finns sällan något nollalternativ att ta ställning till. Nollalternativet är att inte genomföra direktivet, vilket skulle leda till en talan om överträdelse från Europeiska kommissionen riktad mot Sverige. I de fall Ei föreslår något som inte är hänförligt till ett krav i direktivet redovisas nollalternativet tillsammans med alternativa lösningar.

Många av bestämmelserna i förslaget till gasmarknadslag är desamma för naturgas- och biogasaktörer. Förslagen ger dock konsekvenser även för kommande vätgasaktörer. Förslaget till ny gasmarknadslag innebär att koncession för vätgasledningar och anläggningar kommer att prövas enligt samma ordning som gäller för naturgas/biogas. Rättigheter och skyldigheter för aktörer på vätgasmarknaden kommer att följa av den nya lagen och inte av rörledningslagen. När det gäller konsekvenserna av de föreslagna bestämmelserna för en vätgasmarknad är det svårt att uppskatta vilka kostnader eller nyttor detta kan medföra, eftersom marknaden inte är på plats

[7] SCB, *Gaspriser och gasavtal*, 2025, https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/energi/prisutvecklingen-inom-energiomradet/gaspriser-och-gasavtal/#_Tabellerochdiagram (hämtad 9 juni 2025)
[8] Acer, *European hydrogen markets, 2024 Market Monitoring Report*, 2024, https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER_2024_MMR_Hydrogen_Markets.pdf (hämtad 9 juni 2025)
[9] European Hydrogen Observatory, *Hydrogen pipelines and storage*, https://observatory.clean-hydrogen.europa.eu/hydrogen-landscape/distribution-and-storage/hydrogen-pipelines-and-storage (hämtad 9 juni 2025)

än. Det är oklart i vilken utsträckning vätgasledningar och anläggningar kommer att byggas och hur stor kundkretsen blir.

Konsekvenser av de enskilda förslagen redovisas nedan under respektive förslag.

4.1 Bestämmelserna för naturgas, biogas och vätgas samlas i en lag

Problembeskrivning

Naturgaslagen reglerar endast naturgas och andra gaser som kan föras in i ett naturgassystem. Gasmarknadsdirektivet innehåller dels särskilda bestämmelser för vätgas, dels bestämmelser som är gemensamma för vätgas och naturgas. Naturgas som överordnat begrepp för metangaser kommer på sikt att vara obsolet eftersom en stor andel av gas i det svenska naturgassystemet kommer att utgöras av biogas. Andelen biogas förväntas öka under kommande år och eventuellt helt ersätta naturgas.

I artikel 1 anges att direktivet syftar till att ge gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas med hjälp av naturgassystemet. Genom bestämmelserna ska en integrerad, konkurrensutsatt och transparent marknad för naturgas skapas i unionen. Bestämmelserna i direktivet gäller i viss mån andra gaser än naturgas som på ett tekniskt möjligt och säkert sätt kan föras in i och transporteras genom naturgassystemet. Enligt direktivet ska medlemsstaterna möjliggöra för tillträde av förnybar gas, dvs. biogas. En gemensam reglering bör införas för naturgas, biogas och vätgas. Även andra gaser kan matas in i ett gassystem som omfattas av lagens bestämmelser, men endast som ett komplement till de angivna gaserna. Detta förutsätter att inmatning av sådana gaser inte medför teknisk anpassning av betydelse. Den nya lagstiftningen är inte tänkt att reglera hantering av gaser som inte kan matas in som komplement till befintliga gaser i ett naturgassystem, såsom till exempel koldioxid.

Direktivets bestämmelser syftar inte till att reglera anläggningar som inte är anslutna till transmissionssystemet eller det med transmissionssystemet sammankopplade distributionssystemet. En annan förutsättning är att gas överförs för annans räkning. Även detta bör framgå tydligt av lagens tillämpningsområde. För svenskt vidkommande bör dock infrastruktur av större betydenhet, som till exempel Stockholms gasnät, omfattas oavsett vilken gas som hanteras, under förutsättning att det sker överföring till konsumenter. Konsumenter ska ha samma rättigheter oavsett om de är ansluta till ett mindre distributionssystem eller till ett distributionssystem som är anslutet till transmissionssystemet.

Direktivets bestämmelser syftar inte heller till att reglera infrastruktur som används uteslutande, eller till övervägande del, för produktion, lagring eller överföring av biogas eller gas från biomassa. Det finns i Sverige idag flera mindre system som producerar, lagrar och överför till egna depåer, men även till depåer som innehas av tredje man. Inte sällan är produktion, lagring och förgasning integrerat i en och samma infrastruktur. Det saknas skäl att utan stöd i direktivet införa generella bestämmelser för denna infrastruktur.

I naturgaslagen finns bestämmelser i 9 kap. om undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 6 kap. 1–6 §§ och 7 kap. 5 §. Undantaget gäller den som söker om koncession för naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning av större omfattning. Det nya gasmarknadsdirektivet saknar bestämmelser om undantag för större naturgasledningar. Att bevara undantaget skulle sakna stöd i EU-rätten.

Närmare om förslaget

En ny lag, gasmarknadslagen, ersätter den nuvarande naturgaslagen (2005:403), som upphävs. Den nya gasmarknadslagen reglerar naturgas, biogas, vätgas och övriga berörda gaser gemensamt, dock med vissa undantag, där särreglering är motiverad. Befintliga bestämmelser i naturgaslagen som inte ska ändras eller utgå införs i den nya lagen i oförändrad lydelse. Vidare flyttas också bestämmelserna i den befintliga lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag (certifieringslagen) till den nya gasmarknadslagen samtidigt som certifieringslagen upphör att gälla. Ett bemyndigande till regeringen införs i den nya gasmarknadslagen i kapitlet om certifiering, med rätt att meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering och om ytterligare föreskrifter rörande certifiering av innehavare av lagringsanläggning.

Bestämmelserna i 9 kap. naturgaslagen om vissa undantag för byggandet av större naturgasledning utgår och införs inte i den nya gasmarknadslagen.

Lagens tillämpningsområde omfattar transmissionssystem och distributionssystem, som är anslutet till transmissionsnätet. Distributionssystem som inte är anslutet till transmissionssystemet omfattas under förutsättning att överföring sker till konsumenter. Gassystem som överför för egen räkning omfattas inte av lagens tillämpningsområde.

Vissa redaktionella ändringar görs i befintliga bestämmelser. Bland annat ändras ”skall” till ”ska” och ”äger” till ”får”.

Alternativa lösningar

Nollalternativet är att inte införa bestämmelser för vätgas. Detta alternativ är inte aktuellt eftersom direktivet då inte blir genomfört i svensk lagstiftning.

Vätgasledningar skulle kunna byggas efter beslut enligt rörledningslagen. Men vätgasaktörer och kunder skulle sakna regelverk att luta sig mot i en kommande vätgasmarknad. Dessutom skulle vi få företag i monopolställning som inte regleras.

Ett alternativ är att komplettera naturgaslagen med direktivets bestämmelser om naturgas och införa direktivets bestämmelser om vätgas i en egen lag eller i ellagen (1997:857). Det som möjligen skulle tala för att vätgas skulle behandlas för sig eller i ellagen är kopplingen till elnätet. Detta eftersom vätgasproduktion kräver el och att elektrisk energi kan omvandlas till vätgas och vice versa, vilket gör att vätgas lämpar sig för lagring av energi från elnätet. En sådan lösning har inte framförts av någon intressent från gasbranschen men från Energiföretagen Sverige, som ser en koppling till elmarknaden. Eftersom regelverken för vätgas och naturgas/biogas i många avseenden är lika finns det ingen fördel med att skilja ut bestämmelserna för vätgas och reglera dem i särskild ordning.

Bestämmelserna i gasmarknadsdirektivet om naturgas och vätgas är i många avseenden överensstämmande. Det gäller till exempel de bestämmelser för koncession och kunders rättigheter som föreslås i denna rapport. Bestämmelserna för vätgas bör därför införas i samma lag som övriga gaser.

Förslaget om en ny gasmarknadslag upprätthåller principen om likabehandling av energislag. En gemensam reglering underlättar för branschens aktörer och berörda tillsynsmyndigheter. Alternativet skulle öka administrationsbördan för marknadens aktörer och berörda myndigheter.

När det gäller upphävandet av 9 kap. i naturgaslagen finns inget alternativ. Bestämmelserna i 9 kap. naturgaslagen infördes med stöd i artikel 36 i direktiv 2009/73/EG. Motsvarande bestämmelser om undantag för naturgasledningar finns inte i gasmarknadsdirektivet. Andra undantag har i stället införts för vätgasinfrastruktur. Bestämmelserna i 9 kap. naturgaslagen ska därför upphävas och inte flyttas över till den nya gasmarknadslagen.

Effekter på gasmarknaden

Regleringen av gaserna i en gemensam lag ger i sig inga effekter på marknaden.

Begränsningen i lagens tillämpningsområde till att utesluta mindre gassystem som inte är anslutna till transmissions- eller distributionsnätet medför ingen ändring jämfört med rådande situation. Mindre system som överför biogas eller vätgas bör inte regleras såvida de inte överför till konsumenter. I dessa fall gör sig konsumenthänsynen gällande. Detsamma gäller för Stockholms gasnät som är ett avskilt nät, men som i stor utsträckning överför till konsumenter.

Effekten av förslaget är att producenter av biogas kan driva verksamhet utan regulatoriska hinder, vilket bidrar till omställning till biogas.

Konsekvenser för berörda aktörer

Aktörerna får bestämmelser för naturgas, biogas och vätgas samlade i en lag. Antalet föreskrifter i förordning och myndigheters föreskrifter bör bli begränsat. Ei bedömer att det kommer att underlätta regelefterlevnaden och skapar tydlighet för marknadens aktörer.

Förslaget underlättar även för myndigheter som utövar tillsyn eller ska pröva ärenden om koncession.

För framtida potentiella vätgasaktörer innebär förslaget att de regleras i gasmarknadslagen i stället för rörledningslagen. Eftersom det inte finns något rörbundet system för vätgas och inte någon aktör för vätgas som idag regleras enligt rörledningslagen är det svårt att uppskatta kostnader och tidsåtgång för den förändringen. För naturgas- och biogasaktörer innebär förslaget om en gemensam lagstiftning inga särskilda konsekvenser.

Undantaget i 9 kap. naturgaslagen har inte utnyttjats och konsekvensen av att det tas bort framstår som mycket begränsade.

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter eller andra företag eller enskilda.

4.2 Nya definitioner

I gasmarknadslagen införs definitioner avseende gas, biogas, biometan, förnybar gas och koldioxidsnål gas, transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer, små företag, gasleverantör och gasanvändare samt marknadsaktör. Definitionen av lagringsanläggning begränsas till att inte omfatta en anläggning för lagring av gas som ingår som en integrerad del av en produktionsanläggning. Enkelt reproducerbara lagringstankar för vätgas utgör inte en lagringsanläggning.

Det införs även definitioner av energieffektivitet och förbättrad energieffektivitet samt innehavare av lagringsanläggning.

Alternativa lösningar

Vätgasmarknaden är inte reglerad i Sverige i dag, förutom koncessionskravet i rörledningslagen, och eftersom direktivets bestämmelser är tvingande måste nya definitioner införas.

Ett alternativ till att införa ett gemensamt begrepp, gas, är att behålla naturgas som övergripande begrepp för gaser som kan användas i ett naturgassystem. En sådan modell skulle motsvara hur gaserna hanterats i gasmarknadsdirektivet. Eftersom vätgas inte utan vidare kan matas in i ett naturgassystem skulle en ny lagstiftning dock behöva reglera naturgas och vätgas parallellt. För att skapa gemensamma bestämmelser bör därför ett enhetligt begrepp, gas, omfatta naturgas, biogas och vätgas. Naturgas bör inte vara ett överordnat begrepp för biogaser eller andra gaser som kan transporteras i ett naturgassystem. Naturgas är på väg att fasas ut och ersättas med biogas. Gasbranschen arbetar för att alla gasnät redan 2030 ska ha 100 procent biogas. I en snar framtid blir det obsolet att tala om gaser som kan matas in i ett naturgassystem. Samtliga energigaser som kan transporteras och lagras på samma eller liknande sätt som naturgas bör därför inordnas under ett och samma begrepp, gas. Begreppet gas innefattar även vätgas. I den mån det behövs särreglering för vätgas, naturgas, biogas eller koldioxidsnåla gaser anges det särskilt i den nya lagen.

Att frångå gängse terminologi i naturgaslagen, ellagen och övrig tillämplig lagstiftning, förutom i vissa motiverade fall, är inget lämpligt alternativ och skulle bara skapa otydlighet.

Marknadsaktör och energieffektivitet är nya begrepp som behöver definieras.

Konsekvenser för gasmarknaden och berörda aktörer

Att bestämmelser införs för vätgas med utgångspunkt i befintlig terminologi underlättar för marknadens aktörer. Att biogas och naturgas behandlas lika bidrar till omställningen från naturgas till biogas och torde bara ha positiva effekter på marknaden.

4.3 Tillståndsförfarande för gas

Problembeskrivning

Gasmarknadsdirektivet ställer i artikel 8 upp flera krav. Bland annat ska tillståndsförfarandet, läs i detta sammanhang koncession, inte få ta mer än två år, med möjlighet till förlängning vid synnerliga skäl. Vidare ska beslut om koncession kunna överklagas. Idag fattas beslut om koncession av regeringen efter att Ei förberett ärendet för prövning. Beslut ska enligt 10 a § naturgasförordningen meddelas inom 10 år från det att ansökan kom in till Ei. Regeringens beslut kan inte överklagas till högre instans, utan endast bli föremål för s.k. rättsprövning.

Koncession för vätgas prövas enligt rörledningslagen. Regeringen fattar beslut efter att Ei berett ärendet för prövning. Förfarandet skiljer sig från både ellagen

och naturgaslagen. Enligt 7 a § rörledningslagen ska regeringen fatta beslut fattas inom fem år från det att ansökan kom in till Ei.

Nuvarande bestämmelser uppfyller inte kraven i artikel 8 i gasmarknadsdirektivet. Det gäller både tidsramarna för beslut och möjligheten att överklaga till högre instans. Bestämmelserna i rörledningslagen, naturgaslagen och ellagen skiljer sig dessutom åt sinsemellan. Enligt ellagen är det Ei som fattar beslut. Ei:s beslut kan överklagas till mark- och miljödomstolen, eller regeringen om det är fråga om en transmissionsledning. I vissa fall beslutar regeringen som första instans. Det gäller utlandsförbindelser, ärenden som också rör expropriation och om Försvarsmakten har begärt att regeringen ska pröva frågan och regeringen beslutar att förbehålla sig prövningen.

De två huvudsakliga frågorna som behöver lösas är hur tillståndsförfarandet bör utformas för att uppfylla de nya kraven i gasmarknadsdirektivet och i vilken utsträckning samma regler ska gälla för gas och el. Koncessionskravet för elledningar omfattar distributionsledningar. I naturgaslagen finns endast krav på koncession för transmission.

Närmare om förslaget

En bestämmelse införs i gasmarknadslagen om att tillsynsmyndigheten (Ei) beslutar om koncession för transmission av gas (biogas, naturgas och vätgas). Ei:s beslut kan överklagas till regeringen. Bestämmelser om krav på koncession för distribution för vätgas införs inte.

Rörledningslagen ändras så att samtliga gaser enligt gasmarknadslagen undantas lagens tillämpningsområde.

Bestämmelser införs om att tillsynsmyndigheten ska fatta beslut inom de frister som anges i artikel 8 punkten 5 och 15, dvs. inom två år med möjlighet till förlängning vid synnerliga skäl.

Alternativa lösningar

Det finns flera alternativa lösningar till förslaget. Naturgaslagen saknar bestämmelser om infrastruktur för vätgas. En lösning är att inte införa nya bestämmelser för vätgas utan låta koncession för vätgasledning prövas enligt rörledningslagen. Koncession för vätgas kan idag meddelas av regeringen med stöd av rörledningslagen. Rörledningslagen är i huvudsak oförändrad sedan 1978 och det är inte lämpligt att den kompletteras med flera nya bestämmelser som ändå återfinns i naturgaslagen eller kommer att återfinnas i den nya gasmarknadslagen. Rörledningslagen skulle i så fall kräva ändringar för att uppfylla direktivets krav på tidsfrister m.m.

Bestämmelser om koncession för vätgas kan vara samma som för naturgas eller regleras i en egen ordning. Ei bedömer att bestämmelserna som rör koncession i den nya gasmarknadslagen bör vara samma för naturgas och vätgas. Detta gäller särskilt eftersom medlemsstaterna enligt artikel 8 punkten 9 ska säkerställa att tillstånd enligt nationell rätt för uppförande och drift av systeminfrastruktur för naturgas också är tillämpliga på infrastruktur för vätgassystem. Ett beslut för koncession för naturgas ska således kunna innefatta tillstånd för vätgas i samma infrastruktur, under förutsättning att krav på säkerhet och teknik uppfylls. Det är viktigt för konkurrensen att olika energislag och olika gaser behandlas lika i så stor utsträckning som möjligt. Aktörer ska kunna investera i infrastruktur på samma villkor eller liknande villkor och under samma förutsättningar. För koncession enligt rörledningslagen tas till exempel en avgift ut. Slutligen skulle ett koncessionsförfarande för vätgas med en annan ordning än för naturgas endast leda till ökad administration hos prövande myndighet.

För koncession av starkströmsledning gäller idag att Ei beslutar om koncession både för distributions- och transmissionsledningar. Beslut om koncession av distributionsledningar får överklagas till mark- och miljödomstolen och beslut om koncession av transmissionsledningar får överklagas till regeringen.

Idag fattar regeringen beslut om koncession beträffande transmission av naturgas. För distributionsledning krävs inte koncession. Den första frågan att ta ställning till är om det finns skäl för tillsynsmyndigheten att fatta beslut om tillstånd (koncession) för distribution av vätgas och, om så är fallet, om det finns skäl för krav på koncession även för distribution av naturgas. Något behov av koncession för distribution har inte framkommit i dialog med branschen. Det finns bestämmelser bland annat i miljöbalken och MSB:s föreskrifter som företagen måste rätta sig efter. Några oönskade konsekvenser i form av onödig infrastruktur har inte uppstått. Det finns inte heller några regulatoriska aspekter som talar för att införa en sådan ordning nu.

Det finns regelverk och branschbestämmelser som reglerar och säkerställer att ledningar byggs på bästa sätt även på distributionsnivå, trots att koncession inte krävs. Över 4 bars tryck är ledningen tillståndspliktig (brandfarlig vara) och ledningarna byggs enligt NGSA (Naturgassystemanvisningar, framtaget av gasbranschen och SiS) som baserar sig på MSBFS 2009:7, oavsett om det är en koncessionspliktig ledning eller inte. Under 4 bars tryck är ledningen inte tillståndspliktig. Här följs EGN (Energigasnormen), som uppfyller kraven i MSBFS 2020:1 (hanteringsföreskrifter brandfarlig vara). Lokal räddningstjänst kan enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor göra tillsyn både över och under 4 bars tryck.

Ei har svårt att i nuläget bedöma omfattningen av en framtida expansion av vätgasnätet. Det talar för att inte införa en ordning med ökade administrativa krav på verksamhetsutövare. Samma ordning bör således gälla för vätgas som för naturgas, dvs. att koncession endast krävs för transmission.

Artikel 8 punkten 5 i gasmarknadsdirektivet föreskriver en längsta handläggningstid för tillstånd om två år, med förlängning med ett år om det finns extraordinära omständigheter. För naturgas gäller idag att regeringen ska meddela tillstånd inom fem år för en naturgasledning och lagrings- eller förgasningsanläggning, från det att Ei mottagit en fullständig ansökan. I fråga om förlängning gäller en frist om tio år.

Förfarandet innebär att ansökningsärendet först ska beredas av Ei för att sedan beslutas av regeringen. Enligt punkten 7 omfattar inte tidsfristen på två år rättsliga överklaganden, rättsmedel eller andra domstolsförfaranden, men det finns ändå en påtaglig risk för att tvåårsfristen inte kan hållas. I förnybartdirektivet finns bestämmelser med krav på ännu kortare handläggningstid för vissa typer av anläggningar.

Ei bedömer att en ordning med två instanser är det lämpligaste. Alternativet är att ha kvar regeringen som enda beslutande instans. Enligt Ei:s bedömning kan en ordning med två instanser, där Ei fattar beslut som första instans, medföra att tidsfristen på två år kan hållas, samtidigt som en möjlighet till överklagande till regeringen i stället för till mark- och miljödomstolen skulle hålla nere den sammanlagda tiden för ett ärendes handläggning fram till lagakraftvunnet beslut. Direktivets krav på att beslut om tillstånd ska kunna överklagas uppfylls också. Dessutom skulle samma ordning gälla för prövning och överklagande av beslut rörande transmissionsledningar för el, naturgas och vätgas vilket enligt Ei:s bedömning är den bästa lösningen.

Frågan är sedan om regeringen ändå ska fatta beslut som första instans i vissa fall. I förarbeten (prop. 2012/13:70 s. 25 f.) anförs att regeringen, på samma sätt som gäller för elledningar, bör besluta i ärenden som rör utlandsförbindelser och ärenden där regeringen ändå ska besluta om expropriation. Ellagens 2 kap. 4 § 3 innehåller ytterligare ett undantag från instansordningen. Fråga om nätkoncession som har betydelse för försvaret ska beslutas av regeringen, om Försvarsmakten har begärt att regeringen ska pröva frågan och regeringen beslutar att förbehålla sig prövningen. I de fall Försvarsmakten har synpunkter beaktas dessa vid en prövning hos Ei. Försvarsmakten bör ha samma möjligheter som andra sakägare att överklaga beslutet till regeringen, men regeringen bör inte ta ställning till frågan om koncession som första instans i dessa fall.

Mot förslaget talar berörda parters intresse av att få saken prövad i domstol och aktörers intresse av att få en praxis fastlagd av domstol. Detta är särskilt viktigt för vätgasaktörerna eftersom det inte finns någon utbyggd infrastruktur. Ei utgår från att det kommer att byggas fler transmissionsledningar för el än för vätgas. Genom omställningen till mer biogas och det ökade intresset för vätgas kommer behovet av nya transmissionsledningar för naturgas sannolikt att minska. Däremot kan behovet öka för en ökad efterfrågan på biogas. Den föreslagna ordningen ter sig därför lämpligast för att åstadkomma enhetliga bestämmelser för koncession för transmission av el, natur- och biogas och vätgas och samtidigt uppfylla direktivets krav när det gäller natur- och biogas och vätgas i fråga om handläggningstid och möjlighet till överklagande av beslut.

De alternativa lösningarna framstår således som mindre lämpliga.

Effekter på gasmarknaden

Lika regler för olika energislag och olika typer av gaser ger tydliga signaler till marknaden och skulle dessutom medföra att transmissionsnätsoperatörens administrativa börda begränsas, eftersom de kan ha samma rutiner för ansökningar om koncession för transmission av olika typer av gaser. Möjligheten till att bedriva vätgasverksamhet och annan gas- eller elverksamhet begränsas enligt åtskillnadsreglerna, men det kommenteras inte närmare här.

Konsekvenser för berörda aktörer

Ei får en ökad arbetsbörda för ansökningar om koncession av vätgas. För naturgas och biogas blir bördan likvärdig för Ei och regeringen, eftersom Ei enligt nu gällande ordning ska förbereda ärendet och överlämna det till regeringen för beslut.

Koncessionsförfarandet blir i huvudsak detsamma som idag för naturgas/biogas och leder inte några merkostnader. I den mån anslutning kan ske snabbare är det positivt för nätoperatörerna som kan få till anslutningar snabbare. Genom förslaget kortas tidsfristen för handläggning avsevärt.

När det gäller vätgas har idag inte frågan om koncession prövats och vilken konsekvens det skulle få att ansökan om koncession prövas enligt rörledningslagen jämfört med den föreslagna ordningen är inte möjligt att uppskatta. Sökandens kostnader för ett koncessionsförfarande för vätgas borde motsvara kostnaden för förfarandet för naturgas/biogas. Först efter att vätgasmarknaden utvecklats kan vi bedöma om så verkligen blir fallet.

Förslaget bedöms inte ha konsekvenser för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda.

Kravet på koncession avser endast transmission

Bestämmelsen om att kravet på koncession endast omfattar anslutning för tranmissionsledning och anläggningar som ansluts till en transmissionsledning speglar gällande praxis. Förslaget i denna del innebär endast ett förtydligande.

Koncession krävs inte för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation (2 kap. 1 § andra stycket naturgaslagen). Det innebär att distributionsnätet nedströms MR-stationer vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett geografiskt avgränsat område inte kräver koncession. I samband med att 2 kap. 1 § infördes uttalades i förarbetena att konsekvensen av undantaget blir att det inte krävs koncession för distributionsledningar (prop. 2004/05:62 s. 130).

Mot bakgrund av detta kommer inte några nya konsekvenser följa av att lagen förtydligar det som redan gäller i praktiken.

Bestämmelserna om förgasningsanläggningar tillämpas också på anläggningar som används för kondensering av naturgas och för import och lossning av kondenserad naturgas, om anläggningen är ansluten till en naturgasledning som används för överföring av naturgas (1 kap. 5 § andra stycket naturgaslagen). Överföring enligt naturgaslagen sker på både distributions- och transmissionsledningar (1 kap. 6 § naturgaslagen).

Det som sägs i förarbetena, om att kravet på koncession för anläggningar i praktiken innebär att koncession endast krävs när de ansluts till en transmissionsledning, har inte kommit till uttryck i naturgaslagen. I naturgaslagen sägs inget om att det endast gäller i det fallet dessa anläggningar ansluts till en transmissionsledning. Koncession krävs inte för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation (2 kap. 1 § andra stycket naturgaslagen). Det innebär att distributionsnätet nedströms MR-stationer vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett geografiskt avgränsat område kräver inte koncession. I samband med att 2 kap. 1 § infördes uttalades i förarbetena att konsekvensen av undantaget blir att det inte krävs koncession för distributionsledningar (prop. 2004/05:62 s. 130).

Branschen har efterfrågat ett förtydligande, och i och med förslaget blir det klart uttryckt i lagen att anläggningar som ansluts till distributionsledningar inte heller omfattas av koncessionskravet.

Mot bakgrund av detta kommer inte några nya konsekvenser följa av att lagen förtydligar det som redan gäller i praktiken.

Alternativa lösningar

Alternativet att helt slopa kravet på koncession skulle innebära ett avsteg från principer som gällt ända sedan införandet av 1902 års ellag och diskuteras inte vidare här.

Ett annat alternativ är att låta kravet på koncession omfatta distributionsledningar och anläggningar som ansluts till sådana. Att införa en sådan reglering skulle innebära stora förändringar för aktörerna på gasmarknaden.

I prop. Naturgasfrågor 2012/13:85 s. 25 f. uttalades ”att några mer betydande olägenheter av de slag som tidigare befarats inte har uppkommit och att naturgasmarknaden uppvisar stora skillnader mot elmarknaden i fråga om omfattning och expansion. Energinätsutredningen har även framhållit att naturgaslagen numera uppställer tydliga och omfattande krav på en nätägares verksamhet, varför intresset av att bedöma en nätägares lämplighet inte är ett starkt argument för regleringen. Energinätsutredningen har sammantaget funnit att det inte finns skäl att införa ett krav på områdeskoncession i naturgaslagen. Regeringen instämmer i den bedömningen”.

Ei bedömer att förhållandena på naturgasmarknaden är desamma i dag och att någon ändring av regleringen inte behövs. Det talar för att inte införa en ordning med ökade administrativa krav på verksamhetsutövare. Koncession för distributionsledningar skulle medföra ökade kostnader och kanske framför allt en längre handläggningstid för tillstånd av ledningar och anläggningar. Samma miljöprövning sker oavsett om det är Ei eller annan myndighet som beslutar om koncession eller om ledning skulle vara befriad från kravet på koncession. En koncessionsprövning skulle dock också medföra en prövning av ledningens lämplighet. Som konstaterades i ovannämnda proposition har inte nuvarande ordning lett till några problem. Distributionsledningar och anläggningar byggs inte utan att det finns ett behov. En annan fråga är det skydd som koncessionshavaren får genom en beviljad koncession. Det naturliga monopolet är i viss utsträckning självreglerande på så sätt att det blir en ekonomisk omöjlighet att bygga en ledning angränsande till en redan befintlig. Ei bedömer att förhållandena på naturgasmarknaden är desamma i dag som vid tiden för propositionen och att någon ändring av regleringen inte behövs.

Ei har svårt att i nuläget bedöma omfattningen av ett vätgasnät. Det talar för att inte införa en ordning med ökade administrativa krav på verksamhetsutövare. Utbyggnaden av ett omfattande vätgasnät för transmission ligger en bit in i framtiden, och en analys av vilken som är den lämpligaste regleringen för distribution av vätgas och anläggningar som ansluts till distributionsledningar kan behöva omprövas.

Medlemsstaterna ska också enligt artikel 15 i förnybartdirektivet vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att administrativa förfaranden för tillstånd för förnybar energi förenklas så långt det är möjligt.

Samma ordning bör således gälla för vätgas som för naturgas, dvs. att koncession endast krävs för transmission.

Effekter på marknaden och konsekvenser för aktörer

När det gäller aktörer på naturgas- och biogasmarknaden blir det inga effekter eftersom nu gällande koncessionsbestämmelser får vara kvar. Att gällande praxis uttrycks tydligare i lagstiftningen bidrar till förutsebarheten, vilket minskar den administrativa bördan. En ändring skulle medföra merkostnader för aktörer som vill bygga infrastruktur för distribution.

När det gäller vätgasaktörer är kravet på koncession för transmissionsledning och anläggningar som ansluts till sådana rimligt och har inte ifrågasatts av branschen. Att samma bestämmelser får gälla för de olika gaserna är viktigt för likabehandlingen av energislag och skapar förutsebarhet för marknaden. En konsekvens av förslaget är att sökanden inte behöver betala en avgift, vilket i dag krävs enligt förordningen (1978:164) om vissa rörledningar. Enligt 3 § ska en grundavgift om 42 000 kr betalas. För varje påbörjad kilometer rörledning som ansökan avser ska dessutom en längdavgift om 3 700 kr per kilometer betalas. Den som bygger en ledning om 100 km får således betala en avgift om 412 000 kr.

Förslaget bedöms inte ha konsekvenser för stat, myndigheter andra företag eller enskilda, förutom att staten går miste om en intäkt i form av avgiften för koncessionsansökan enligt rörledningslagen för vätgasledning.

4.4 Ändringar i bestämmelserna om koncession

Problembeskrivning

Lagstiftningen är olika för naturgas och el. I vissa fall är det befogat, men ibland inte. Aktörer bör ha samma eller liknande bestämmelser att förhålla sig till när det gäller krav på koncession, koncessionens giltighetstid, möjligheter till att vidta markundersökningar och andra åtgärder inför och i samband med en ansökan om koncession. Principen om att olika energislag ska behandlas lika bör upprätthållas i möjligaste mån.

I ellagen finns en bestämmelse om att koncession inte krävs för åtgärder som vidtas för att avgöra var och hur ledningen ska byggas eller undersöka vilken påverkan verksamheten får på miljön. En bestämmelse med samma innebörd förs in i den nya gasmarknadslagen. Bestämmelser införs om att

tillsynsmyndigheten får besluta om tillträde till annans mark för undersökningar. Bestämmelserna utformas på samma sätt som 2 kap. 57–62 §§ i ellagen. En bestämmelse införs om att frågor som prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om koncession.

I ellagen har det införts bestämmelser om vilka krav som ska vara uppfyllda för att en ledning eller anläggning ska vara att anse som lämplig ur allmän synpunkt. En liknande bestämmelse bör införas i gasmarknadslagen för att underlätta tillsynsmyndighetens prövning och underlätta för aktörer som ska motivera varför ledningen eller anläggningen är lämplig ur allmän synpunkt.

Gasmarknadsdirektivet och energieffektiviseringsdirektivet ställer krav på att olika typer av prövningar, t.ex. koncession, ska ske med utgångspunkt att ledningen eller anläggningen i sig ska vara energieffektiv och bidra till energieffektivitet i energisystemet. En ledning eller anläggning ska också vara lämplig ur ett försörjningsperspektiv. Detta bör framgå av lagen. Som ett stöd i tillsynsmyndighetens uppgift vid prövning av dessa frågor bör en bestämmelse införas om att tillsynsmyndigheten ska inhämta yttrande från Statens energimyndighet. Statens energimyndighet har kompetens både i fråga om försörjningstrygghet och energieffektivitet i gassektorn.

En beviljad koncession ska gälla till vidare. Det gäller även redan meddelade koncessioner. En aktör som vill investera i en gasledning för transmission eller gasanläggning kan göra det under samma förutsättningar som en aktör på elmarknaden. Bestämmelserna i ellagen om koncessioners giltighetstid och möjlighet att bestämma begränsad tid bör införas i gasmarknadslagen.

Av förarbeten till naturgaslagen och i tillämpningen av densamma har endast anläggningar som ansluts till transmissionsledning bedömts vara koncessionspliktiga. Detta bör framgå direkt av lagen. En bestämmelse införs därför i gasmarknadslagen om att kravet på koncession för lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar endast omfattar sådana anläggningar som ansluts till en gasledning för transmission.

Enligt artikel 8 punkten 9 ska medlemsstaterna säkerställa att tillstånd enligt nationell rätt för uppförande och drift av systeminfrastruktur för naturgas också är tillämpliga på infrastruktur för vätgassystem. Det är rimligt, såsom föreskrivs i artikeln, att en koncession för naturgasledning eller anläggning bör ge koncessionshavaren rätt att använda ledningen eller anläggningen för en annan typ av gas. Detta förutsätter att till exempel MSB:s föreskrifter är uppfyllda. I ansökan om koncession bör anges en teknisk beskrivning av vilka typer av gaser ledningen är konstruerad för. Om koncession söks för en gasledning omfattar en sådan ansökan samtliga gaser. Det kan dock finnas skäl

för sökanden att begränsa ansökan till exempelvis naturgas och biogas, för att inte behöva uppfylla kraven på ytterligare säkerhet för vätgas. Även i det fall endast en typ av gas ska överföras, till exempel vätgas eller biogas, behövs uppgiften om typ av gas i prövningen av koncession. Uppgiften behövs inte för att Ei ska designera ledningen/koncessionen till en eller några vissa typer av gas, utan för att den prövande myndigheten Ei, MSB och eventuellt andra ska kunna bedöma bland annat säkerhetsfrågor, skyddsavstånd med mera. Vilken gas eller vilka gaser som ska överföras är också en del av syftet för rörledningen som ska överföra gasen från en punkt till en annan.

Bestämmelser införs om att den som ansöker om koncession ska ange i ansökan vilka gaser som ledningen eller anläggningen kan komma att användas för. Detta framstår möjligen som självklart, men det är viktigt att prövande myndighet får klart besked om prövningen omfattar samtliga gaser enligt gasmarknadslagen, eller endast naturgas/biogas eller vätgas. En meddelad koncession för gas omfattar rätt till överföring av samtliga gaser enligt gasmarknadslagens definition av gas om inte beslutet om koncession särskilt begränsar koncessionen till en gas.

Idag finns flera undantag från kravet på koncession. I naturgaslagen 2 kap. 1 § andra stycket anges att koncession inte krävs för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation. I tredje stycket finns ett bemyndigande till regeringen med möjlighet att föreskriva ytterligare undantag. Enligt 3 § i naturgasförordningen krävs således inte koncession för ombyggnad av en mät- och reglerstation, linjeventilstation, rensdonsstation eller kompressorstation.

Gasbranschen har efterfrågat ytterligare undantag, särskilt när det gäller uppförande av en ny kompressorstation i anslutning till befintlig MR-station. Ett sådant undantag motiveras bland annat av den pågående omställningen till biogas. Operatörer måste kunna ändra flödet så att biogas, som annars matas in i distributionsnätet, dvs. nedströms om MR-station, också kan matas in på transmissionsnätet. Ett av syftena med bestämmelserna i gasmarknadsdirektivet är att korta handläggningstiderna för tillstånd och möjliggöra en utfasning av naturgas och en övergång till förnybara gaser. Som regelverket ser ut idag uppfylls inte dessa syften.

Åtgärder som inte kräver koncession

I ellagen 2 kap. 1 § anges att en starkströmsledning inte får byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). I andra stycket anges att till byggandet av en ledning även räknas schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen, dock inte åtgärder som utförs enbart för att avgöra var och hur ledningen ska byggas eller undersöka vilken påverkan verksamheten får på miljön. Den sista bisatsen lades till genom införande av ett

nytt 2 kap. Det förtydligas att åtgärder som sker enbart för att avgöra var och hur ledningen ska byggas eller undersöka vilken påverkan verksamheten får på miljön får vidtas utan nätkoncession. Det krävs exempelvis inte nätkoncession för att den som avser att bygga en ledning ska få ta ned träd för att det ska gå att ta sig till en stolpplats för att göra en markundersökning. I prop. 2020/21:188 Moderna tillståndsprocesser för elnät, s 24 f. uttalas följande:

> Regeringen bedömer att omfattningen av förbudet mot att bygga en ledning utan nätkoncession bör förtydligas för att undvika otydligheter vid tillämpningen av andra förslag som lämnas i propositionen, framför allt Prop. 2020/21:188 när det gäller tillträde till mark för undersökningar (avsnitt 14). Det bör därför klargöras att koncessionsplikten inte är ett hinder för åtgärder som utförs enbart för att avgöra var och hur en starkströmsledning ska byggas eller undersöka vilken påverkan verksamheten får på miljön. Sådana åtgärder bör alltså i detta sammanhang inte anses ingå i byggandet av en starkströmsledning.
>
> Åtgärder som kan medföra skada eller intrång i en större omfattning bör däremot inte få vidtas innan en koncessionsprövning har inletts. Den tidsbesparing detta skulle innebära måste vägas mot konsekvenserna för motstående allmänna och enskilda intressen.

Samma skäl talar även för ett sådant förtydligande när det gäller tillståndsprocessen för gas. Förtydligandet bör gälla ledning, lagringsanläggning och förgasningsanläggning.

Alternativa lösningar

Det enda relevanta alternativet är att inte införa bestämmelsen. Bestämmelsen skapar tydlighet och förutsebarhet för den som söker koncession och för sakägare, dvs. markägare och andra. Bestämmelsen utgår från gällande praxis och motsvarande bestämmelse finns i ellagen. Bestämmelserna för koncession bör så långt som möjligt vara lika för el och gas och det finns inga bärande skäl mot att införa bestämmelsen.

Effekter på marknaden och konsekvenser för berörda aktörer

En konsekvens av förslaget är att det blir tydligare för den som söker koncession och för sakägare vad som kräver koncession och inte. Dessutom tillförsäkras den som söker om koncession möjligheten att inleda arbetet med markundersökningar och andra åtgärder och kan på så sätt vinna tid.

Bestämmelserna reglerar förhållandet mellan de som söker om koncession och Ei. Konsekvenser för markägarna berörs i avsnittet om förtida tillträde till mark.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

Undantag från koncession

De undantag som finns idag i naturgaslagen och naturgasförordningen bör föras in i gasmarknadslagen. Ett nytt undantag införs för uppförande av en ny mät- och reglerstation, linjeventilstation, rensdonsstation eller kompressorstation i anslutning till en befintlig station.

Alternativa lösningar

Nollalternativen är att inte införa något nytt undantag och att inte flytta undantaget för ombyggnation från förordning till lag. När det gäller förslaget om ett utökat undantag för uppförande av en ny station framhåller branschen att konsekvenserna av att inte genomföra undantaget är mycket negativa. Enligt branschen finns flera MR-stationer som i närtid kommer att behöva byggas till med en kompressorstation för att möjliggöra omvänt flöde, dvs från distributionsnätet till transmissionsnätet. Regeringen bör därför dessutom överväga att, i avvaktan på att en ny lag kommer på plats, införa undantaget i den befintliga naturgasförordningen.

Effekter på marknaden och konsekvenser för aktörer

Att flytta en bestämmelse om befintligt undantag från förordning till lag medför inga konsekvenser för marknaden eller dessa aktörer. Fördelen är att samtliga undantag från kravet på koncession samlas i samma paragraf.

Förslaget om utökat undantag ger positiva effekter för marknaden. Det gäller både tiden för tillståndsprövningen och konsekvenserna av att kunna använda biogas i stället för att riskera att den facklas, med ekonomisk skada och miljöskada som följd. Detta utvecklas nedan.

Tiden för tillståndsprövningen

Enligt uppgift från branschföreträdare finns i närtid (under åren 2025 till 2026) behov av tillpassning för omvänt gasflöde av fyra befintliga MR-stationer. Fram till 2030 finns motsvarande behov för ytterligare femton stationer (av totalt cirka 40 stationer). Att upprätta en koncessionsansökan tar uppskattningsvis 400 timmar intern tid för Swedegas (som är den aktör som äger de MR-stationer som avses), och kräver dessutom legal och teknisk expertis från externa parter. Den sammanlagda kostnaden uppskattas till 1,5 miljoner kronor. Swedegas totala kostnad för fyra ansökningar under åren 2025 till 2026 beräknas därmed uppgå till 6 miljoner kronor, och motsvarande siffra fram till 2030 till 28,5 miljoner kronor. Detta förutsätter att det inte krävs ytterligare kompletteringar från Swedegas. Prövningsprocesserna kommer även belasta Ei, samt regeringen som i dagsläget är beslutande instans för koncession. Utöver kostnader kopplade till koncessionsansökan uppstår kostnader till följd av att biogas inte kan användas (och därmed ersätta naturgas), vilket påverkas av den tid som en

prövningsprocess väntas ta. I vissa fall kommer redan producerad biogas bli tvungen att facklas när den inte kan överföras till transmissionsnätet. I andra fall kan nyinvesteringar i biogasanläggningar försenas eller, i värsta fall, produktionsanläggningarna inte etableras över huvud taget. Ei uppskattar att prövningsprocessen uppgår till cirka sju månader per ansökan. Gasbranschen ser dock en risk att processen kommer ta längre tid om flera ansökningar lämnas in till myndigheten samtidigt (till följd av resursbrist). Med dagens regelverk tillkommer dessutom regeringens handläggningstid. Hur lång tid det tar beror på saker utanför sökandes kontroll och får enligt naturgasförordningen sträcka sig fem år från det att ansökan inkommit till Ei. Från att en ansökan påbörjas hos Swedegas tills att beslut fattats, uppskattas att minst ett år har passerat. Den sammanlagda tidsfördröjningen för tillpassning av MR-stationer som behöver utföras under 2025 och 2026 uppskattas uppgå till fyra år (förutsatt att Ei kan hantera en ansökan inom sju månader). Den biogas som måste facklas vid krav på koncessionsförfarande för att anpassa MR-stationer till omvänt gasflöde estimeras till 40 GWh fram till och med 2026, vilket motsvarar en samhällsekonomisk kostnad på cirka 67 miljoner kronor per år. Hur mycket biogas som samhället går miste om under åren efter det är svårare att uppskatta. Vid nyanslutningar av biogasproduktion innebär en koncessionsansökan inte nödvändigtvis alltid en försening av driftstarten. Det kan dock medföra en viss försening, vilket medför en samhällsekonomisk kostnad eller att anläggningen väljer att inte ansluta till gasnätet (vilket är det energieffektivaste sättet att distribuera gasen på). Kostnaderna för ansökan kvarstår dock.

Att som nätansluten biogasproducent dessutom riskera att inte få avsättning för sin biogas via gasnätet innebär en stor kommersiell risk. För producenterna är tidsaspekten vid en tillpassning av en MR-station därför avgörande. Biogasproducenterna har ofta avtal med gasleverantörerna (som säljer gasen vidare någonstans i gasnätet via avtal) om att de ska leverera en viss energimängd biogas per år. Om inte detta kan uppfyllas riskerar producenterna att behöva köpa in motsvarande energimängd biogas till ett betydligt högre pris än vad de själva kan producera för. Ett författningsförslag som möjliggör tillpassningar för omvänt gasflöde bedöms, utifrån nu kända tillpassningsbehov fram till 2030, innebära en kostnadsbesparing på närmare 30 miljoner kronor samt en samhällsekonomisk besparing på 67 miljoner kronor per år. En ny normalstor biogasanläggning producerar idag mellan 80 och 120 GWh. Om en ny anläggning på 100 GWh försenas 1 år till följd av långa tillståndsprocesser, motsvarar det en samhällsekonomisk kostnad på 167–413 miljoner kronor. Då har ingen hänsyn tagits till kostnaderna för Ei:s och regeringens arbete. Vidare tillkommer ytterligare stora samhällsekonomiska

besparingar om ny biogasproduktion kan anslutas till distributionsnäten utan några förseningar på grund av förnyad koncessionsansökan.

Samhällsekonomiska konsekvenser om biogas inte kan användas

I Biogasmarknadsutredningen från 2019 beräknades den samhällsekonomiska nyttan av produktion respektive användning av biogas. Merparten av den kvantifierade nyttan utgörs av minskade växthusgasutsläpp, men beräkningen inkluderar även övergödning, försurning och partiklar.

Om ett distributionsnät uppnått sin maxkapacitet och en tillpassning med omvänt gasflöde inte kan komma till stånd direkt innebär det att befintlig produktion av biogas inte kan användas fullt ut utan i stället måste facklas. Detta medför en samhällsekonomisk kostnad för samhället. Den biogas som ”förloras” vid krav på koncessionsförfarande för att anpassa MR-stationer till omvänt gasflöde estimeras till 40 GWh fram till och med 2026. Att behöva fackla 40 GWh biogas ger en årlig samhällsekonomisk kostnad på nästan 67 miljoner kronor. Detta grundar sig på att värdet av att undvika emissioner av växthusgaser sätts till 7 kr/kg koldioxidekvivalenter vilket medför att nyttan att ersätta naturgas i industrin med biogas uppgår till 1,66 kr/kWh. Vidare, om ett distributionsnät uppnått sin maxkapacitet och en tillpassning med omvänt gasflöde inte kan komma till stånd och det medför att nyinvesteringar i ny biogasproduktion inte kan realiseras eller försenas på grund av utdragna tillståndsprocesser, medför det ytterligare kostnader för samhället. En ny normalstor biogasanläggning producerar idag 80–120 GWh per år. Om en ny anläggning på 100 GWh per år försenas 1 år till följd av långa tillståndsprocesser, motsvarar det en samhällsekonomisk kostnad på 167–413 miljoner kronor. Detta grundar sig på att kostnaden för samhället att inte ny biogasproduktion kommer tillstånd uppgår till 1,67–4,13 kr/kWh biogas om biogasen antas ersätta naturgas i industrin (spannet beror främst på typ av substrat och process).

Utöver dessa kvantifierade samhällsnyttor finns flera betydande nyttor som Biogasmarknadsutredningen av olika skäl inte kunde kvantifiera i ekonomiska termer. Bland annat bedömer utredningen att en ökad användning av förnybara energigaser kan öka den svenska basindustrins konkurrenskraft på sikt. Att inhemskt producerad biogas bidrar till försörjningstrygghet bedömer utredningen vara en hög samhällsnytta eftersom de samhällsekonomiska och företagsekonomiska kostnaderna vid ett tillfälligt stopp i Sveriges naturgasleveranser bedöms kunna bli betydande.

Vidare kan biogas bidra till att balansera det västsvenska gasnätet. Därtill kan produktionen av biogödsel minska importberoendet av mineralgödsel och därmed bidra till en mer cirkulär ekonomi och ökad försörjningstrygghet.

Kan ett beslut om koncession avse både naturgas och vätgas?

Enligt artikel 8 punkten 9 ska medlemsstaterna säkerställa att tillstånd enligt nationell rätt för uppförande och drift av systeminfrastruktur för naturgas också är tillämpliga på infrastruktur för vätgassystem. Detta påverkar inte medlemsstaternas rätt att återkalla dessa tillstånd om vätgasinfrastrukturen inte uppfyller de tekniska säkerhetsregler för infrastruktur för vätgassystem som fastställs i unionsrätten eller nationell rätt.

Det är rimligt, såsom föreskrivs i artikeln, att en koncession för naturgasledning eller anläggning bör ge koncessionshavaren rätt att använda ledningen eller anläggningen för en annan typ av gas. Detta förutsätter att till exempel MSB:s föreskrifter är uppfyllda. I ansökan om koncession bör en teknisk beskrivning av vilka typer av gaser ledningen är konstruerad för anges. Om koncession söks för en gasledning omfattar en sådan ansökan samtliga gaser. Det kan dock finnas skäl för sökanden att begränsa ansökan till exempelvis naturgas och biogas, för att inte behöva uppfylla kraven på ytterligare säkerhet för vätgas.

Även i det fall endast en typ av gas ska överföras, till exempel vätgas eller biogas, behövs uppgiften om typ av gas i prövningen av koncession. Uppgiften behövs inte för att Ei ska designera ledningen/koncessionen till en eller några vissa typer av gas, utan för att den prövande myndigheten Ei, MSB och eventuellt andra ska kunna bedöma bland annat säkerhetsfrågor, skyddsavstånd med mera. Vilken gas eller vilka gaser som ska överföras är också en del av syftet för rörledningen som ska överföra gasen från en punkt till en annan.

Av skäl 59 i gasmarknadsdirektivet framgår följande.

> En förenkling och rationalisering av administrativa tillståndsförfaranden och tydliga tidsfrister för beslut som ska fattas av de myndigheter som är behöriga att bevilja tillstånd bör säkerställa att utbyggnaden av produktionsanläggningar för vätgas och infrastruktur för vätgassystem kan ske i tillräcklig takt utan att hindra offentliga samråd. Medlemsstaterna bör ombes att rapportera om de framsteg som gjorts. Det är nödvändigt att förlänga giltighetstiden för tillstånd, t.ex. licenser, tillståndkoncessioner eller godkännanden, som beviljats enligt nationell rätt för uppförande och drift av befintliga naturgasrörledningar och andra nättillgångar när den gasformiga energibärare som transporteras i en naturgasrörledning byts från naturgas till (ren) vätgas. Denna förlängning av giltighetstiden för tillstånd bör inte påverka giltigheten för tekniska säkerhetskrav för vätgasinfrastruktur eller de behöriga myndigheternas

möjlighet att övervaka efterlevnaden av sådana krav och vidta lämpliga och proportionella verkställighetsåtgärder, inbegripet en eventuell återkallelse av de förlängda tillstånden, om det är motiverat. Detta bör förhindra onödiga dröjsmål när användningen av befintliga naturgasrörledningar och andra nättillgångar ändras till vätgastransport. Det bör undvikas att villkoren för att bevilja tillstånd för infrastruktur för vätgassystem skiljer sig väsentligt åt utan tillräcklig motivering. Tekniska säkerhetshänsyn kan motivera en differentierad strategi för förlängd tillämpning av befintliga tillstånd eller utfärdande av nya tillstånd. Bestämmelserna om tillståndsförfaranden bör gälla utan att det påverkar tillämpningen av internationell rätt och unionsrätt, inbegripet bestämmelser för att skydda miljön och människors hälsa. När det är vederbörligen motiverat på grund av extraordinära omständigheter bör det vara möjligt att förlänga tidsfristerna för tillståndsförfaranden med upp till ett år.

En bestämmelse bör införas om att den som ansöker om koncession ska ange i ansökan vilken eller vilka gaser ledningen är konstruerad för. En bestämmelse bör införas om att en meddelad koncession för gas omfattar rätt till överföring av samtliga gaser om inte annat följer av den begränsning som angetts i ansökan. Bestämmelserna bör meddelas i förordning. Däremot måste sökanden, om den förutser en övergång från naturgas till vätgas, ta höjd för en sådan ändring i ansökan om koncession. Om den första miljöprövningen inte innefattar en prövning av vätgas och de förändringar som en övergång till vätgas skulle innebära, krävs en ny ansökan för att omvandla koncessionen till att omfatta ledning eller anläggning för vätgas.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen i direktivet är tvingande och det finns inga alternativ.

Effekter på marknaden och konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget underlättar för en omställning från naturgasnät till vätgasnät och medför inga negativa effekter. Aktörer som enbart vill söka koncession för rörledning för naturgas kan fortsätta göra det i stort enligt samma ordning som i dagsläget. För aktörer som vill bygga rörledning som är lämplig för både vätgas och naturgas kan både koncessions- och byggprocessen vara dyrare, men detta är en kostnad som de åtar sig frivilligt för att kunna delta även på den marknaden. Det är i dagsläget inte tydligt hur mycket dyrare en sådan ledning skulle vara jämfört med en modern naturgasledning.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

Ledning eller anläggning ska vara lämplig från allmän synpunkt

Av artikel 8 punkten 4 följer bland annat att regler för tillståndsförfarandet är proportionella och nödvändiga och bidrar till genomförandet av de allmänna

reglerna för organisation av marknaderna för naturgas och vätgas och tillträde till infrastruktur, till principen om energieffektivitet först, till uppnåendet av unionens klimat- och energimål och till genomförandet av medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplaner samt deras långsiktiga strategier som antagits enligt förordning (EU) 2018/1999.

I nuvarande regelverk finns endast en bestämmelse om att koncession endast får meddelas om ledningen eller anläggningen är lämplig från allmän synpunkt (2 kap. 5 § naturgaslagen).

I ellagen, 2 kap. 12 a §, har införts en bestämmelse som anger vilka krav som ställs på en ledning för linje för att den ska anses vara lämplig från allmän synpunkt. Av bestämmelsen framgår att en anläggning anses vara lämplig från allmän synpunkt om

> 1. ledningen behövs för
>
> a) att uppfylla skyldigheter enligt denna lag eller krav som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen,
>
> b) en säker och tillräcklig elförsörjning,
>
> c) ökad nätkapacitet som bedöms vara samhällsekonomiskt lönsam, eller
>
> d) att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse, och
>
> 2. ledningen har en ändamålsenlig placering i nätet och en ändamålsenlig teknisk utformning i fråga om lik- eller växelström samt spänning.
>
> En anläggning som uppfyller villkoren i första stycket ska dock inte anses vara lämplig från allmän synpunkt om synnerliga skäl talar emot det.

Av förarbetena (prop. 2023/24:66 s. 9 ff.), framgår bland annat att syftet med lämplighetsprövningen är att säkerställa att en ledning inte är samhällsekonomiskt olönsam eller orsakar onödigt stor skada för tredje man. Utrymmet för tolkning är stort. Det är sällsynt att en ansökan om nätkoncession för linje avslås på grund av att anläggningen inte anses vara lämplig från allmän synpunkt. Den rådande ordningen skapar dock en osäkerhet och bristande förutsebarhet för sökandena. Det i sin tur ökar risken för behov av kompletteringar, vilket många gånger leder till betydligt förlängda handläggningstider. Regeringen ansåg att lämplighetsprövningen bör utgå från om det finns angelägna samhälleliga intressen som motiverar att en ledning byggs. Sådana angelägna samhälleliga intressen kan exempelvis följa av lagstiftning, men också av samhällets målsättningar för elförsörjningen och för

en konkurrenskraftig elmarknad. I samma förarbeten anges exempel på när en ledning bör vara lämplig ur allmän synpunkt. Det rör ledningsinnehavarens skyldigheter enligt ellagen eller EU-rätten om anslutning. Innehavare av en gasledning har motsvarande skyldigheter.

Behövs en ledning för att på ett säkert sätt tillgodose en tillräcklig el- eller elförsörjning bör anläggningen som utgångspunkt anses vara lämplig från allmän synpunkt. Begreppet tillräcklig innebär att ledningen ska vara tillräcklig för både existerande och förväntade framtida behov. Krav på drift- och leveranssäkerhet kan också medföra att ökad kapacitet behövs i nätet och att det därför är lämpligt att bygga reservledningar. En ledning bör också som utgångspunkt anses vara lämplig från allmän synpunkt om den behövs för att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse.

Det kan i undantagsfall vara så att en anläggning som bedöms vara lämplig från allmän synpunkt utifrån nämnda kriterier ändå inte bör anses vara det. Det skulle exempelvis kunna hänga samman med frågor som rör den nationella säkerheten. En anläggning som bedöms vara lämplig från allmän synpunkt utifrån de angivna kriterierna bör därför kunna bedömas inte vara lämplig, om det finns synnerliga skäl som talar emot det.

Någon motsvarighet till 2 kap. 12 a § ellagen finns inte i naturgaslagen.

För att prövande myndighet ska kunna beakta direktivets krav på energieffektivitet bör det anges som en av grunderna för lämplighet ur allmän synpunkt. Bestämmelser om att hänsyn ska tas till energieffektivitet vid investeringar och vid beräkning av intäktsram finns i gasmarknadsdirektivet och i artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelser om skyldigheten att beakta principen om energieffektivitet först i samband med tillståndsgivning finns i artikel 8 punkten 4 i gasmarknadsdirektivet.

Enligt artikel 2 punkten 76 definieras energieffektivitet på samma sätt som i artikel 2 punkten 18 i förordning (EU) 2018/1999[10]. Enligt bestämmelsen innebär energieffektivitet först att inom energiplanering, samt i politiska beslut och investeringsbeslut, ta största möjliga hänsyn till alternativa kostnadseffektiva energieffektivitetsåtgärder till förmån för effektivare energiefterfrågan och energiförsörjning, framför allt med hjälp av kostnadseffektiva energibesparingar i slutanvändningsledet, initiativ till efterfrågeflexibilitet samt

[10] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013

effektivare omvandling, överföring och distribution av energi, varvid målen för de respektive besluten fortfarande uppnås.

Statens energimyndighet har särskilt lyft betydelsen av att ledningar och anläggningar som byggs är lämpliga ur ett försörjningstrygghetsperspektiv. Det är viktigt ur ett försörjningstrygghetsperspektiv att en ledning eller anläggning är lämplig i detta avseende och det bör framgå direkt i lagtexten. Begreppen säker och tillräcklig gasförsörjning bör innefatta en bedömning av frågan om försörjningstrygghet.

Ei har enligt 9 § naturgasförordningen ett utpekat ansvar att inhämta yttranden från ett antal parter i ärenden om koncession innan ett beslut fattas. Det gäller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, länsstyrelsen i det eller de län som berörs av ansökan, de kommuner som berörs av ansökan, de fastighetsägare som berörs av ansökan, och de övriga sakägare som berörs av ansökan. Energimyndigheten som ansvarar för en trygg naturgasförsörjning ingår dock inte bland dessa.

Energimyndigheten är behörig myndighet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010. Enligt lagen (2012:273) om trygg naturgasförsörjning ska Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet utöva tillsyn över att EU-förordningen och de åtgärdsplaner och krisplaner som upprättats enligt förordningen följs, samt att lagen om trygg naturgasförsörjning och tillhörande föreskrifter följs. För behörig myndighet är tillsynsfunktionen ett viktigt verktyg i det löpande arbetet med trygg naturgasförsörjning, och Energimyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Energimyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för naturgasföretag och företag som förbrukar naturgas att upprätta och följa en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner) samt om skyldighet att lämna den information som behövs för att Energimyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningen och lagen om trygg naturgasförsörjning. I samband med prövning av koncession bör således Ei respektive regeringen inhämta yttrande från Energimyndigheten.

Samma skäl som låg till grund för införandet av bestämmelsen i ellagen gör sig gällande för gas. Bestämmelsen i ellagen är inte direkt tillämplig på gas utan bör ges delvis ett annat innehåll.

För att öka förutsebarheten föreslår Ei att en ledning eller anläggning ska anses som lämplig från allmän synpunkt om den behövs för

a) att uppfylla skyldigheter enligt denna lag eller krav som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen,

b) en säker, tillräcklig och energieffektiv gasförsörjning,

c) ökad nätkapacitet som bedöms vara samhällsekonomiskt lönsam, eller

d) att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse.

På samma sätt som i ellagen bör en anläggning som uppfyller dessa villkor presumeras anses vara lämplig från allmän synpunkt. Beslutande myndighet bör även beakta frågan om energieffektivitetbedömning av ledningens eller anläggningens lämplighet. Statens energimyndighet bör remitteras särskilt i fråga om energieffektivitet och försörjningstrygghet vid prövning av ansökan.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i gasmarknadsdirektivet och energieffektiviseringsdirektivet är tvingande och något alternativ till förslagets punkten b) finns inte.

Ett alternativ är att inte införa ett krav på lämplighet ur ett försörjningstrygghetsperspektiv. Mot bakgrund av bestämmelser om detta på EU-nivå och på nationell nivå framstår det som en brist i lagstiftningen om inte detta vägs in vid prövningen.

Övriga punkter följer i stort det som gäller enligt ellagen. Alternativet är att inte införa några bestämmelser. Den föreslagna bestämmelsen ger dock både den som ansöker om koncession och prövande myndighet god ledning om under vilka förutsättningar en ledning är lämplig ur allmän synpunkt. Det skapar förutsebarhet för marknadens aktörer och för prövande myndighet.

Effekter på marknaden

Förslaget skapar förutsebarhet och tydlighet kring vad som krävs för att en ledning ska kunna ses om lämplig ur allmän synpunkt.

Konsekvenser för berörda aktörer

För aktörer som ansöker om koncession ökar den administrativa bördan eftersom sökanden måste redovisa hur ledningen uppfyller krav på energieffektivitet och försörjningstrygghet. För Ei ökar den administrativa bördan eftersom det som sökanden påstår om allmän lämplighet måste granskas och prövas. Den granskningen bör kunna ske med befintlig bemanning. Statens energimyndighet får en ny uppgift genom att granska frågorna om energieffektivitet och försörjningstrygghet.

Även när förutsättningarna inför dessa bedömningar är goda kommer det att vara utmanande för Ei. Särskilt utmanande kommer vara att bedöma energieffektiv gasförsörjning. Fossila gaser ska ersättas med mer miljövänliga gaser och där är både vätgasen och biogasen betydelsefulla. Gasen har en viktig roll som kompletterande effektreserv när elbehovet ökar och andelen väderberoende elproduktion har ökat och ökar. Sökande företag får en ökad börda med att ta fram uppgifter som visar energieffektiviteten. Energimyndigheten får en tillkommande uppgift i att särskilt yttra sig om energieffektiviteten och försörjningstryggheten.

I fråga om att vara samhällsekonomiskt lönsam finns en fördel med gas i jämförelse med el i fråga om investeringar i och med att vätgasen som energibärare kan överföra större mängd energi än el när det gäller ledningsvolym. Gasnät kan såldes transportera stora mängder energi och större än vad som kan överföras av el på motsvarande samma ledningsvolym.

Förslaget bedöms inte ha konsekvenser för stat, myndigheter och andra företag.

Koncessionens giltighetstid

Enligt ellagen 2 kap. 21 § gäller en beviljad koncession tills vidare. Branschen har efterlyst en sådan bestämmelse även för gas. Även befintliga koncessioner som meddelats med stöd av naturgaslagen eller rörledningslagen (för vätgas) bör omvandlas till att gälla tills vidare. Avskrivningstiden för gasledningar är 90 år. Den ekonomiska livslängden har fastställts i domstolspraxis och baserades på konsultrapporter, som visade att den tekniska livslängden för delar av nätet var långt över 100 år, och att underhållskostnader under 90–100 år kommer ligga på en nivå som gör att den ekonomiska livstiden kan likställas med den tekniska (aktbilagor i mål nr 5160-18, Förvaltningsrätten i Linköping).

Livslängden talar för att koncession inte ska vara tidsbestämd till 40 år.

För elledningar gäller att koncessioner gäller tills vidare. För naturgasledningar och anläggningar gör sig inte samma skäl direkt gällande. Det rör sig inte om samma mängd meddelade koncessioner och inte heller finns bestämmelser om tvångsförvaltning. I ellagen finns också bestämmelser om omprövning. En avgörande skillnad är att kravet på koncession enligt naturgaslagen för naturgas endast gäller för transmission. Transmissionsgasoperatör liksom innehavare av lagringsanläggning som anslutits till transmissionsledning ska certifieras. Certifiering kan återkallas om inte bestämmelserna om åtskillnad i naturgaslagen följs.

Enligt 2 kap. 14 § naturgaslagen får en koncession återkallas om den berörda ledningen eller anläggningen inte har använts under tre år i följd och inte

längre behövs för en säker energiförsörjning, eller om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, enligt villkoren i koncessionen eller enligt de säkerhetsföreskrifter som gäller för den berörda ledningens eller anläggningens drift.

Det finns således olika sätt att ingripa mot en koncessionshavare som inte fullföljer sina skyldigheter enligt naturgaslagen och en följd kan vara att koncessionen återkallas. Risken för att det uppstår behov av återkallelse av en beviljad koncession för transmissionsledning bedöms vara mycket liten. Det enda en prövning av förlängning av koncession skulle medföra är en förnyad miljöprövning som tar resurser i anspråk hos koncessionshavaren, sakägare och prövningsmyndigheter. Mot en omprövning och mot tidsbegränsad koncession står transmissionsnätsoperatörens intresse av att kunna fortsätta driften så länge som det finns behov och är ekonomiskt lönsamt. Den aspekten framstår som ännu viktigare i samband med en, som man får förmoda, investeringstung upp- och utbyggnad av vätgasnätet.

På samma sätt som i ellagen bör möjligheten finnas att begära kortare tid med möjlighet till förlängning. Tiden bör bestämmas till högst 15 år för att motsvara bestämmelserna i ellagen.

Alternativa lösningar

Nollalternativet är att inte genomföra en ändring av nu gällande förhållanden. Andra alternativ är att införa kortare eller lägre tidsbegränsningar. En fråga är om en giltighetstid tills vidare bör medföra större möjligheter till omprövning.

Effekter på marknaden och konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget får inga andra effekter än att transmissionsgasföretag inte behöver ansöka om förlängning för att fortsätta sin verksamhet. Det ökar förutsebarheten och möjligheterna att planera sin verksamhet för samtliga inblandade aktörer. Att investera i transmissionsledningar eller anläggningar kräver långsiktighet. Den som bygger ledning eller anläggning vill ha avkastning från sin investering under lång tid. Den långa avskrivningstiden och den tekniska livslängden för gasledningar talar för att det inte finns några negativa konsekvenser av förslaget.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

I 13 kap. 8 § ellagen finns en bestämmelse som ger vissa miljöorganisationer rätt att överklaga vissa beslut om nätkoncessioner. Det saknas en motsvarande

bestämmelse i naturgaslagen. Bestämmelsen i ellagen har tillkommit med syfte att uppfylla kraven i artikel 9.2 och 6.1 i Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen)[11]. Enligt dessa artiklar har en berörd allmänhet rätt att delta i beslut rörande tillståndsprövning av vissa särskilt angivna verksamheter som förtecknas i bilaga I till konventionen. Till sådana verksamheter hör anläggning av luftledningar för elektrisk energi men också rörledningar för transport av gas och anläggningar för förgasning eller kondensering. För att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt Århuskonventionen krävs att företrädare för naturskydds- eller miljöskyddsintressen även har möjlighet att överklaga beslut i frågor om nätkoncession för gasverksamhet. Den nya gasmarknadslagen föreslås därför innehålla en bestämmelse motsvarande 13 kap. 8 § ellagen.

Effekter på marknaden

Förslaget får förmodligen mycket marginella effekter på gasmarknadens effektivitet och energiomställningen. Det är högst troligt att de ytterligare beslut som kan komma att överklagas av miljöorganisationer ändå blir överklagade av andra sakägare, till exempel markägare.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget ger vissa miljöorganisationer en formellt starkare rätt att överklaga koncessionsbeslut. Denna rätt följer dock redan av Mark- och miljööverdomstolens beslut den 26 mars 2019 i mål M 2080-18. Det krävs också resurser för att framgångsrikt kunna driva ett överklagande. Med hänsyn till detta, samt att de flesta av dessa beslut troligen ändå skulle bli överklagade av någon annan sakägare, bör effekterna på övriga aktörer vara marginella. Antal överklagade beslut lär av angivna skäl knappast öka i någon större omfattning. Däremot lär fler parter i processen leda till att handläggningen i domstol av de överklagade målen kan komma att ta lägre tid.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

Förtida tillträde till mark

I ellagen finns bestämmelser i 2 kap. 57–62 §§ om förtida tillträde till mark. Bestämmelserna anger under vilka förutsättningar tillsynsmyndigheten får besluta att den som avser att ansöka om koncession eller att bygga en ledning med stöd av en beviljad koncession ska få tillträde till någon annans mark under viss tid för de undersökningsarbeten som behövs för att precisera

[11] Prop. 2012/13:70 s. 38 f.

ledningens sträckning eller avgöra hur byggandet och driften av ledningen påverkar miljön.

En sådan undersökning ska genomföras så att den orsakar så lite skada och intrång som möjligt. Den som genomför en undersökning får enbart med fastighetsägarens samtycke skada eller fälla träd eller buskar i en trädgård, park eller liknande plantering. Sökanden kan begära handräckning från Polismyndigheten för att kunna genomföra åtgärderna. Sökanden är ekonomiskt ansvarig för skada.

Tillsynsmyndigheten får kräva att den som ska genomföra en undersökning ställer säkerhet för framtida ersättningsanspråk innan undersökningen påbörjas. Det gäller dock inte för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund.

Tillsynsmyndigheten får också besluta att en undersökning får påbörjas innan beslutet om tillträde har fått laga kraft, om den som ska genomföra undersökningen har ställt säkerhet för framtida ersättningsanspråk eller är staten, en kommun, en region eller ett kommunalförbund.

Bestämmelserna medför att den som söker koncession kan korta ledtiden för ansökningsförfarandet och byggandet genom att genomföra utredningar innan koncession beviljats. Att korta ledtiderna för koncessionsförfarandet är angeläget och det finns skäl till att också genomföra bestämmelserna för gas.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna om förtida tillträde till mark följer inte av något krav i direktivet. Alternativet är att inte införa bestämmelserna. Om bestämmelserna inte införs riskerar processen med att utreda förutsättningar för att bygga ledning fördröjas genom långa tillståndsprocesser för tillträde, vilket försvårar marknadens utveckling.

Effekter på marknaden

Förslaget har positiva effekter på marknaden genom att ledtiderna för koncession kan kortas. Rättssäkerheten kring de förberedande åtgärderna stärks eftersom det tydliggörs att sökanden ansvarar för skada. Ei får också kräva att sökanden ställer säkerhet för skada som intrånget kan medföra.

Konsekvenser förberörda aktörer

Den som ansöker om koncession har möjlighet att i ett tidigare skede genomföra markundersökningar och planera ledningens dragning eller anläggningens placering. Därmed görs en tidsvinst samtidigt som berörda sakägare kan inkomma med synpunkter i samband med marktillträdet. Enligt uppgift från branschen kan tidsvinsten vara stor. Det kan till och med röra sig om år.

Ei får en tillkommande uppgift eftersom förtida tillträde även kan prövas vid ansökan om koncession för gasledning. Detsamma gäller Polismyndigheten. Bestämmelserna kan ha negativa effekter för markägare som får acceptera intrång innan dess beslut om koncession föreligger.

Sökanden kan behöva ställa säkerhet för skada. Det kan påverka sökandens likviditet.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

Samordning mellan ellagen och miljöbalken

2 kap. 17 § ellagen, som i övrigt har samma lydelse som naturgaslagen 2 kap. 7 §, innehåller i tredje stycket en bestämmelse som syftar till att samordna prövningen enligt miljöbalken och ellagen. I bestämmelsen anges att ”Trots första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som ledningen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.”

Inför att bestämmelsen genomfördes i ellagen angavs i prop. 2008/2009:146 s. 46 ff. följande.

> Inom ramen för en prövning om nätkoncession enligt ellagen avgörs frågor om den elteknik som berör elnäten och frågor om koncession, dvs. vilken operatör som ska ha ensamrätt i det aktuella området. Därutöver avgörs även frågor om den miljöpåverkan som olika alternativ kan ha. Enligt 2 kap. 8 a § ellagen ska man vid en prövning av nätkoncession tillämpa bestämmelserna i 2–4 kap., 5 kap. 3 § och 16 kap. 5 § miljöbalken. Det följer av 16 kap. 7 § miljöbalken att prövningsmyndigheten vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken ska beakta sådana följdföretag som nödvändiggörs av den ansökta verksamheten. Ledningar är ett exempel på ett sådant följdföretag. Det innebär att den miljöpåverkan som ledningsdragningen innebär ska beaktas i miljöbalksprövningen. Miljöpåverkan kan uppkomma på olika sätt, t.ex. genom arealförluster eller fragmentering av mark med höga naturvärden. Rent eltekniska frågor eller frågor om koncession och ensamrätt omfattas inte av miljöbalksprövningen.
>
> Miljöprocessutredningen har granskat Energimarknadsinspektionens tillstånd och funnit att myndigheten vid sin prövning av nätkoncessionen beaktar den prövning av miljöfrågorna som skett i miljöbalksprövningen. I syfte att underlätta prövningen av nätkoncession för vindkraft bör ellagen och miljöbalken samordnas genom att de frågor som redan har prövats vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken inte ska behöva prövas i

ärendet om nätkoncession. Flera remissinstanser har påpekat att det vid prövningen enligt miljöbalken ofta inte är möjligt att lämna en detaljerad beskrivning av ledningsdragningen och dess konsekvenser.

Den prövning som har skett i tillståndsärendet enligt miljöbalken är avgörande för om Energimarknadsinspektionen med en tillämpning av den föreslagna bestämmelsen kan underlåta att pröva vissa frågor. Energimarknadsinspektionen måste i varje enskilt fall ta ställning till om ledningsdragningen har varit föremål för prövning i tillståndsärendet enligt miljöbalken. Det i sin tur förutsätter att sökanden inför miljöbalksprövningen upprättar sin ansökan, tekniska beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning på ett sådant sätt att handlingarna täcker in de aspekter som rör ledningsdragningen och som kan ha betydelse från miljö-, natur- eller hälsosynpunkt. Det innebär inte att sökanden i miljöbalksärendet behöver lämna en exakt uppgift om ledningens placering. Om prövningsmyndigheten i miljöbalksärendet uttryckligen har beaktat frågan om ledningsdragning, bör det inte behövas någon ytterligare prövning av ledningsdragningens miljöpåverkan i ärendet om nätkoncession. Det bör ofta vara tillräckligt att tillståndsmyndigheten i miljöbalksärendet – som i Miljööverdomstolens dom den 19 november 2008 (mål nr M 2210-08) – har resonerat kring den miljöpåverkan som ledningsdragningen innebär och gett tillstånd med de villkor som bedömts erforderliga.

Förslaget överensstämmer med det kommande EG-direktivet om främjande av energi från förnybara energikällor. Där sägs att regler för godkännande av produktionsanläggningar för förnybar energi och tillhörande nätinfrastruktur för transmission och distribution ska vara samordnade och definierade.

Samma skäl gör sig gällande vid en prövning av koncession för gasledning eller gasanläggning. Ei föreslår därför att en bestämmelse motsvarande den i 2 kap. 17 § ellagen införs i den nya gasmarknadslagen.

Alternativa lösningar

Nollalternativet är att inte införa bestämmelsen. Några övriga alternativ finns inte.

Effekter på marknaden

Förslaget har inga effekter på marknaden.

Konsekvenser för berörda aktörer

En positiv konsekvens är att risken för dubbelprövning försvinner. Det sparar resurser hos både den som ansöker om koncession och hos myndigheterna.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.5 Transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörers skyldigheter gentemot gasanvändare

Nuvarande bestämmelser i 8 kap. naturgaslagen om avtalsinnehåll mellan den som bedriver överföring av gas och gasanvändare, om förbud mot att debitera för fakturor samt om uppgifter på webbplats lämnas oförändrade och flyttas till kapitlet om gasföretagens skyldigheter.

En bestämmelse införs om att en transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörs faktura till en gasanvändare ska vara tydlig och innehålla information om

1 operatörens namn, adress, webbplats samt kontaktuppgifter inklusive telefonnummer och e-postadress till kundtjänst

2 vilket belopp som ska betalas och förfallodag,

3 uppmätt förbrukning,

4 anläggningsnummer,

5 avgiftens beteckning

En bestämmelse införs med bemyndigande till regeringen, eller efter regeringens bemyndigande tillsynsmyndigheten, att få meddela ytterligare föreskrifter om operatörers fakturering av gasanvändare och om skyldighet för operatör att lämna viss information till gasanvändaren i samband med fakturering.

Alternativa lösningar

Nollalternativet till att införa bestämmelser om fakturainnehåll är inte införa dem. Andra alternativ är att införa några av bestämmelserna. Det som enligt förslaget ska anges i fakturan är grundläggande information som redan idag finns i operatörernas fakturor. Den föreslagna åtgärden förtydligar vilken information ska lämnas till gasanvändare och bedöms därför vara den bästa lösningen.

Effekter på marknaden

Förslaget bedöms inte få några effekter på marknaden, annat än att gasanvändare tillförsäkras grundläggande fakturainformation.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget bedöms inte få några effekter för marknadens aktörer, eftersom det rör sig om grundläggande fakturainformation som operatören, även utan reglering, måste ange för att kunna ta betalt och som gasanvändaren vill veta för att ha möjlighet att granska fakturan och vid behov kunna kontakta

operatören för att ställa frågor eller reklamera mot fakturan. De operatörer som idag inte lämnar information i fakturan får en merkostnad för administration. Såvitt känt lämnar samtliga operatörer denna information. Om ytterligare krav kommer läggas i föreskrift kan det förstås innebära merkostnader i form av till exempel systemutveckling.

När det gäller vätgasoperatörer så kommer de ha en initial kostnad för att utveckla system för att lämna information i faktura.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.6 System för förhandlat tillträde till vätgassystem

Bestämmelser införs som innebär en skyldighet för innehavare av vätgassystem att förhandla om tillträde för tredje part. Villkoren för tillträde ska vara transparenta, objektiva och icke-diskriminerande. Villkoren ska offentliggöras på innehavarens webbplats. Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över bestämmelsen.

Bestämmelserna ska gälla till 31 december 2032.

En bestämmelse införs i Ei:s instruktion om att Ei ska ge användare av vätgasnät vägledning om hur förhandlade tariffer påverkas när reglerat tillträde för tredje part införs.

Närmare om förslaget

Direktivets bestämmelser

Tillträde för tredje part gäller producenter, gasleverantörer och kunder. Ett reglerat tillträde innebär att transmissions- och distributionssystemen är öppna för anslutning och överföring för de som önskar och att villkor och avgifter för tillträdet tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Enligt artikel 35 punkten 4 får en medlemsstat fram till och med den 31 december 2032 besluta att inte tillämpa punkt 1, som innehåller bestämmelser om reglerat tillträde. I ett sådant fall ska medlemsstaten säkerställa genomförandet av ett system med förhandlat tillträde för tredje part till vätgasnät i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Tillsynsmyndigheterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att användare av vätgasnät ska kunna förhandla om tillträde till vätgasnät och för att säkerställa att parterna är skyldiga att förhandla om tillträde till vätgasnät i god anda.

Enligt punkten 5 ska tillsynsmyndigheterna ge användare av vätgasnät vägledning om hur förhandlade tariffer påverkas när reglerat tillträde för tredje part införs.

Likalydande bestämmelser finns i artikel 36 och 37 i direktivet för vätgasterminaler och lagringsanläggningar för vätgas. När det gäller terminaler finns dock inget krav på att ett reglerat tillträde införs.

Ett system för förhandlat tillträde medför att tillträdet inte regleras i författning. Däremot ska det finnas ett regelverk som medför att kriterierna för tillträde är objektiva, transparenta och icke-diskriminerande. Krav bör därför ställas i författning på operatörer av vätgasnät, vätgasterminaler och lagringsanläggningar för vätgas (vätgassystem) om att de ska förhandla. Rätten att vägra tillträde införs även för vätgas. Enligt artikel 38 får operatörer av vätgasnät vägra tillträde eller anslutning till vätgassystemet på grund av bristande kapacitet eller otillräcklig anslutning.

Vilka skyldigheter kan läggas på innehavare av vätgassystem?

Innehavare av vätgassystem ska ta fram transparenta, objektiva och icke-diskriminerande villkor för tredje parts tillträde. Skyldigheten bör regleras i lag.

Tillsynsmyndigheten, dvs. Ei, ska kunna utöva tillsyn över bestämmelsen.

Innehavarna ska vara tvungna att förhandla med tredje part som ansöker i enlighet med uppställda villkor.

Villkoren för tillträde ska finnas tillgängliga på innehavarens webbplats.

Alternativa lösningar

Förslaget innebär att reglerat tillträde för tredje part inte införs förrän 1 januari 2033. Gasmarknadsdirektivet ger medlemsstaten möjlighet att undanta vätgasaktörer från bestämmelserna i artikel 35 punkten 1 fram till 1 januari 2033.

Alternativet är att inte utnyttja undantaget och införa ett reglerat system för tredje parts tillträde redan nu. Det som talar emot detta är att vätgasmarknaden är under framväxt och det bör finnas stor frihet för operatörer av vätgasledningar och anläggningar att förhandla om anslutning och tillträde. Det råder ovisshet om hur intäktsramsregleringen kommer att se ut för gas och vätgas i synnerhet och i avvaktan på att dessa regler kommer på plats bör förhandlingsfrihet för marknadens aktörer premieras.

Förslaget innebär att bestämmelser om reglerat tillträde för tredje part införs först 2033. Det står dock Sverige fritt att besluta om att införa sådana bestämmelser tidigare. Det finns således fördelar med att här föreslå att det undantag från reglerat tillträde som medges i direktivet utnyttjas fullt ut.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Eftersom det inte finns någon innehavare av vätgassystem idag är effekterna av förslaget svåra att uppskatta. Fördelen med förslaget är att den som bygger ett vätgassystem, ledning eller anläggning vet att den under överskådlig tid har möjlighet att förhandla om villkor och pris för anslutning och uttags- eller inmatningsabonnemang.

Ei ska ge användare av vätgasnät vägledning om hur förhandlade tariffer påverkas när reglerat tillträde för tredje part införs.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.7 Transmissionsnätsoperatörers skyldigheter gällande anslutning av vissa anläggningar

Problembeskrivning

Bestämmelser om att transmissionsnätsoperatörer ska ha standardiserade rutiner och tariffer, dvs. avgift och övriga villkor, för anslutning av lagringsanläggningar, LNG-anläggningar (i den svenska lagstiftningen används begreppet förgasningsanläggningar), vätgasterminaler och industrikunder till sina nät införs i den nya gasmarknadslagen. De standardiserade rutinerna och tarifferna som ska säkerställa icke-diskriminerande anslutningar till transmissionsnätsoperatörernas nät ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan de börjar tillämpas. De ska dessutom offentliggöras.

Bestämmelserna är ett genomförande av artikel 42 i gasmarknadsdirektivet. Artikeln motsvarar artikel 23 i det gamla gasmarknadsdirektivet 2009/73/EG men riktade sig då endast till oberoende systemansvariga för överföringssystem. Då vi i Sverige valt en lösning, enligt huvudregeln, med ägaråtskild systemansvarig för överföringssystem (transmissionsnätsoperatör) har artikeln, som ingått i kapitel om oberoende systemansvarig i tidigare gasmarknadsdirektiv, inte genomförts i svensk rätt. Nu vänder sig artikeln till alla transmissionsnätsoperatörer inklusive transmissionsnätsoperatörer för vätgas och artikeln måste därför genomföras i den svenska gaslagstiftningen.

För transmissionsnätsoperatörer för vätgas ska systemet med tariffer börja tillämpas först den 1 januari 2033, eller tidigare om medlemsstaten bestämmer

det. Till dess reglerade tariffer börjar tillämpas ska transmissionsnätsoperatörer för vätgas i stället ha förhandlade tariffer för anslutning.

Alternativa lösningar

Artikeln i gasmarknadsdirektivet är tvingande för medlemsstaterna. Bestämmelserna är ett genomförande av artikel i direktivet och några lämpliga alternativ finns inte till lösningen med en lagregel som reglerar transmissionsnätsoperatörens skyldigheter på området.

Effekter på marknaden och konsekvenser för berörda aktörer

Innehavare av lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar, operatörer av vätgasterminaler och industrikunder som önskar ansluta sig till transmissionsnätsoperatörens ledningsnät får en ökad tydlighet gällande förutsättningarna för att ansluta sina anläggningar till transmissionsnätsoperatörens ledningsnät. Anslutande kunder kan bättre bedöma sina kostnader för att ansluta sina anläggningar till ledningsnätet genom att uppgifter om villkor för anslutningar måste offentliggöras av transmissionsnätsoperatören. Förslaget innebär bättre förutsägbarhet för innehavare av lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar, operatörer av vätgasterminaler och industrikunder vid projekt om anslutning av anläggningar till transmissionssystemen.

4.8 Anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas samt offentliggörande av tariffer för anslutning av gas från förnybara energikällor

Föreslagna bestämmelser

Nya bestämmelser införs i den föreslagna gasmarknadslagen om att en transmissionsnätsoperatör och en distributionsnätsoperatör för gas utom vätgas ska vara skyldig att ha utarbetade processer, dvs. standardiserade rutiner, för anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas. De standardiserade rutinerna, som ska offentliggöras och godkännas av tillsynsmyndigheten, ska säkerställa icke-diskriminerande anslutningar.

Vid begäran om anslutning till transmissionsnätsoperatörens nät ska produktionsanläggning för biometan ha företräde framför annan produktionsanläggning.

Transmissionsnätsoperatören får inte vägra anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas utom då det finns driftsmässiga eller säkerhetsmässiga begränsningar i transmissionsnätet.

Operatören ska bedöma ansökningar om anslutning av produktionsanläggningar för injektion av biometan och lämna offert inom skälig tid. En anslutning avseende produktionsanläggningar för biometan ska genomföras inom skälig tid från det att transmissionsnätsoperatören har tagit emot en beställning om anslutning utifrån lämnad offert. Tiden för genomförande av en sådan anslutning får vara längre än två år endast om det finns särskilda skäl.

Transmissionsnätsoperatörer och distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas ska dessutom offentliggöra avgifter och övriga villkor som tillämpas för anslutning av anläggningar som levererar gas från förnybara energikällor.

Alternativa lösningar

De aktuella bestämmelserna i direktivet är tvingande för medlemsstaterna att genomföra utom bestämmelsen om prioriterad anslutning av produktionsanläggning för biometan som är en frivillig bestämmelse att införa.

Syftet med att även genomföra den frivilliga bestämmelsen om att vid begäran om anslutning till operatörens nät ska produktionsanläggning för biometan ha företräde framför annan produktionsanläggning är att bidra till uppsatta klimatmål. Alternativet är att inte genomföra den icke tvingande bestämmelsen om att operatören som är anslutningsskyldig ska ge prioritet åt produktionsanläggning för biometan, framför andra produktionsanläggningar, vid anslutning. Om bestämmelsen inte genomförs får inte produktionsanläggningar för biometan någon särskild status vid begäran om anslutning utan ska behandlas som vilken produktionsanläggning som helst när innehavaren begär anslutning till transmissions- eller distributionsnätet för gas utom vätgas. Övergången till mer klimatvänliga produktionskällor påskyndas inte om Sverige väljer att inte genomföra den frivilliga bestämmelsen.

Effekter på marknaden

Effekterna på marknaden till följd av de föreslagna åtgärderna blir sannolikt en ökad tydlighet gällande regelverket kring anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Spelreglerna för marknadernas aktörer blir tydligare genom att transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas får en skyldighet att ha standardiserade rutiner för anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas. Vidare skapas en ökad tydlighet kring i vilka fall en operatör kan vägra att göra en anslutning

till sitt gassystem. Anslutningsprocessen kan sannolikt, i många fall, påskyndas genom bestämmelserna.

När det gäller innehavare produktionsanläggningar för biometan, som i och med förslaget har företräde framför andra produktionsanläggningar vid anslutningar, är det svårt att bedöma effekterna. Det är oklart om det idag på den svenska gasmarknaden föreligger väntetider vid begäran om anslutning till följd av att flera önskar ansluta sig samtidigt. Det är dock svårt att bedöma marknadsutvecklingen. Vid en ökad utbyggnadstakt gällande produktionsanläggningar som önskar ansluta sig till transmissions- och distributionsnät finns genom förslaget garantier för att innehavare av produktionsanläggning för biometan alltid har företräde framför andra produktionsanläggningar.

4.9 Avgifter och övriga villkor för anslutning och tillträde

Problembeskrivning

I naturgaslagen regleras vilka kriterier som ska beaktas när anslutningsavgift och villkor för överföring fastställs (6 kap. 1 och 3 §§ naturgaslagen). I betänkandet *Ett förändrat regelverk för framtidens el och gasnät*, SOU 2023:64, konstateras att dessa kriterier inte motsvaras av krav i gasmarknadsdirektivet och att det bör falla inom Ei:s befogenheter att ställa upp kriterier för utformningen av sådana villkor. I betänkandet föreslås därför att bestämmelserna bör utgå. Vidare föreslås att utformningen av avgifter för anslutning och överföring ska regleras i föreskrifter. Detta har sin grund i att unionsrätten inte tillåter att regler för hur avgifterna ska utformas finns i lag eller förordning.

Förändrade bestämmelser

Bestämmelserna i naturgaslagen som rör avgifter och övriga villkor för anslutning och överföring överförs till den nya gasmarknadslagen. För vätgas träder de nya bestämmelserna i kraft först den 1 januari 2033.

Nuvarande bestämmelser i naturgaslagen gällande utformningen av villkoren för anslutning och överföring ersätts med nya bestämmelser i gasmarknadslagen i enlighet med förslagen i betänkandet SOU 2023:64.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten, ska få meddela föreskrifter om utformningen av avgifterna och övriga villkor för anslutning och överföring.

Alternativa lösningar

Alternativet till Ei:s förslag är att överföra nu aktuella bestämmelser i naturgaslagen oförändrade till den nya gasmarknadslagen med risk för att

dessa inte är förenliga med EU-rätten. Mot bakgrund av att utredningen till betänkandet SOU 2023:64 har bedömt att bestämmelserna i naturgaslagen inte överensstämmer med unionsrätten anser Ei att det inte är lämpligt att dessa överförs oförändrade till den nya gasmarknadslagen. I stället bör de regelförändringar som föreslås i betänkandet införas i gasmarknadslagen.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Det främsta syftet med förslagen är att svensk rätt ska överensstämma med unionsrätten på området, särskilt gasmarknadsdirektivet. Förslagen innebär att Ei får utvidgad föreskriftsrätt om utformningen av avgifterna och övriga villkor för anslutning och överföring. Det innebär att merparten av konsekvenserna inträffar först när myndigheten tillämpar den nya regleringen och beror i stor utsträckning på hur Ei väljer att hantera det nya regelverket. Om Ei väljer att fortsätta tillämpa de bestämmelser som finns idag blir konsekvenserna av utredningens förslag i praktiken obefintliga. Om Ei inför bestämmelser som skiljer sig från de som finns idag blir konsekvenserna större. För en närmare beskrivning av förslagens konsekvenser hänvisar Ei till betänkandets (SOU 2023:64) konsekvensanalys.

4.10 Nätutvecklingsplaner och nätavvecklingsplaner

Problembeskrivning

Bestämmelser om nätutvecklingsplaner finns i artiklarna 55 och 56 i gasmarknadsdirektivet. Bestämmelser införs i gasmarknadslagen som anger att alla transmissionsnätsoperatörer för gas och distributionsnätsoperatörer för vätgas ska vara skyldiga att ta fram nätutvecklingsplaner. För en transmissionsnätsoperatör ska gälla att nätutvecklingsplanen ska uppdateras och offentliggöras minst vartannat år och för en distributionsnätsoperatör för vätgas ska nätutvecklingsplanen uppdateras och offentliggöras minst vart fjärde år. En nätutvecklingsplan ska lämnas till tillsynsmyndigheten och offentliggöras.

Vid utarbetandet av en nätutvecklingsplan ska samverkan ske med berörda infrastrukturoperatörer. En transmissionsnätsoperatör för vätgas ska vid utarbetandet av en nätutvecklingsplan särskilt samverka med transmissionsnätsföretag för el och distributionsnätsföretag för el för att samordna gemensamma infrastrukturkrav. En distributionsnätsoperatör för vätgas ska också samverka med berörda infrastrukturoperatörer vid utarbetandet av sin nätutvecklingsplan. Distributionsnätsoperatören för vätgas ska vid utarbetandet av nätutvecklingsplanen särskilt samverka med distributionsnätsoperatörer för annan gas och distributionsnätsföretag för el för att samordna gemensamma infrastrukturkrav. Alla samverkande parter ska

vara skyldiga att tillhandahålla och utbyta all relevant information som operatören behöver i arbetet med att ta fram en nätutvecklingsplan. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten ska få meddela föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla.

Nationella nätutvecklingsplaner ska också utarbetas. Separata planer ska finnas för vätgas och gas som inte är vätgas. Om det endast finns en transmissionsnätsoperatör för ett visst gasslag i Sverige som är skyldig att utarbeta en nätutvecklingsplan ska transmissionsnätoperatörens nätutvecklingsplan också gälla som nationell nätutvecklingsplan. Om det däremot finns flera transmissionsnätsoperatörer för ett och samma gasslag ska dessa operatörer samarbeta för att ta fram en gemensam nationell nätutvecklingsplan för aktuellt gasslag.

För transmissionsnätsoperatörer för vätgas gäller att dessa vid utarbetandet av den nationella nätutvecklingsplanen ska samverka med transmissionsnätsföretag för el för att samordna gemensamma infrastrukturkrav. Transmissionsnätsföretag för el ska vara skyldig att tillhandahålla och utbyta all relevant information med transmissionsnätsoperatörerna. Den nationella nätutvecklingsplanen ska bygga på varje transmissionsnätsoperatörs enskilda nätutvecklingsplan. Transmissionsnätsoperatörerna ska gemensamt ge in den nationella nätutvecklingsplanen till tillsynsmyndigheten. Den nationella nätutvecklingsplanen ska också offentliggöras. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten ska få meddela föreskrifter om hur den nationella nätutvecklingsplanen ska tas fram, vad den ska innehålla och hur den ska offentliggöras.

När det gäller nätavvecklingsplaner så återfinns bestämmelser om sådana i artikel 57 i gasmarknadsdirektivet. I rapporten föreslås att bestämmelser om nätavvecklingsplaner införs i den nya gasmarknadslagen. Bestämmelserna anger att distributionsnätsoperatörer för gas som innehar naturgasinfrastruktur som ska avvecklas, helt eller delvis, ska vara skyldiga att ta fram nätavvecklingsplaner. Nätavvecklingsplanen ska lämnas till tillsynsmyndigheten och den ska också offentliggöras. Distributionsnätsoperatörer verksamma inom samma regionala område kan välja att utarbeta en gemensam nätavvecklingsplan. En nätavvecklingsplan ska utarbetas i nära samarbete med distributionsnätsoperatörer för vätgas, distributionsnätsföretag för el, fjärrvärmeföretag och fjärrkyleföretag. Dessa ska vara skyldiga att tillhandahålla och utbyta all relevant information med distributionsnätsoperatören i arbetet med framtagandet av nätavvecklingsplanen. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande,

tillsynsmyndigheten ska få meddela föreskrifter om hur en nätavvecklingsplan ska tas fram och vad den ska innehålla. En transmissionsnätsoperatör som innehar naturgasinfrastruktur som ska avvecklas, helt eller delvis, redovisar det i den nätutvecklingsplan som operatören är skyldig att utarbeta.

Effekter på marknaden

Den förbättrade styrningen och kontrollen av transmissionsnätsoperatörer och distributionsnätsoperatörer för vätgas bör på lång sikt främja gasmarknadens effektivitet, om än i måttlig utsträckning.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna är tvingande. Däremot har medlemsstaterna möjlighet att undanta distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas med färre än 100 000 kunder från kravet på att upprätta och lämna in nätutvecklingsplaner. Ei har gjort bedömningen att Sverige ska utnyttja ett sådant undantag. För övervägande se avsnitt 5.10 i huvudrapporten.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Det nya kravet på att upprätta nätutvecklingsplaner innebär att transmissionsnätsoperatörer för gas och distributionsnätsoperatörer för vätgas får en tillkommande arbetsuppgift. Att ha en samlad bild av sitt befintliga ledningsnät och ha en plan för framtida utveckling av detsamma bör redan idag vara en naturlig del av transmissionsnätsoperatörarens verksamhet. Framtagande och rapportering av nätutvecklings-/avvecklingsplaner enligt specifikt ställda krav från tillsynsmyndigheten innebär en ökad administrativ börda för gasnätsoperatörerna. En uppskattning av den ökade administrativa bördan kan göras utifrån erfarenheter på elnätssidan, där nätutvecklingsplaner nyligen tagits fram och rapporterats. Enligt uppgift från ett branschföretag tar ett sådant arbete omkring 100 timmar intern arbetstid för ett nätföretag. Det kan vara ett riktmärke även för operatörer av gas.

Nätutvecklingsplaner är till stor hjälp vid arbetet med planering av investeringar, reinvesteringar och underhåll. Redan idag bör transmissionsnätsoperatören ha god överblick av sitt system och hur det bör utvecklas utifrån förändrad samhällsstruktur och nyetableringar av infrastruktur och verksamheter i eget, angränsande och överordnade gassystem. Ei förutser en förändring av gasmarknaden där naturgas kommer att fasas ut och på sikt ersättas av biogas. Framväxten av vätgas kan också förändra gasmarknaden och göra att den växer med ny infrastruktur och nya aktörer. Dessa förändringar stärker behovet av samordnad planering av gasmarknaden och dess infrastruktur. Om transmissionsnätoperatörernas planer, och på sikt även aktörerna på vätgasmarknadens planer, blir föremål för samråd och blir kända för en större krets kan också samordningsfördelar

uppnås. Till exempel kan traditionell samförläggning av ledningar inom en kommun ske. Operatörernas planer blir också kända för gas- och elproducenter, kunder, presumtiva kunder och andra aktörer på gasmarknaden.

För Ei blir det, i egenskap av tillsynsmyndighet, en ny uppgift att granska nätutvecklingsplaner för gas. Ei ska dessutom, vid ett bemyndigande från regeringen, utarbeta föreskrifter om vad nätutvecklingsplaner ska innehålla och hur de ska tas fram. De nya arbetsuppgifterna för Ei bedöms innebära att två årsarbetskrafter måste tillföras myndigheten, vilket medför en kostnad om 2 268 000 kr. Ei behöver utreda frågorna i syfte att ta fram nya föreskrifter. Dessutom kan Ei:s system för inrapportering behöva utvecklas. Kostnaden kan uppskattas till cirka 2 miljoner kr.

Domstolar

Marginell måltillströmning till landets allmänna förvaltningsdomstolar väntas med anledning av förslaget. En nätutvecklingsplan kan behöva kompletteras. Om en uppgift i en nätutvecklingsplan inte överensstämmer med uppgift i annan nätutvecklingsplan måste en sådan konflikt lösas. Beslut av tillsynsmyndigheten i sådana ärenden inom ramen för myndighetens tillsynsansvar kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ei bedömer att antalet sådana ärenden och som dessutom leder till behovet av en överprövning hos allmän förvaltningsdomstol kommer att vara högst begränsat.

4.11 Gasföretagens intäktsramar

Problembeskrivning

Intäktsramsregleringen behöver ändras

Enligt betänkandet *Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät*, SOU 2023:64, uppfyller det nuvarande regelverket om intäktsramar i naturgaslagen inte unionsrättens krav på förhandsprövning så som de framgår av gasmarknadsdirektivet och EU-domstolens avgörande från den 2 september 2021 i mål C-718/18. Domen tydliggör att en medlemsstat är förhindrad att i lag eller förordning införa bestämmelser som tillsynsmyndigheten har exklusiv befogenhet att besluta om enligt gasmarknadsdirektivet.

Även Kammarrätten i Jönköping har slagit fast att den befintliga nationella lagstiftningen på området inte överensstämmer med unionsrätten (se domstolens avgöranden den 16 juni 2022 i mål nr 1103–1222-21).

Mot denna bakgrund föreslås i betänkandet ändringar i intäktsramsregleringen. Dessa ändringar ska säkerställa att den svenska lagstiftningen uppfyller EU-rättens krav på förhandsprövning enligt gasmarknadsdirektivet.

Handläggning i domstol av intäktsramsbeslut

I betänkandet föreslås även att det införs ett skyndsamhetskrav när förvaltningsrätten och kammarrätten handlägger mål om intäktsramar. Ett skyndsamhetskrav skulle, utöver den förtur det innebär, stärka domstolarnas möjligheter att bedriva en aktiv processledning, exempelvis genom att hålla tiden för kommunicering kort och genom att vara restriktiv vid beviljandet av anstånd.

Vidare föreslås i betänkandet att särskilda ledamöter ska delta när förvaltningsrätten och kammarrätten prövar mål om överklagande av Ei:s beslut om intäktsramar. De särskilda ledamöterna ska vara ekonomiska experter. Syftet är att de särskilda ledamöterna ska kunna bidra till rättens sammantagna kompetens och till att förkorta processtiderna.

Förslagen syftar till att skapa förutsättningar för en mindre tids- och resurskrävande beslutsprocess. Bakgrunden är att utredningen konstaterat att domstolsprövningarna av Ei:s beslut i frågor om förhandsreglering är tidskrävande jämfört med liknande prövningar inom andra rättsområden. Detta har lett till att nätföretagens intäktsramar slutligt fastställts långt efter tillsynsmyndighetens beslut. Dessa sena besked har negativa konsekvenser för samhället och marknadsaktörerna.

Alternativa lösningar

Så som har beskrivits ovan har den nu gällande intäktsramsregleringen bedömts inte överensstämma med det EU-rättsliga regelverket om tillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter. Ei anser därför att det inte är ett alternativ att dessa bestämmelser i naturgaslagen överförs oförändrade till den nya gasmarknadslagen. I stället bör de regelförändringar som föreslås i betänkandet SOU 2023:64 införas i gasmarknadslagen.

En alternativ lösning som utredningen beskriver i betänkandet är att justera lagstiftningen på ett annat sätt än utredningen föreslår. Det skulle exempelvis kunna vara att ändra regelverket så lite som möjligt för att uppfylla unionsrättens krav. I så fall skulle endast de bestämmelser som med säkerhet inskränker tillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter kunna rensas bort. Det skulle innebära mindre ingripande förändringar men samtidigt innebära risker för att Europeiska kommissionen eller EU-domstolen skulle göra en annan

bedömning av EU-rätten, vilket i förlängningen skulle leda till nya krav på att Sverige ska ändra sin lagstiftning.

Om dagens regelverk kring handläggningen i domstol av intäktsramsbeslut behålls kommer sannolikt de negativa konsekvenser som uppstår till följd av dagens tidskrävande domstolsprocesser att kvarstå.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Det främsta syftet med förslagen om ändringar i intäktsramsregleringen är att svensk rätt ska överensstämma med unionsrätten på området, särskilt gasmarknadsdirektivet. Förslagen innebär att Ei får utvidgad beslutanderätt vid beslut om intäktsramar. Det innebär att merparten av konsekvenserna inträffar först när myndigheten tillämpar den nya regleringen och beror i stor utsträckning på hur Ei väljer att hantera det nya regelverket. Om Ei väljer att fortsätta tillämpa de bestämmelser som finns idag blir konsekvenserna av utredningens förslag i praktiken obefintliga. Om Ei inför bestämmelser som skiljer sig från de som finns idag blir konsekvenserna större. För en närmare beskrivning av förslagens konsekvenser hänvisar Ei till betänkandets (SOU 2023:64) konsekvensanalys.

4.12 Otillåten verksamhet för transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer, innehavare av lagringsanläggning och transmissionsnätsföretag (el) samt oberoende och vissa undantag

Problembeskrivning

I den nya gasmarknadslagen preciseras vad som utgör otillåten verksamhet för olika aktörer som omfattas av lagen. Tidigare har det i naturgaslagen funnits krav på att transmissionsnätsoperatörer och distributionsnätsoperatörer för naturgas inte får bedriva handel med naturgas. Nu utökas detta förbud till att också omfatta handel med vätgas.

En transmissionsnätsoperatör får inte heller bedriva produktion av gas, vilket också inkluderar vätgas.

En innehavare av lagringsanläggning får inte bedriva produktion eller handel med gas inklusive vätgas.

Ett transmissionsnätsföretag för el ska vara oberoende av företag som producerar eller handlar med el eller gas. Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller gas får inte utöva kontroll över ett transmissionsnätsföretag eller

använda någon rättighet gentemot företaget. Begreppet gas avser gas som det definieras i den föreslagna gasmarknadslagen.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el, naturgas eller vätgas. Inte heller använda någon rättighet gentemot företaget.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna om att otillåten verksamhet nu också ska utökas med vätgas är tvingande i gasmarknadsdirektivet. Det finns inte något alternativt genomförande.

Effekter på marknaden

Då det ännu inte finns någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av gasmarknadsdirektivets bestämmelser får förslagen inte några omedelbara konsekvenser.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Konsekvenser för marknadens aktörer kommer, då en marknad etableras, att innebära att det för ett antal aktörer inte blir tillåtet att bedriva antingen produktion av vätgas eller handel med vätgas eller båda verksamheterna. Då det ännu inte finns någon vätgasmarknad i Sverige och de aktörer som berörs av förbudet därmed inte bedriver någon verksamhet som de måste avveckla till följd av de nya bestämmelserna får det inte några konsekvenser på kortare sikt för marknadens aktörer.

4.13 Åtskillnadsregler för transmissionsnätsoperatörer för vätgas

Tydlig åtskillnad för transmissionsnätsoperatörer för vätgas

I gasmarknadsdirektivet finns i artikel 68 åtskillnadsbestämmelser för transmissionsnätsoperatörer för vätgas (i den svenska översättningen av direktivet används begreppet operatör för överföringsnät för vätgas). Bestämmelserna kring åtskillnad för transmissionsnätsoperatörer för vätgas överensstämmer i huvudsak med bestämmelserna som finns för transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas. Bestämmelserna i artikel 68 hänvisar till artikel 60 där bestämmelserna om åtskillnad för en systemansvarig för överföringssystem (transmissionsnätsoperatör för naturgas) finns. Medlemsstaterna ska från och med den 5 augusti 2026 säkerställa att transmissionsnätsoperatörer för vätgas (HTNO), är åtskilda i enlighet med de regler för systemansvariga för överföringssystem för naturgas som anges i artikel 60 i direktivet. Huvudregeln gällande åtskillnad i direktivet är att transmissionsnätsoperatören inte får ägna sig åt vare sig produktion av eller

handel med naturgas inklusive biogas, vätgas eller el. Huvudregeln för åtskillnad är att den sker genom ägaråtskillnad, dvs. att transmissionsnätsverksamhet inte får bedrivas tillsammans med produktion av eller handel med gas. Det finns dock möjlighet för medlemsstaterna att istället för ägaråtskillnad välja att genom olika lagregler skapa en åtskillnad som motsvarar den som erhålls genom ägaråtskillnad. I Sverige har vi för naturgas valt huvudregeln med ägaråtskillnad. Den används även för transmissionsnätsföretag för el. I förslaget till gasmarknadslag föreslås att systemet med ägaråtskillnad även ska tillämpas för transmissionsnätsoperatörer för vätgas. Detta är också, som nämnts tidigare, huvudalternativet för åtskillnad av en transmissionsnätsoperatör för vätgas. Skälet till den valda lösningen är att ägaråtskillnad innebär en effektiv och stabil metod för att lösa inbyggda intressekonflikter och säkra försörjningstryggheten. På samma sätt som det har gjorts för transmissionsnätsverksamheten för el och naturgas i Sverige bör åtskillnadsreglerna för transmissionsnätsoperatörer för vätgas genomföras genom en ordning där en transmissionsnätsoperatör ska vara oberoende av produktion av och handel med gas utom vätgas och el i enlighet med direktivets bestämmelser om åtskilt ägande.

Alternativa lösningar

Enligt artikel 68 punkten 3 och 4 finns möjlighet att tillämpa andra system för åtskillnad än ägaråtskillnad och således inte tillämpa artikel 60 punkten 1 i direktivet. En medlemsstat får enligt artikel 68.3 besluta att inte tillämpa ägaråtskillnad för ett överföringsnät som tillhör ett vertikalt integrerat företag. En förutsättning för detta är att det fanns ett överföringsnät som tillhörde en sådan aktör den 4 augusti 2024. Något transmissionsnät för vätgas som tillhör ett vertikalt integrerat företag finns inte i Sverige. Det finns inte några transmissionsnät för vätgas överhuvudtaget i Sverige som omfattas av direktivets åtskillnadsregler. Därmed är inte det aktuella alternativet till ägaråtskillnad möjligt för svenska förhållanden. I artikel 68.4 i direktivet finns ett annat alternativ till ägaråskillnad för transmissionsnätsoperatören för vätgas. I den aktuella punkten anges bland annat att om ett överföringsnät för vätgas tillhör en eller flera certifierade systemansvariga för överföringssystem för naturgas får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1 i denna artikel och utse en enhet som står under fullständig kontroll av den systemansvariga för överföringssystem eller gemensam kontroll av två eller flera systemansvariga för överföringssystem. Då ska bestämmelser om oberoende systemansvariga för överföring av naturgas tillämpas. Som nämnts ovan finns idag inte några transmissionsnät för vätgas som omfattas av direktivets åtskillnadsbestämmelser. Mot bakgrund av att huvudregeln om

ägaråtskillnad tillämpas både på el- och naturgasmarknaderna i Sverige bör samma åtskillnadsregler även tillämpas på den framtida vätgasmarknaden.

Effekter på marknaden

Det finns idag inte någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av direktivets åtskillnadsregler. Förslaget får därmed inte några effekter på marknaden.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget innebär inte några konsekvenser på marknadens aktörer då det ännu inte finns någon vätgasmarknad i Sverige. Förslaget innebär att då en transmissionsnätsoperatör för vätgas vill verka på den framtida svenska vätgasmarknaden måste denne förhålla sig till att vi i Sverige tillämpar huvudregeln om ägaråtskillnad för transmissionsnätsoperatörer för vätgas.

Ei får en tillkommande uppgift att övervaka att transmissionsnätsoperatörer för vätgas efterlever gasmarknadslagens bestämmelser om åtskillnad. Resursbehovet för Ei bedöms uppgå till en halv årsarbetskraft för uppgifter kopplat till åtskillnadsregler för bland annat transmissionsnätsoperatörer för vätgas. Kostnaden för en halv årsarbetskraft är i dagsläget 567 000 kr.

4.14 Åtskillnadsregler för distributionsnätsoperatörer för gas och vätgas

Problembeskrivning

En distributionsnätsoperatör ska inte få bedriva handel med gas inklusive vätgas. En distributionsnätsoperatör för vätgas ska, om denne inte ingår i samma företag som en distributionsnätsoperatör för gas som är undantagen från skyldigheten, vara oberoende av företag som bedriver annan verksamhet utan samband med distribution eller vätgasdistribution. En distributionsnätsoperatör för vätgas, om denne inte ingår i samma företag som en distributionsnätsoperatör för gas som är undantagen från skyldigheten, får heller inte utöva kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med gas eller vätgas. Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över en distributionsnätsoperatör för vätgas får heller inte, utom om denne ingår i samma företag som en distributionsnätsoperatör för gas som är undantagen från skyldigheten, utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med gas eller vätgas. En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning hos en distributionsnätsoperatör för vätgas får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver transmission, produktion av eller handel med naturgas eller vätgas. Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med naturgas eller vätgas, ska inte få utöva

kontroll över eller någon rättighet gentemot en distributionsnätsoperatör för vätgas. En distributionsnätsoperatör för vätgas som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med gas ska upprätta en övervakningsplan och se till att planen följs. Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på gasmarknaden. I planen ska dessutom anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås. En distributionsnätsoperatör som är skyldig att upprätta en övervakningsplan ska årligen ge in en rapport till tillsynsmyndigheten gällande de åtgärder som vidtagits med anledning av övervakningsplanen. Rapporten ska offentliggöras.

Sverige har sedan tidigare valt att tillämpa vissa undantag från direktivets åtskillnadsbestämmelser för distributionsnätoperatörer för naturgas som har färre än 100 000 kunder. Det finns enligt det nya gasmarknadsdirektivet möjlighet för medlemsstaten att tillämpa motsvarande undantag på en distributionsnätsoperatör för vätgas som ingår i samma företag som en distributionsnätsoperatör för gas utom vätgas förutsatt att det sammanlagda antalet anslutna kunder hos distributionsnätsoperatören för gas utom vätgas och distributionsnätsoperatören för vätgas förblir lägre än 100 000. Ei anser det lämpligt att utnyttja möjligheten till undantag innebärande att de undantag som gäller för distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas (tidigare naturgas) också ska gälla för distributionsnätsoperatörer för vätgas som ingår i samma företag. En distributionsnätsoperatör för vätgas som inte ingår i samma företag som en distributionsnätsoperatör för gas utom vätgas som är undantagen kan dock inte få något undantag från de åtskillnadsbestämmelser som finns i artikel 46 i direktivet. Bestämmelser om skyldigheter för sådana distributionsnätoperatörer måste därför införas i svensk rätt.

Alternativa lösningar

Direktivets bestämmelser om åtskillnad för distributionsnätsoperatörer är tvingande utom när det gäller möjligheten att medge undantag från vissa åtskillnadsbestämmelser för en distributionsnätsoperatör för vätgas som ingår i samma företag som en distributionsnätoperatör för gas utom vätgas som redan omfattas av undantag från vissa av direktivets åtskillnadsbestämmelser. Alternativet hade varit att inte tillämpa undantag för dessa transmissionsnätsoperatörer. Då skulle direktivets åtskillnadsregler gälla fullt ut för samtliga distributionsnätoperatörer för vätgas på den kommande marknaden. Ei har dock funnit det lämpligt att där det idag redan medgetts undantag för distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas från direktivets åtskillnadsbestämmelser tillämpa sådana undantag, där det är möjlig, för distributionsnätsoperatörer för vätgas.

Effekter på marknaden

Det finns idag inte någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av direktivets åtskillnadsregler. Förslaget får därmed inte några effekter på marknaden.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget innebär inte några konsekvenser på marknadens aktörer då det ännu inte finns någon vätgasmarknad i Sverige. Alla distributionsnätsoperatörer för vätgas på en kommande marknad måste förhålla sig till regelverket. En idag verksam distributionsnätoperatör för gas utom vätgas, som i framtiden även vill bedriva distribution av vätgas kan göra det i samma företag och på så sätt komma att omfattas av de undantag som gäller för distributionsverksamheten för gas utom vätgas även för vätgasverksamheten.

Ei får en tillkommande uppgift att övervaka att distributionsnätsoperatörer för vätgas följer gasmarknadslagens bestämmelser om åtskillnad. Som redovisats i avsnitt 4.13 bedöms det totala resursbehovet för Ei kopplat till åtskillnadsregler för aktörerna på en vätgasmarknad uppgå till en halv årsarbetskraft. Kostnaden för Ei beräknas till 567 000 kr årligen.

4.15 Åtskillnadsregler för operatörer av lagringsanläggningar för vätgas

Problembeskrivning

I huvudsak samma åtskillnadsregler som idag gäller för en innehavare av en lagringsanläggning för naturgas och en innehavare av förgasningsanläggning ska också gälla för en innehavare av lagringsanläggning för vätgas.

En innehavare av lagringsanläggning för vätgas som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med gas ska upprätta en övervakningsplan.

En innehavare av lagringsanläggning för vätgas är skyldig att upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits med anledning av upprättad övervakningsplan. Rapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten och i samband med det offentliggöras av den som ger in den.

I sammanhanget kan nämnas att en anläggning för lagring av gas som ingår som en integrerad del av en produktionsanläggning eller som behövs för att innehavaren ska kunna fullgöra sina uppgifter utgör inte en lagringsanläggning. En anläggning för lagring av vätgas som består i enkelt reproducerbara lagringstankar utgör inte en lagringsansläggning.

Alternativa lösningar

Åtskillnadsreglerna för innehavare av lagringsanläggning för vätgas är tvingande och måste genomföras i nationell lagstiftning. Någon alternativ lösning finns inte för att Sverige ska genomföra direktivets bestämmelser på området.

Effekter på marknaden

Det finns idag inte några lagringsanläggningar för vätgas som omfattas av direktivets bestämmelser.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Med hänsyn till att det idag inte finns någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av direktivets bestämmelser får förslaget inte några effekter på marknadens aktörer. När lagringsanläggningar för vätgas på sikt etableras i Sverige skapar reglerna en robusthet kring åtskillnad för verksamhet som bedrivs genom monopol.

Ei får en tillkommande uppgift i att övervaka operatörer av lagringsanläggningars regelefterlevnad avseende åtskillnadsbestämmelserna i gasmarknadslagen. I avsnitt 4.13 har det totala resursbehovet för Ei kopplat till åtskillnadsregler för aktörerna på en vätgasmarknad uppskattats uppgå till en halv årsarbetskraft, vilket motsvarar en beräknad kostnad om 567 000 kr årligen.

4.16 Utseende och certifiering av transmissionsnätsoperatörer för vätgas (HTNO)

Problembeskrivning

Bestämmelser om certifiering av operatörer av överföringsnät för vätgas, på engelska förkortat HTNO, återfinns i artikel 71 i direktivet. Artikelns bestämmelser är gemensamma för både systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas. Nationella bestämmelser om certifiering av systemansvariga för överföringssystem, i svensk rätt certifiering av transmissionsnätsoperatörer, återfinns i lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag (certifieringslagen). Ei föreslår att lagens bestämmelser flyttas över till den nya gasmarknadslagen. Samtidigt utökas lagens tillämpningsområde på så sätt att bestämmelser som gäller för transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas också ska gälla för transmissionsnätsoperatörer för vätgas.

Certifieringsförfarandets utgångspunkt är att säkerställa att den som önskar bli certifierad som transmissionsnätsoperatör är åtskild från verksamhet med produktion av eller handel med gas eller el.

Ei föreslår att ett företag som vill verka som transmissionsnätsoperatör för vätgas ska certifieras. Ett företag måste vara certifierat innan företaget kan utses och godkännas som transmissionsnätsoperatör för vätgas. För att ett företag ska kunna bli certifierat måste företaget leva upp till krav gällande åtskillnad från viss annan verksamhet, nämligen produktion av eller handel med gas eller el. Kraven gällande certifiering av en transmissionsnätsoperatör för vätgas är desamma som de som idag gäller för transmissionsnätsoperatörer för naturgas enligt lagen (2011:711) om certifiering av vissa naturgasföretag. Den aktuella lagen inarbetas i den nya gasmarknadslagen och bestämmelserna om certifiering omfattar även transmissionsnätsoperatörer för vätgas.

Sökandens allmänna lämplighet

I den svenska certifieringslagen finns inte några särskilda bestämmelser om aktörens allmänna lämplighet. I Sverige görs denna prövning på el- och naturgasmarknaden i samband med att ett företag ansöker om koncession för en viss ledning. Ei föreslår att för transmissionsnätsoperatörer för vätgas bör denna första lämplighetsprövning göras i samband med certifieringsprocessen och inte då ett certifierat företag ansöker om koncession. Fördelen med en sådan ordning är att lämplighetsprövningen av företaget då redan gjorts i samband med certifieringen och att tillsynsmyndighetens prövning av en tillståndsansökan för en viss ledning då kan bli mer koncentrerad till själva transmissionsledningen. Tiden för prövning av koncession kan sannolikt tidsmässigt hållas kortare om prövningen av sökandens allmänna lämplighet redan gjorts i annat sammanhang.

Utöver motsvarande bestämmelser som i dag gäller vid certifiering av transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas ska därför certifieringsbestämmelserna för transmissionsnätsoperatörer för vätgas kompletteras med bestämmelse om prövning av operatörens allmänna lämplighet. En sådan prövning bör innehålla moment såsom finansiell styrka, erfarenhet från gasverksamhet och gasmarknad, personella resurser och beredskapsorganisation. Tillsynsmyndigheten bör vid prövning av huruvida sökanden är lämplig ur allmän synpunkt bland annat bedöma huruvida operatören i sin organisation har tillräcklig kunskap om transmission av vätgas och regelverket som gäller för sådan verksamhet. Den ska också bedöma om operatören har tillräckliga resurser och kapital för att kunna bedriva verksamheten. I bedömningen bör även sökandens allmänna kompetens och utformningen av den organisation som ska bedriva transmissionsnätsverksamheten vägas in. Om sökanden, eller företrädare för företaget som ansöker, tidigare har bedrivit annan tillståndspliktig verksamhet, bör också sökandens eller företrädarens tidigare agerande i annan verksamhet vägas in i prövningen av huruvida operatören är lämplig ur allmän synpunkt.

Bestämmelsen om sökandens allmänna lämplighet hanteras både för företag som bedriver elnätsverksamhet och företag som bedriver överföring av naturgas inom ramen för koncessionsprövningen. Denna tillståndsprövning bygger på nationella regler och är inte hämtad från den gemensamma EU-lagstiftningen.

Ei föreslår att bestämmelserna om certifiering utökas till att omfatta ett krav på att den som önskar bli certifierad som transmissionsnätsoperatör för vätgas bedöms vara lämplig ur allmän synpunkt. Någon prövning huruvida den certifierade transmissionsnätsoperatören är lämplig ur allmän synpunkt görs då inte inom ramen för koncessionsprövningen, något som är fallet vid ansökan om koncession för transmissionsledningar för gas utom vätgas.

Alternativa lösningar

Gasmarknadsdirektivets bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsoperatörer av vätgas är tvingande och något alternativ till förslaget finns inte.

Bestämmelsen om att transmissionsnätsoperatörer av vätgas ska vara lämpliga ur allmän synpunkt att bedriva transmissionsnätsverksamhet följer inte av gasmarknadsdirektivet, även om direktivet förutsätter att operatören kan möta kraven i direktivet på hur verksamheten ska bedrivas. Alternativet är att inte införa bestämmelsen. Några andra alternativa lösningar finns inte. Ei bedömer att ett företag som går igenom certifieringsprocessen och blir godkänt som så kallad HTNO inte i samband med ansökan om koncession ska behöva visa att det är lämpligt ur allmän synpunkt eftersom detta redan ska ha bevisats genom certifieringen, och därför inte bör tillföra någon ytterligare information och enbart innebära dubbelprövning.

Effekter på marknaden

Förslaget bedöms inte ha några effekter på marknaden.

Konsekvenser för marknadens aktörer

De företag som önskar driva transmission av vätgas får en tillkommande engångskostnad för certifieringen. Kostnaden uppskattas enligt ett branschföretag till 1–1,5 miljoner kronor. Kostnaden för ansökan om koncession kan minska något eftersom kravet på lämplighet ur allmän synpunkt anses avgjord genom beslut om certifiering.

Ei får en tillkommande uppgift i att certifiera transmissionsnätsoperatörer för vätgas. Den totala arbetstiden för ett sådant ärende kan uppskattas till 100–120 timmar.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.17 Undantag från vissa bestämmelser om certifiering och åtskillnad för vätgasnät i isolerade områden

Problembeskrivning

En transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatör för vätgas som driver, eller avser att driva, verksamhet i Övre Norrland får ansöka om undantag från bestämmelser om åtskillnad och, särskilt beträffande transmissionsnätsoperatörer, certifiering (artiklarna 46, 68 och 71 i gasmarknadsdirektivet). Regeringen har möjlighet att meddela undantag från bestämmelserna om åtskillnad och certifiering. Undantaget ska gälla 15 år från det att undantaget beviljats, dock som längst till 31 december 2044. Ett undantag ska under vissa förutsättningar kunna återkallas i förtid. Ett beslut om undantag ska anmälas till Europeiska kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska vart sjunde år utreda undantaget och offentliggöra en bedömning av undantagets inverkan på konkurrensen, infrastrukturutvecklingen och marknadens funktion. Om tillsynsmyndigheten vid en sådan bedömning konstaterar att en fortsatt tillämpning av undantaget skulle medföra en risk för att konkurrensen hämmas eller att den effektiva utbyggnaden av vätgasinfrastruktur eller utvecklingen av marknaden för vätgas i medlemsstaten eller unionen påverkas negativt får regeringen återkalla undantaget. Regeringen ska kunna återkalla ett undantag om grundförutsättningarna för beviljat undantag ändras.

Alternativa lösningar

Artikeln om att kunna medge undantag från vissa skyldigheter för en transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatör som bedriver, eller avser att bedriva, verksamhet i isolerade områden är en frivillig bestämmelse för medlemsstaterna att genomföra i inhemsk lagstiftning. Sverige har dock under förhandlingsarbetet med gasmarknadsdirektivet förhandlat fram möjligheten att kunna medge undantag från vissa bestämmelser i direktivet för vätgasnät belägna i Övre Norrland. Mot denna bakgrund bör bestämmelser om möjlighet till undantag genomföras i svensk rätt.

Effekter på marknaden

Det finns ännu inte någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av direktivets krav. Därmed finns det inte heller i dagsläget några transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatörer i Sverige som träffas av bestämmelserna.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Möjligheten att regeringen ska kunna medge undantag från ett antal tvingande bestämmelser i direktivet för transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatör som driver, eller avser att driva, verksamhet i Övre Norrland kommer sannolikt att underlätta etablering av verksamhet i den aktuella regionen. Det kommer att bli enklare att starta sådan transmissions- eller distributionsnätsverksamhet för vätgas. Utan någon marknad är det svårt att bedöma effekterna av förslaget om att kunna medge undantag från ett antal av direktivets skyldigheter för dessa aktörer. I avsnittet ovan om certifiering av transmissionsnätsoperatörer för vätgas nämns att de företag som önskar driva transmission av vätgas får en tillkommande kostnad för certifieringen på uppskattningsvis 1–1,5 miljoner kronor. Denna kostnad kommer en transmissionsnätsoperatör som undantas från kravet på certifiering inte att få.

Ei får i egenskap av tillsynsmyndighet en tillkommande uppgift att vart sjunde år utreda ett av regeringen meddelat undantag och offentliggöra en bedömning av undantagets inverkan på konkurrensen, infrastrukturutvecklingen och marknadens funktion. Kostnaden för Ei:s uppgift är svår att uppskatta eftersom det beror hur omfattande undantaget är, verksamhetens art och omfattning, och hur marknaden ser ut i övrigt vid tidpunkten för utredningen.

4.18 Redovisning och revision av företag som bedriver överföring eller distribution av vätgas m.fl.

Problembeskrivning

Kraven på särredovisning och revision som idag återfinns i naturgaslagen förs in i den nya gasmarknadslagen. Transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer för vätgas ska särredovisa sin verksamhet på samma sätt som idag gäller för naturgasföretag. Kraven om särredovisning ska även gälla för operatörer av vätgasterminaler och innehavare av lagringsanläggningar för vätgas.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i direktivet om särredovisning och revision är tvingande och det finns inte några alternativ.

Effekter på marknaden

Det finns ännu inte någon vätgasmarknad i Sverige som omfattas av direktivets krav. Därmed finns det inte heller i dagsläget några aktörer som träffas av bestämmelserna om redovisning och revision. När det i framtiden uppstår en marknad och det etableras aktörer som omfattas av kraven avseende redovisning och revision kommer dessa aktörer att omfattas av motsvarande regelverk som de som idag är verksamma på naturgas- och elmarknaderna har

att följa. På naturgas- och elmarknaderna finns sedan lång tid tillbaka krav på bland annat särredovisning av verksamheterna på monopolmarknaderna.

Kraven på redovisningsmässig åtskillnad ger förutsättningar för att upptäcka betalningsströmmar och motverka korssubventionering mellan olika verksamheter. Risken för korssubventionering då en monopolverksamhet bedrivs tillsammans med en verksamhet som är konkurrensutsatt bör minska med förslaget. Exempel på korssubventionering kan vara att kostnader i den konkurrensutsatta verksamheten flyttas till monopolverksamheten för att skapa bättre förutsättningar för den konkurrensutsatta verksamheten att hävda sig på marknaden.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget har främst påverkan på transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatörer för vätgas, operatörer av vätgasterminaler och innehavare av lagringsanläggningar för vätgas som får marginellt ökade administrativa kostnader till följd av krav på särredovisning. De aktörer som omfattas av kravet på särredovisning måste ha bokföringsprogram med funktioner för att skapa och hantera separata redovisningsgrupper eller projekt. Sådana program finns som standardvara på marknaden idag.

Ei får i egenskap av tillsynsmyndighet ett utökat tillsynsansvar gällande redovisning av olika typer av vätgasverksamhet.

4.19 Förbud mot spridande av kommersiellt känsliga uppgifter

Problembeskrivning

Artikel 54 i gasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om att en transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatör för vätgas, en operatör för lagringsanläggning för vätgas eller operatör av en vätgasterminal som också driver annan verksamhet som inte är transmission eller distribution, lagring eller drift av vätgasterminal ska säkerställa att kommersiellt känsliga uppgifter om transmissionen eller distributionen, lagring eller drift av vätgasterminal inte görs tillgängliga för de delar av företaget som bedriver annan verksamhet. I dag finns motsvarande bestämmelse redan för en transmissionsnätsoperatör för naturgas i 3 kap. 2 f § i naturgaslagen och för innehavare av lagringsanläggning för naturgas och innehavare av förgasningsanläggning i 4 kap. 2 c § naturgaslagen. Bestämmelserna i naturgaslagen som är ett genomförande av artikel 40 i gasmarknadsdirektivet, flyttas omarbetade över till den nya gasmarknadslagen. Gemensamma bestämmelser för de olika aktörerna som omfattas av skyldigheter enligt artikel 40 och 54 i gasmarknadsdirektivet föreslås i den nya gasmarknadslagen.

Ei:s förslag innebär att, om en transmissionsnäts- och distributionsnätsoperatör för vätgas, en innehavare av lagringsanläggning för vätgas eller operatör av en vätgasterminal bedriver annan verksamhet än transmission eller distribution av vätgas, lagring eller drift av vätgasterminal, ska också dessa operatörer eller innehavare säkerställa att kommersiellt känsliga uppgifter om transmissionen, distributionen, lagring eller drift av vätgasterminal inte görs tillgängliga för de delar av företaget som bedriver annan verksamhet.

Om operatören ingår i en koncern, ska operatören säkerställa att kommersiellt känsliga uppgifter om transmission av gas eller distribution av vätgas, lagring och drift av vätgasterminal inte görs tillgängliga för företag i koncernen som bedriver annan verksamhet.

Kravet på att säkerställa att kommersiellt känsliga uppgifter inte görs tillgängliga för de delar av företaget som bedriver annan verksamhet ska inte hindra att kommersiellt känsliga uppgifter om transmission av vätgas eller distribution av vätgas, lagring eller drift av vätgasterminal görs tillgängliga för företag eller delar av företag som bedriver annan verksamhet, om det är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion.

Alternativa lösningar

Artikelns bestämmelser är tvingande och något alternativ till förslagen finns inte.

Effekter på marknaden

En positiv konsekvens av förslagen är att dessa bidrar till robusthet kring åtskillnad mellan monopolverksamhet och verksamhet som bedrivs på en konkurrensutsatt marknad.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Förslagen ger marginella effekter på marknadens aktörer. De operatörer och innehavare som är skyldiga att följa reglerna behöver upprätta rutiner i verksamheten för att säkerställa regelefterlevnad på området.

4.20 Samarbete mellan transmissions- och distributionsnätsoperatörer för naturgas

Problembeskrivning

Artikel 39.3 i gasmarknadsdirektivet är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/73/EG. Punkten anger att transmissionsnätsoperatör för gas utom vätgas ska samarbeta med distributionsnätsoperatörer för att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt kan delta på slutkunds-, grossist- och

balansmarknaderna. En bestämmelse om detta saknas i den svenska naturgaslagstiftningen.

Omvänt finns, enligt artikel 44.7, en skyldighet för distributionsnätsoperatörer att samarbeta med transmissionsnätsoperatörer. I det fallet är syftet med samarbetet att säkerställa att marknadsaktörerna som är anslutna till distributionsnätsoperatörens infrastruktur faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna för det inmatnings- och uttagssystem som distributionsnätet tillhör eller är anslutet till. En bestämmelse om detta saknas också i naturgaslagstiftningen. En gemensam bestämmelse om skyldighet för operatörer att samarbeta i syfte att säkerställa att marknadsaktörer som är anslutna till operatörernas gassystem faktiskt kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna föreslås införas i den nya gasmarknadslagen.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i gasmarknadsdirektivet är tvingande och måste genomföras i nationell lagstiftning. Något alternativ finns inte.

Effekter på marknaden

Förslaget bör ha goda effekter på marknaden genom en ökad delaktighet då syftet med bestämmelserna är att samarbetet ska möjliggöra att marknadsaktörer som är anslutna till operatörernas nät faktiskt kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Ett krav på ökat samarbete leder till bättre dialog mellan marknadens aktörer. Konsekvens av förslaget bör bli en ökad delaktighet för marknadens aktörer, vilket innebär ökat deltagande på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

4.21 Balansavtal för gas utom vätgas och tillsynsmyndighetens godkännande av sådana avtal

Problembeskrivning

Bestämmelser införs i den nya gasmarknadslagen som anger att villkoren i ett balansavtal ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Villkoren ska därutöver ge gasanvändaren lämpliga incitament att balansera inmatning och uttag på ett effektivt sätt. Den systembalansvarige ska inte få ingå balansavtal med balansansvariga innan tillsynsmyndigheten godkänt de metoder som använts för att ta fram avtalen. Tillsynsmyndigheten ska godkänna metoderna om de kan antas leda till att avtalen uppfyller de aktuella kraven på villkorens utformning. Tillsynsmyndigheten ska kunna begära ändring av metoden för att godkänna den. Vid begäran om ändring av metoden ska den systembalansansvarige inom två månader efter tillsynsmyndighetens begäran

lämna in ett förslag till ändrad metod för godkännande. Nuvarande bestämmelser i 7 kap. naturgaslagen ska tas in i den nya gasmarknadslagen. Nya underrubriker tillförs i kapitlet och ändrad disposition av vissa paragraf föreslås.

Alternativa lösningar

Bestämmelser om hur balansavtal ska vara utformade är tvingande. Några alternativa lösningar för avtalens utformning finns inte. Medlemsstaterna kan välja olika lösningar för tillsynsmyndighetens godkännande av balansavtal. Godkännande ska ske innan avtalen börjar tillämpas. Sverige har idag bestämmelser i naturgaslagen som anger att tillsynsmyndigheten, innan balansavtalet får tillämpas, ska godkänna de villkor som finns i avtalet. I samband med införandet av den gemensamma balanseringszonen med Danmark år 2019 konstaterades att Sverige och Danmark har olika regler för tillsynsmyndighetens godkännande av balansavtal. I Sverige ska vi godkänna de enskilda avtalsvillkoren medan tillsynsmyndigheten i Danmark ska metodgodkänna motsvarande balansavtal. Metodgodkännande tillämpades även i Sverige då Svenska kraftnät var systemansvarig myndighet och ansvarade för systembalansansvaret för det nationella naturgassystemet, som idag utgörs av det västsvenska gassystemet. Det var i samband med att den privata aktören Swedegas AB blev systembalansansvarig för det västsvenska naturgassystemet som de svenska bestämmelserna ändrades på så sätt att vi i Sverige övergick från tillsynsmyndighetens metodgodkännande till att tillsynsmyndigheten skulle pröva de enskilda avtalsvillkoren i balansavtalet innan det fick börja tillämpas mot de balansansvariga. Ett alternativ till förslaget om metodgodkännande är att behålla nuvarande svenska bestämmelser på området. En skandinavisk harmonisering av regelverket är dock att föredra då vi numera har en gemensam balanseringszon för Danmark och Sverige. Genom de föreslagna ändringarna i den svenska lagstiftningen kommer både de svenska och danska tillsynsmyndigheterna att pröva metoden för samma balansavtal.

Effekter på marknaden

Förslagen kommer sannolikt inte ha någon större effekt på marknaden.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Det blir en harmonisering av de svenska och danska reglerna gällande tillsynsmyndigheternas förhandsgodkännande av de balansavtal som tas fram gemensamt av de systembalansansvariga i Sverige och Danmark. Det blir en ökad förutsägbarhet kring tillsynsmyndigheternas prövning. Swedegas AB, i egenskap av systembalansansvarig för det västsvenska gassystemet, får samma förutsättningar som Energinet har i Danmark när det gäller förhandsprövning

av det balansavtal som ska tillämpas i den gemensamma balanseringszonen med Danmark.

Ei:s prövning av balansavtal ändras till att avse metoden för avtalen.

4.22 Avgifter för utlämnande av rapporterade mätvärden

Problembeskrivning

Enligt artikel 22 punkten 5 får slutkunder inte debiteras några extra kostnader för att deras uppgifter lämnas ut eller för en begäran om att uppgifterna ska offentliggöras. Det är oklart vad som menas med extra kostnader, men det torde syfta på kostnader som i så fall särskilt skulle påföras gasanvändaren för att någon begär att få eller får del av gasanvändarens mätuppgifter. När det gäller operatörens utlämnande av uppgifter om gasanvändarens mätvärden till ett företag som gasanvändaren har utsett ska en eventuell avgift som den rapporteringsskyldige tar ut motsvara kostnaden för att tillhandahålla uppgifterna.

Ei föreslår därför att det införs en bestämmelse i den nya gasmarknadslagen om att en gasanvändare inte får debiteras någon avgift för att dennes rapporterade mätvärden lämnas ut. En bestämmelse införs också om att avgifter för utlämnande av uppgifter om gasanvändarens mätvärden till ett företag som gasanvändaren har utsett ska motsvara kostnaden för att tillhandahålla uppgifterna.

Alternativa lösningar

Direktivets bestämmelse är tvingande och något alternativ till genomförande finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för aktörer

Förslaget har små effekter på marknaden, men kan underlätta för andra aktörer än gasleverantörer att få tillgång till uppgifter.

Operatören som har tillgång till mätvärden kan få en ökad kostnad för administration för att lämna ut uppgifter, utan ha möjlighet att särskilt ta ut den kostnaden från gasanvändaren. Operatören får dock möjlighet till kostnadstäckning om gasanvändarens mätuppgifter lämnas ut direkt till en tjänsteleverantör som gasanvändaren har utsett.

4.23 Utsatta kunder

Enligt 8 § i förordningen om instruktion för Ei ska myndigheten när den fullgör sina uppgifter enligt 1–7 §§ ta särskild hänsyn till utsatta kunders ställning på el- och naturgasmarknaderna. Enligt artikel 26 i gasmarknadsdirektivet ska

medlemsstaterna i synnerhet vidta åtgärder för att skydda slutkunder i avlägsna områden som är anslutna till naturgas- eller vätgassystem. Bestämmelsen i 8 § i förordningen bör därför ändras så att även vätgaskunder omfattas.

Alternativa lösningar

Gasmarknadsdirektivets bestämmelse är tvingande och någon alternativ lösning finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Bestämmelsen bedöms inte ha några konsekvenser för marknaden och dess aktörer. På sikt kan Ei få tillkommande uppgifter för att bevaka utsatta vätgaskunders rättigheter. Påverkan på verksamheten bedöms som väldigt liten.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.24 Bestämmelser om leverans av gas

Problembeskrivning

Svenska lagstiftning ska uppfylla gasmarknadsdirektivets krav. Så är fallet till viss del idag, men inte fullt ut. Lagstiftningen behöver därför kompletteras. Beträffande vissa av bestämmelserna i artikel 11 behöver överväganden göras om hur och i vilken utsträckning direktivet måste genomföras.

Gasmarknadsdirektivet ger också en medlemsstat möjlighet att införa bestämmelser som ger gasleverantören rätt att bevilja utsatta och energifattiga kunder förmånligare behandling.

Gasmarknadsdirektivet uppställer krav på att kunder ska underrättas om ändringar i avtalsvillkoren och rätten att säga upp avtalet senast två veckor innan ändringen. När det gäller konsumenter gäller idag en gräns på två månader enligt naturgaslagen. Bör bestämmelserna vara lika för konsumenter och företagskunder i enlighet med direktivet eller bör den längre gränsen finnas kvar för konsumenter?

Slutligen innehåller artikel 11 en skyldighet för gasleverantörer att publicera vissa uppgifter som rör priser och avtalsvillkor på sin webbplats. I samband med framtagandet av förslaget har Ei haft att ta ställning till om kravet på publicering ska omfatta samtliga kunders olika slags avtalstyper eller om det finns skäl att begränsa vilka avtal som ska omfattas.

Närmare om förslaget

För att uppfylla gasmarknadsdirektivets bestämmelser i artikel 11 föreslås att en bestämmelse införs i gasmarknadslagen om att ett avtal mellan en gasanvändare och en leverantör av gas ska innehålla de uppgifter som räknas upp i artikel 11.3.

Bestämmelser om avtalsinnehåll finns idag för konsumenter i 8 kap. 13 § naturgaslagen. Förslaget innehåller vissa tillägg jämfört med den bestämmelsen. Bestämmelsen omfattar samtliga gasanvändare. Leverantörer ska i avtalsinnehållet ange

- på vilket sätt aktuell information om alla tillämpliga priser och kombinerade produkter eller tjänster kan erhållas, hur gasanvändaren kan säga upp avtalet inklusive eventuella kombinationserbjudanden
- tydliga, objektiva, offentliggjorda och kontrollerbara åtaganden om miljöprestanda, inklusive eventuella koldioxidutsläpp och uppgift om certifiering av förnybar och koldioxidsnål gas som levereras
- hur och var ett klagomål kan lämnas samt, ifråga om konsumenter, information om konsumenträttigheter
- i förekommande fall, information om leverantören och priset på produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, leverans av gas, biogas, vätgas eller annan gas.

En bestämmelse införs om att gasleverantören ska ange avtalsvillkoren på ett enkelt och begripligt sätt och tillhandahålla en sammanfattning av avtalsvillkoren på ett enkelt och begripligt sätt.

En bestämmelse införs om att företagskunder ska underrättas om ändringar i avtalsvillkoren och rätten att säga upp avtalet senast två veckor innan ändringen. Nuvarande tvåmånadersgräns för konsumenter i naturgaslagen behålls och införs i den nya gasmarknadslagen.

En bestämmelse införs i gasmarknadslagen om att gasleverantörer som tecknar avtal med gasanvändare ska på sina webbplatser lämna följande information om avtal som företaget tillämpar för leverans av naturgas och biogas till gasanvändare som förbrukar högst 100 000 kWh per år i en uttagspunkt:

1 gasanvändarens rättigheter,

2 tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av tjänster, för naturgas och vätgas, samt annan viktig avtalsinformation,

3 om priset är fast eller rörligt,

4 hur användaren ska gå till väga för att lämna klagomål,

5 vilka organ gasanvändaren kan vända sig till för information eller tvistlösning, och

6 oberoende användarrådgivning, där gasanvändarna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

Gasleverantörer ska på eller i samband med fakturor till gasanvändare som förbrukar högst 100 000 kWh per år i en uttagspunkt antingen lämna den information som anges i föregående stycke eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

En bemyndigande införs till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om att kunna meddela närmare föreskrifter om den information som ska lämnas.

En bestämmelse införs om att gasanvändare ska ha tillgång till ett brett val av betalningssätt och att dessa inte får medföra diskriminering mellan kunder samt att avgifter för betalningssätt ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionerliga och inte får överskrida betalningsmottagarens direkta kostnader.

En bestämmelse införs om att gasleverantören ska erbjuda konsumenter information om alternativ för att undvika avstängning i god tid före den planerade avstängningen.

En bestämmelse införs om att företagskunder ska underrättas om ändringar i avtalsvillkoren och rätten att säga upp avtalet senast två veckor innan ändringen. Nuvarande tvåmånadersgräns för konsumenter i naturgaslagen behålls och införs i den nya gasmarknadslagen.

En bestämmelse införs i gasmarknadslagen om att gasleverantörer ska tillhandahålla gasanvändare transparent information om tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av tjänster, för naturgas och vätgas. Det ska framgå om priset är fast eller rörligt samt om det är rabatterat. Viktig avtalsinformation ska lyftas fram av gasleverantören. En bestämmelse införs om att gasleverantören, på fakturan eller vätgas- eller naturgasföretagets webbplats, tydligt ska ange hur klagomål kan lämnas.

En bestämmelse införs om att gasanvändare ska ha tillgång till ett brett val av betalningssätt och att dessa inte får medföra diskriminering mellan kunder samt att avgifter för betalningssätt ska vara objektiva, icke-diskriminerande och

proportionerliga och får inte överskrida betalningsmottagarens direkta kostnader.

En bestämmelse införs om att gasleverantören ska ge konsumenter information om alternativ för att undvika avstängning i god tid före den planerade avstängningen.

Alternativa lösningar

Förslaget medför att Sverige kan leva upp till artikel 11 i gasmarknadsdirektivet. Något alternativ till genomförande finns inte. När det gäller publicering av villkor och pris på webbplats finns alternativet att låta kravet omfatta samtliga kunder oavsett storlek och förbrukning. Ei menar att det inte är rimligt och att en gräns bör sättas vid en förbrukning om 100 000 kWh. Avtal som rör större förbrukning gäller större företag som har en annan möjlighet att förhandla om villkoren med gasleverantören. Det kan också vara så att informationen om förbrukning och villkoren kring leverans för stora aktörer utgör företagshemligheter. Även om ett offentliggörande av sådana uppgifter möjligen skulle ha positiva effekter för transparens och konkurrens skulle intrånget bli för stort i förhållande till nyttan. Det rör sig om ett mindre antal, förmodligen detaljerade avtal, som i övriga sammanhang, till exempel vid tillsyn från myndighet, skulle omfattas av sekretess. I Ei:s föreskrifter som rör el, EIFS 2024:7, finns motsvarande begränsning till 100 000 kWh. Bestämmelsen korresponderar också mot förslaget om krav om rapportering som ska ske av uppgifter och avtalsinnehåll som ska rapporteras till Ei.

När det gäller möjligheten för medlemsstaten att tillåta gasleverantörerna ge utsatta kunder och kunder som lider av energifattigdom förmånligare behandling bedöms att någon särskild reglering inte behöver genomföras. Den förmånligare behandlingen rör villkoren för betalning. Utsatta kunder hanteras inom ramen för sociallagstiftningen. Marknaden för gasleverantörer är konkurrensutsatt och det ligger i gasleverantörens intresse att få samtliga kunder att betala inom rimlig tid och undvika kostnader för indrivning, inkasso eller domstolsförfaranden.

Effekter på marknaden

Bestämmelserna bedöms få en positiv effekt på gasmarknadens effektivitet, eftersom de ska bidra till att samtliga gasanvändare får mer och tydligare information av sina gasleverantörer och kan bli mer aktiva på marknaden. Den positiva effekten omfattar även mindre företag. Stora kunder har ofta omfattande avtal med fler villkor och uppgifter än vad som nu krävs enligt förslaget. En anpassning till regelverket kan medföra merkostnader för dessa kunder. Den föreslagna bestämmelsen om avtalsinnehåll bör dock inte påverka

stora professionella aktörer i någon större omfattning, eftersom de har detaljerade avtal.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse på energiomställning eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget har främst påverkan på gasleverantörerna som inledningsvis får ökade administrativa kostnader med att ta fram informationsunderlaget. Kostnaden uppskattas till 100 000 kr för företag, men kan vara högre än så. Uppskattningen bygger på tidigare uppskattningar av anpassningar med anledning av nya regler för fakturainnehåll.

Förslaget bedöms främja konkurrensen mellan gasleverantörerna eftersom uppgift om pris och villkor ska publiceras på webbplats.

Kunderna bedöms få bättre möjligheter till information och göra aktiva val.

Framför allt mindre företag får en starkare ställning gentemot gasleverantörerna.

Ei får ett utökat tillsynsansvar, men detta bör kunna ske i samordning med redan befintlig tillsyn. För Ei tillkommer arbete med att ta fram föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattningen och på vilket sätt tillhandahållandet ska ske.

På grund av det utökade tillsynsansvaret kan även antalet domstolsärenden öka. Ökningen bedöms dock vara marginell.

Förslaget har inga konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter eller andra företag.

4.25 Rätt att byta gasleverantör och regler om avgifter för byte

Problembeskrivning

Gasmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna möjlighet att införa så kallade brytavgifter för avtal med fast pris. Sådana brytavgifter finns för elkunder och förslaget innebär att de införs även på gasmarknaden.

Nuvarande bestämmelser i 8 kap. 19 § naturgaslagen om byte av naturgasleverantör förs in i den nya gasmarknadslagen med följande kompletteringar:

1 En maximalt tillåten bytestid på tre veckor,

2 att ett byte ska ske inom kortast möjliga tid från kundens begäran, förutsatt att avtalsvillkoren följs samt att

3 den tekniska processen för byte av gasleverantör eller marknadsaktör ska ta högst 24 timmar och kunna utföras vilken arbetsdag som helst.

Bestämmelsen i naturgaslagen 7 kap. 19 § första stycket om att byte av naturgasleverantör ska genomföras utan kostnad för konsumenten flyttas till 9 kap. i den nya gasmarknadslagen.

Bestämmelsen utökas till att omfatta vätgas. Bestämmelsen utökas även till att omfatta små företag.

En ny bestämmelse om rätten att ta ut avgifter vid uppsägning av avtal införs i de fall konsumenter och små företag i förtid frånträder ett avtal med fast pris och fast löptid. Bestämmelsen omfattar även avtal där priset för uppmätt gas består av en fast och en rörlig del. Det införs ett krav på att uppsägningsavgiften inte får överstiga den direkta ekonomiska förlusten för elleverantören. Ei ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om beräkningen av storleken på elleverantörens och aggregatorns förlust.

Bestämmelsen i 8 kap. 19 § andra stycket naturgaslagen om rätten till slutfaktura vid byte av gasleverantör flyttas till 9 kap. gasmarknadslagen. Bestämmelsen utökas även till att omfatta samtliga gasanvändare.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i gasmarknadsdirektivet när det gäller huvudregeln att gasleverantörer inte får ta ut någon avgift vid byte. Däremot finns det en möjlighet att utnyttja ett undantag från huvudregeln för avtal som rör fast pris och fast löptid. För sådana avtal är det tillåtet att ta ut en avgift vid förtida uppsägning. Ei har bedömt att undantaget bör införas.

Undantaget ger endast rätt till ersättning för faktiska kostnader i anledning av den förtida uppsägningen och inte utebliven vinst. Gasleverantören kan ha dragit på sig kostnader för kunden i ett avtal med fast pris och fast löptid. Det vore oskäligt om företagen då inte kunde få kompensation för dessa kostnader. När det gäller utformningen av undantaget har det enligt Ei:s bedömning inte funnits utrymme för andra tolkningar av artikel 12 än vad som föreslås.

När det gäller tidpunkten för slutavräkning finns inget alternativ.

Effekter på marknaden

Förslaget om rätten att ta ut avgifter gäller gentemot konsumenter och små företag. Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro, motsvarande ca 110 000 000 kronor. Små företag utgör ca 95 procent av företagen i Sverige.

När motsvarande bestämmelse infördes på elmarknaden bedömdes det medföra positiva effekter på marknaden genom att förutsättningarna för att ta ut uppsägningsavgifter och storleken på dessa regleras och dessutom blir föremål för tillsyn av Ei. Det är också Ei:s bedömning att utan en möjlighet att ta ut uppsägningsavgifter skulle avtalsformen fast pris troligtvis inte erbjudas, eller endast erbjudas till ett högre pris. Grunden för ett fastprisavtal är att leverantören å ena sidan lovar kunden ett fast pris under en begränsad tid samtidigt som kunden å andra sidan förbinder sig att stanna hos leverantören under den angivna tiden.

I samband med energikrisen 2022 slutade många gasleverantörer att erbjuda fastprisavtal. När detta skrivs var det, enligt Konsumenternas Energimarknadsbyrås prisjämförelsesajt Gaspriskollen, sex gasleverantörer som sålde gas till konsumenter i det västsvenska gasnätet. Gaspriskollen jämför endast avtal för konsumenter. Av de sammanlagt 14 gashandelsavtal som jämförs på Gaspriskollen var det ett med fast pris och fast löptid.

Detta ettåriga avtal har en uppsägningsavgift. Villkoren för denna uppsägningsavgift kan behöva ändras för att uppfylla de nya kraven.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse på energiomställning eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser.

Konsekvenser för marknadens aktörer

De flesta gasleverantörer bedöms inte få ökade administrativa kostnader eftersom samma typer av avtal funnits tidigare på marknaden. Avtal med fast pris och fast löptid erbjöds tidigare av fler gasleverantörer, men försvann helt från marknaden i samband med energikrisen för att nu endast erbjudas av en leverantör.

Förslaget kan medföra minskade intäkter eftersom det reglerar hur avgiften ska beräknas och när den får tas ut. Ei har dock svårt att bedöma med hur mycket intäkterna skulle minska eftersom myndigheten saknar uppgifter om hur många kunder som bryter fastprisavtal i förtid. Eftersom bytesfrekvensen är låg och fastprisavtal är ovanliga torde det inte handla om några större intäktsbortfall.

Förslaget innebär att gasleverantörer kommer behöva ändra sina rörliga avtal med en fast löptid. På Gaspriskollen fanns när detta skrivs[12] två gasleverantörer som erbjöd var sitt rörligt avtal med bindningstid på 1 år. Bindningstiden efterlevs genom att kunden inte kan säga upp avtalet utan att avtalsbrottet medför avgifter.

Eftersom bytesrelaterade avgifter endast är tillåtna för avtal med fast pris och fast löptid samt för så kallade mixavtal kommer rörliga avtal med bindningstid inte kunna medföra att en gasleverantör kan begära att gasanvändaren ska betala en avgift vid förtida uppsägning.

Gasleverantörer som tillämpar en fast löptid på sina rörliga avtal och begär en avgift vid förtida uppsägning eller byte måste därför ta bort denna avgift från sina avtalsvillkor för avtal med konsumenter och små företag. Gasleverantörernas kostnad för anpassning av avtalsmallar och annat kan uppskattas till minst 100 000.

Att tidsfristen för slutavräkning även föreslås omfatta kunder som inte är konsumenter bör i praktiken inte medföra någon effekt på marknaden.

För Ei tillkommer arbete med att ta fram föreskrifter om beräkningen av avgift, förlustens storlek och avgiftens storlek. Arbetet med att ta fram föreskrifter uppskattas till 90 persondagar, vilken ger en kostnad om 450 000 kronor[13].

Arbetet med tillsyn uppskattas till 6 persondagar per år, vilken ger en årlig kostnad om 30 000 kr[14].

Förslaget har inga konsekvenser för stat, andra myndigheter än Ei eller andra företag och enskilda.

4.26 Konsumenträttigheter och konsumentskydd i samband med utfasningen av naturgas

Bestämmelser införs i gasmarknadslagen om att om en operatör tar en gasledning ur bruk ska den genomföra ett samråd med berörda gasanvändare och andra berörda intressenter, inklusive konsumentorgan, om hur avveckling av gasledningen ska gå till. Inför samrådet ska gasanvändare informeras om tidplan, förfarandet för avstängning och i vilka steg det ska ske.

---

[12] I juni 2025.
[13] (1 175 000/235) x 90
[14] Driftskostnad per årsarbetskraft uppgår, enligt Ei:s årsredovisning för 2024, till 1 175 000. Genomsnittligt antal arbetsdagar per år enligt Skatteverket är 235. Kostnaden för sex personarbetsdagar uppskattas till (1 175 000/235) x 6 = 30 000 kronor.

Artikel 13 innehåller bestämmelser till skydd för kunder som ska stängas av från naturgassystemet. Eftersom det idag saknas ett regelverk kring konsumentskydd i samband med utfasning av naturgas bör bestämmelserna i artikel 13 införas i sin helhet i den nya gasmarknadslagen. Den utfasning som kan komma ifråga gäller inte endast naturgas utan bör omfatta samtliga gaser i gasmarknadslagen.

Artikel 13 anger att om avstängning av nätanvändare enligt artikel 38.6 är tillåten ska medlemsstaterna säkerställa att

a) de berörda nätanvändarna och andra berörda intressenter, särskilt konsumentorgan, har rådfrågats,

b) nätanvändarna, slutkunderna och berörda intressenter informeras i tillräckligt god tid i förväg om det planerade datumet, förfarandet för avstängning, vilka steg som planeras och hur tidsplanen ser ut,

c) slutkunderna får information om och har tillgång till lämplig rådgivning om hållbara uppvärmningsalternativ, samt information om ekonomiskt stöd genom relevanta organ som ska identifieras av nationella myndigheter, inbegripet gemensamma kontaktpunkter som inrättas enligt artiklarna 21 och 22 i direktiv (EU) 2023/1791 och artikel 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 (47), och kontaktpunkter som inrättats eller utsetts enligt artikel 16.3 i direktiv (EU) 2018/2001,

d) det vid planeringen och genomförandet av utfasningen av naturgas tas vederbörlig hänsyn till de särskilda behoven hos utsatta kunder som avses i artikel 26 och kunder som påverkas av energifattigdom, och att lämpliga åtgärder i tillämpliga fall vidtas i syfte att undanröja de negativa effekterna av utfasningen av naturgas med beaktande av den vägledning som avses i artikel 27, vilka åtgärder får omfatta användning av offentlig finansiering och finansieringsinstrument som inrättats på unionsnivå,

e) alla finansiella överföringar mellan reglerade tjänster följer reglerna i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789 och det inte förekommer någon diskriminering mellan olika kategorier av kunder och mellan energibärare.

Punkterna a) och b) i artikel 13 kan genomföras i svensk rätt utan åtgärder för anpassning eller omformulering.

När det gäller punkten c) anges att slutkunder ska få information om och ha tillgång till lämplig rådgivning om hållbara uppvärmningsalternativ och information om ekonomiskt stöd. Informationen ska ges genom relevanta organ som ska identifieras av nationella myndigheter, inbegripet gemensamma

kontaktpunkter som inrättas enligt artiklarna 21 och 22 i direktiv (EU) 2023/1791 och artikel 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 (47), och kontaktpunkter som inrättats eller utsetts enligt artikel 16.3 i direktiv (EU) 2018/2001. Statens energimyndighet har i rapporten *Stödjande insatser för energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi – Underlag för genomförande av EU-direktiv*, beskrivit olika kontaktpunkter och deras funktioner. De kontaktpunkter som är aktuella är kommunernas energi- och klimatrådgivning, Energimyndigheten, Boverket med flera.

Kommunernas klimat- och energirådgivning bör vara särskilt värdefull. Mot bakgrund av det finns en utbyggd organisation för rådgivning i energi- och klimatfrågor hos flera organ, kommuner och statliga myndigheter behöver ingen särskild bestämmelse införas om detta i gasmarknadslagen.

Enligt punkten d) ska det vid planeringen och genomförandet av utfasningen av naturgas tas vederbörlig hänsyn till de särskilda behoven hos utsatta kunder som avses i artikel 26 och kunder som påverkas av energifattigdom, och att lämpliga åtgärder i tillämpliga fall vidtas i syfte att undanröja de negativa effekterna av utfasningen av naturgas med beaktande av den vägledning som avses i artikel 27, vilka åtgärder får omfatta användning av offentlig finansiering och finansieringsinstrument som inrättats på unionsnivå. Enligt naturgaslagens bestämmelser i 8 kap. tar de sociala myndigheterna över ansvaret och tillämpar det sociala skyddsnätet. Som konstaterats i bedömningen av artikel 26 finns inget krav att medlemsstaterna ska införliva skyddet för utsatta kunder i naturgaslagstiftningen. Även bestämmelsen i artikel 13 punkten d) får hanteras inom ramen för det sociala skyddsnätet. Om kommissionen ger vägledning enligt artikel 27 kan den beaktas och, om det behövs, regleras i annan lagstiftning.

Enligt punkten e) ska alla finansiella överföringar mellan reglerade tjänster följa reglerna i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789 och det får inte förekomma någon diskriminering mellan olika kategorier av kunder och mellan energibärare. Inte heller denna bestämmelse kräver något genomförande.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i artikel 13 är tvingande och något alternativ till genomförande finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget medför en merkostnad för den operatör som tar en gasledning ur bruk.

Gasanvändare får god information i samband med att en gasledning tas ur bruk och gasanvändarna blir avstängda som en följd av detta.

Vid ett samråd behöver operatören ta fram samrådsunderlag, definiera samrådskrets och göra utskick, hålla samrådsmöte med myndigheter, företag, organisationer och enskilt berörda. Allt sammanfattas sedan i en samrådsredogörelse. Tidsåtgång och kostnad varierar beroende på omfattning av projektet (i detta fall avvecklingen). Utifrån Nordions erfarenheter av samråd utgör samrådskostnaden ca 30–50 procent av den totala prövningskostnaden för projektet.

4.27 Jämförelseverktyg för naturgas och biogas

Problembeskrivning

I gasmarknadsdirektivet finns krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att naturgaskunder med en förväntad årsförbrukning upp till 100 000 kWh har tillgång till minst ett verktyg som jämför leverantörers erbjudanden. Verktyg ska uppfylla ett antal kriterier som garanterar dess oberoende och kvalitet.

Medlemsstaterna kan utse en behörig myndighet som förtroendemärker jämförelseverktyg som uppfyller kriterierna. Medlemsstaterna kan avstå från att utse behörig myndighet om ett offentligt organ tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller kriterierna.

Ei gör bedömningen att om svenska naturgaskunder ska få tillgång till ett jämförelseverktyg som uppfyller kriterierna bör Ei driva den. Beslutet motiveras främst av att Ei har erfarenhet av att driva Elpriskollen som uppfyller liknande krav i elmarknadsdirektivet samt att det saknas aktörer som kan tänka sig att ansöka om en förtroendemärkning. Ei föreslår därför följande:

- En bestämmelse införs i Ei:s instruktion om att Ei ska ta fram och tillhandahålla ett jämförelseverktyg för erbjudanden från gasleverantörer. Jämförelseverktyget ska uppfylla kraven i artikel 14 i gasmarknadsdirektivet.
- En bestämmelse införs om att leverantörerna ska informera naturgaskunderna om att verktyget finns. Informationen ska ges på, eller tillsammans med, fakturor eller på annat sätt.
- En bestämmelse införs om att gasleverantörer ska rapportera in uppgifter till Ei om de priser och leveransvillkor som företaget tillämpar för leverans av gas i en kunds uttagspunkt.

- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges bemyndigande att meddela föreskrifter om leverantörernas rapportering av uppgifter.

Alternativa lösningar

Enligt direktivet ska gaskunder ha tillgång till verktyg för jämförelse mellan erbjudanden från leverantörer. Jämförelseverktyget kan drivas av ett privat företag eller ett offentligt organ.

Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ansvarar för att ge jämförelseverktyg en förtroendemärkning, som innebär att de uppfyller kraven på verktyget som ställs i direktivet. Om en offentlig myndighet tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller kraven i direktivet får medlemsstaterna välja att inte ha ett system med förtroendemärkning.

Ei tillhandahåller sedan 2008 jämförelseverktyget Elpriskollen som uppfyller motsvarande krav i elmarknadsdirektivet[15]. Elpriskollen är ett etablerat jämförelseverktyg som många kunder och företag känner till[16]. Infrastruktur för inrapportering och publicering finns. Ei har även lång erfarenhet av kontroller och tillsyn för att säkerställa att inrapporterade uppgifter är aktuella och korrekta.

Ei föreslår att motsvarande upplägg genomförs på gassidan och att Elpriskollen kompletteras med en jämförelse för gas. Det skulle innebära stordriftsfördelar och bidra till att kravet på verktygets oberoende från marknadsaktörer uppfylls.

Alternativet, att utse en behörig myndighet som genomför förtroendemärkning av jämförelseverktyg, skulle leda till kostnader för både förtroendemärkning och tillsyn över denna förtroendemärkning. Det är dock oklart om det finns aktörer som skulle kunna vara intresserade av att ansöka om förtroendemärkning.

Konsumenternas Energimarknadsbyrå ansvarar idag för Gaspriskollen som i sitt nuvarande utförande troligtvis inte uppfyller kraven i artikel 14. Under de externa referensgruppsmöten som Ei hållit under arbetet med denna rapport har Konsumenternas Energimarknadsbyrå deltagit. Byrån har inte framfört några invändningar mot förslaget att Ei tar över ansvaret för verktyget. Ei

[15] Artikel 14 i direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (omarbetning)

[16] Under energikrisen ökade antalet unika besökare från 305 000 under 2021 till 780 000 under 2022, för att sedan, med sjunkande elpriser, minska till 510 000 under 2023 och till 450 000 under 2024.

känner inte till några kommersiella jämförelseverktyg som skulle kunna vara intresserade av att ansöka om förtroendemärkning.

Det är därför Ei:s bedömning att om Sverige ska uppfylla artikel 14 ligger det närmast till hands att Ei tillhandahåller verktyget.

Effekter på gasmarknadens effektivitet

Ett oberoende jämförelseverktyg underlättar för kunderna att vara aktiva på gasmarknaden och bidrar därmed till att öka gasmarknadens effektivitet.

Utan ett jämförelseverktyg skulle kunder som är anslutna till det västsvenska gasnätet få besöka sex olika webbsidor och spendera uppskattningsvis 10–15 minuter på vardera sida, för att kunna jämföra priser och avtalsvillkor. Med sex leverantörer innebär det en tidsåtgång på mellan 1 och 1,5 timme för att genomföra en fullständig jämförelse. På Elpriskollen, som 2024 hade 450 000 besökare, spenderar en besökare i genomsnittligt runt 3 minuter under ett besök.

Genom att vara aktiva kan kunderna även välja gas från förnybara energikällor och därigenom främja energiomställningen och bidra till att uppfylla det klimatpolitiska ramverket.

Gas kan vara en betydande kostnad för hushåll och mindre företag. En väl fungerande konkurrens som främjar kundernas aktivitet bidrar till att minska dessa kostnader, vilket ökar välfärden för dessa kunder. Att kunderna är aktiva och agerar på marknaden bidrar generellt till en välfungerande gasmarknad.

Den svenska naturgasmarknaden är begränsad till sin omfattning med få kunder och få leverantörer. Bytesfrekvensen är låg och slutkundspriserna högst i EU[17]. Även om den inte uppfyller kriterierna i artikel 14 finns redan en prisjämförelse på plats som drivs av Konsumenternas Energimarknadsbyrån. En prisjämförelse i Ei:s regi kan därför förväntas ha en mindre påverkan på den svenska naturmarknaden.

Konsekvenser för berörda aktörer

När detta skrivs erbjuder sex leverantörer avtal till hushållskunder som är anslutna till det västsvenska gasnätet[18]. En aktör levererar gas till hushållskunder som är anslutna till gasnätet i Stockholm. De sex leverantörerna som jämförs på Gaspriskollen erbjuder tillsammans tre olika avtalsformer. Tre

---

[17] ACER och CEER, *2024 Market Monitoring Report*, 2024, https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/09/ACER-CEER_2024_MMR_Retail-1.pdf, hämtad 9 juni 2025
[18] Gaspriskollen, april 2025

av leverantörerna är dessutom anvisade leverantörer och har därför även ett anvisat avtal i sitt utbud.

En genomgång av ovan nämnda leverantörers webbsidor visar att samtliga även erbjuder avtal till företagskunder, vilket Gaspriskollen inte jämför. Tre anger på sina webbsidor vilka avtalsformer de erbjuder. Två anger priser för erbjudanden som kan tecknas av företagskunder. Leverantörer som inte visar utbud och priser på sina webbsidor hänvisar företagskunder till kundtjänst.

Förslaget kommer att göra det tydligare för hushållskunder vilka priser de ska betala. På nuvarande Gaspriskollen anges endast pris för en typkund med årsförbrukning på 15 000 kWh. Om en jämförelse i Ei:s regi byggs enligt samma modell som Elpriskollen kan besökaren ange sin årsförbrukning och få ett jämförpris baserat på den egna årsförbrukningen.

Förslaget kommer även att underlätta jämförelsen av företagsavtal då samtliga företag som erbjuder dessa ska rapportera både priser och villkor, vilket flera av leverantörerna idag inte visar på sina webbsidor. Rapporteringskravet för gasleverantörer ökar sannolikheten för att hushålls- och företagskunder kan fatta beslut baserat på aktuella och korrekta uppgifter.

För leverantörerna innebär rapporteringskravet dels en engångskostnad för anpassning till de nya reglerna, dels en löpande kostnad för rapportering.

När Ei:s föreskrifter om elleverantörers skyldighet att lämna uppgifter om priser och leveransvillkor ändrades 2024 antogs att det tar 15 minuter att rapportera ett nytt avtal och ytterligare tre minuter per extra avtal. Om rapporteringen genomförs av en webbadministratör med en lön på 45 100 kronor i månaden[19] innebär det en engångskostnad på i snitt 519 kronor för omkring 86 elleverantörer.[20]

Beräkningen utgick då från det faktum att många elleverantörer segmenterat sin kundstock, till exempel utifrån förväntad årsförbrukning, och skapat olika avtal inom samma avtalstyp. Detta kände Ei till genom den rapporteringsplikt som funnits på plats för elleverantörer sedan Elpriskollen lanserades 2008.

Ei saknar dock uppgifter om huruvida gasleverantörer segmenterar sin kundstock, dvs. hur många avtal de i genomsnitt har inom varje avtalstyp. Ett

---

[19] SCB, 2024b.

[20] Medellönen för en webbadministratör är enligt SCB, 2024b, 45 100 kr. Efter tillägg med semesterlön på 12 %, arbetsgivaravgifter på 31,4 % och overheadkostnad på 25 % blir den totala lönekostnaden 82 984 kr per månad (45 100 x 1,84). Antal arbetstimmar per månad är 160. Timkostnaden blir då 519 kr (82 984 kr / 160 h). Åtgärden beräknas ta i snitt cirka en timme (15 minuter + (14 avtal x 3 minuter)) och därmed kosta ca 519 kr.

antagande, baserat på gasmarknadens begränsade omfattning, är att det är betydligt färre.

Om vi antar att en gasleverantör rapporterar tre olika avtal per avtalstyp skulle det innebära en engångskostnad på 207 kronor för den gasleverantör som för närvarande har flest, det vill säga fyra, avtalstyper på Konsumenternas Energimarknadsbyrås Gaspriskollen[21].

Därutöver tillkommer en kostnad för att löpande rapportera in priser och villkor för denna avtalsform framöver. Omfattningen av denna kostnad är svår att beräkna och beror på hur ofta företaget ändrar sina priser. Den löpande kostnaden bedöms oavsett vara av mindre karaktär.

Kostnader för Ei

Om Ei tar över ansvaret för att driva en jämförelse av gasavtal innebär det dels utvecklingskostnader av engångskaraktär, dels löpande kostnader för drift och underhåll.

För Ei:s del innebär förslaget kostnader för att bygga ett inrapporteringsverktyg och en webbsida där inrapporterade priser och villkor kan jämföras. En jämförelse som byggs på samma sätt som Elpriskollen skulle kosta uppskattningsvis mellan 2,5 och 4 miljoner kronor att utveckla. Med tanke på den västsvenska naturgasmarknadens begränsade omfattning skulle man dock kunna argumentera för en enklare teknisk lösning och ett mindre avancerat gränssnitt till en kostnad på uppskattningsvis mellan 1,25 och 2 miljoner kronor.

Beroende på val av teknisk lösning, gränssnitt och tidpunkt för investeringen skulle utvecklingen av inrapporteringssystem och webbsida kunna samordnas med kommande uppdateringar av Ei:s befintliga system, vilket skulle kunna leda till eventuella kostnadsbesparingar.

Kostnader för drift och underhåll kan komma att uppgå till mellan 100 000 och 200 000 kronor per år.

Eftersom förslaget innebär en utökad rapportering till Ei samt ökade befogenheter för Ei kommer arbetsbördan för Ei att öka, bland annat genom ett

[21] Timkostnad 519 kronor och tidsåtgång 24 minuter ((15 minuter + (3 avtal x 3 minuter) = 24 minuter). Engångskostnad (519/60) x 24 = 207 kronor.

utökat tillsynsansvar. Arbetet med tillsyn uppskattas till 6 persondagar, vilken ger en årlig kostnad om 30 000 kr[22].

4.28 Fakturor och faktureringsinformation

I artikel 16 och i bilaga I till gasmarknadsdirektivet finns tvingande bestämmelser om vilken information gasleverantörer ska lämna till gasanvändare. För att genomföra direktivets bestämmelser föreslår Ei följande.

Befintliga bestämmelser i 7 kap. 14 § naturgaslagen om naturgasleverantörs debitering av gasförbrukarna förs in i den nya gasmarknadslagen och ändras till att omfatta alla gaser.

Befintliga bestämmelser i 7 kap. 15 § naturgaslagen om fakturainnehåll förs in i den nya gasmarknadslagen och ändras till att omfatta alla gaser, vilket bland annat innebär att gasanvändare ska kunna välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation.

En bestämmelse införs om att gasanvändare ska erbjudas flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna.

En bestämmelse införs om att om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

11 § 1 punkten i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen kompletteras med ett krav på samverkan med konsumentorganisationer (då myndigheten överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.)

En bestämmelse införs om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om gasleverantörers fakturering av gasanvändare och om skyldighet för gasleverantörer att lämna viss information till gasanvändaren i samband med fakturering.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i gasmarknadsdirektivet. Någon alternativ lösning finns inte.

I de fall då naturgaslagen har mer långtgående regler för att skydda gaskunders intressen föreslår Ei dock att dessa behålls. Direktivet föreskriver att fakturering

[22] Driftskostnad per årsarbetskraft uppgår, enligt Ei:s årsredovisning för 2024, till 1 175 000. Genomsnittligt antal arbetsdagar per år enligt Skatteverket är 235. Kostnaden för sex personarbetsdagar uppskattas till (1 175 000/235) x 6 = 30 000 kronor.

ske minst en gång per år. Befintlig bestämmelse i naturgaslagen anger att gasleverantörer ska fakturera kvartalsvis. Ei föreslår att bestämmelserna i naturgaslagen bibehålls. Syftet med bestämmelsen om fakturering kvartalsvis är att kunderna inte ska få höga räkningar i slutet av en tolvmånadersperiod. Ett annat syfte är att kunderna ska bli medvetna om sin faktiska förbrukning och kunna göra aktiva val, som till exempel att minska sin förbrukning.

I övrigt har det inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Effekter på gasmarknaden

Tydligare information bidrar till mer medvetna kunder vilket bör bidra positivt till marknadens funktion.

Konsekvenser för berörda aktörer

Gasleverantörer och nätföretag får ökade administrativa kostnader. Utveckling av faktureringssystem och layoutförändringar uppskattas till 100 000 kr – 500 000 kr. Här är det svårt att uppskatta en exakt kostnad eftersom den beror på vilket faktureringssystem varje företag för närvarande har och hur flexibelt det är för att lägga till nya fakturaposter. Till det kommer kostnad för ny layout av faktura samt Mina sidor. Den löpande kostnaden för fakturering uppskattas vara densamma som tidigare.

Eftersom förslaget innebär en utökad rapportering till Ei samt ökade befogenheter för Ei kommer arbetsbördan för Ei att öka, bland annat genom ett utökat tillsynsansvar. Arbetet med tillsyn uppskattas till 6 persondagar, vilken ger en årlig kostnad om 30 000 kr[23]. Arbetet med att ta fram föreskrifter uppskattas till 90 persondagar, vilken ger en kostnad om 450 000 kronor[24].

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.29 Certifiering av koldioxidsnål gas

Problembeskrivning

Artikel 9 i gasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser för certifiering av koldioxidsnåla bränslen. Bestämmelserna stämmer till stor del överens med de regler som finns för RFNBO och återvunna kolbränslen som finns i förnybartdirektivet och de delegerade akter som meddelats under det

[23] Driftskostnad per årsarbetskraft uppgår, enligt Ei:s årsredovisning för 2024, till 1 175 000. Genomsnittligt antal arbetsdagar per år enligt Skatteverket är 235. Kostnaden för sex personarbetsdagar uppskattas till (1 175 000/235) x 6 = 30 000 kronor.
[24] (1 175 000/235) x 90

direktivet, med bestämmelser om hur andelen förnybar el ska bestämmas och hur växthusgasutsläppen ska beräknas.

Artikel 9.7 ger EU-kommissionen rätt att meddela genomförandebeslut om erkännande av frivilliga certifieringssystem som ska kunna användas för att visa att de koldioxidsnåla bränslen uppfyller kraven på 70 procent minskade växthusgasutsläpp. Motsvarande möjlighet finns i förnybartdirektivet artikel 30 punkten 5 genom vilken EU-kommissionen ges möjlighet att meddela genomförandebeslut om godkännande av frivilliga certifieringssystem för förnybara bränslen och återvunna kolbränslen. Hittills har EU-kommissionen beslutat om att godkänna två certifieringssystem för RFNBO (ISCC EU och CertifHy). Samtliga frivilliga system för certifiering som har godkänts har publicerats på EU-kommissionens webbplats[25].

Kommissionen ska också, i enlighet med artikel 9 punkten 5, senast 5 augusti 2025 meddela delegerade akter om beräkningen av växthusgasutsläpp från koldioxidsnåla bränslen. Ett första utkast på en sådan akt presenterades för allmänna synpunkter i september 2024 och en bearbetad version presenterades inför expertgruppsmöte för förnybara bränslen i maj 2025. Utkastet liknar i hög utsträckning den delegerade akt som EU-kommissionen meddelat om beräkning av växthusgasutsläpp från RFNBO och återvunna kolbränslen. Skillnaden ligger i hur utsläpp från den el som används ska hanteras. Eftersom bestämmelserna i skrivande stund inte är beslutade så finns det inte heller några beslut om godkännande av frivilliga certifieringssystem för koldioxidsnåla bränslen. Om det finns en efterfrågan på marknaden för certifiering av koldioxidsnåla gaser är det sannolikt att de certifieringssystem som redan fått godkänt för certifiering av RFNBO och återvunna kolbränslen även ansöker om att få godkänt för koldioxidsnåla bränslen.

Enligt artikel 9 punkten 3 ska Sverige säkerställa att företag säkerställer att de lever upp till kraven om 70 procents utsläppsminskning för koldioxidsnåla bränslen. Regeringskansliet har publicerat ett förslag som anger att företag som är skattskyldiga för eller i yrkesmässig verksamhet levererar eller använder RFNBO bränslen ska kunna ansöka om hållbarhetsbesked för dem. Ett hållbarhetsbesked är ett beslut som Energimyndigheten fattar och som visar att företaget har ett kontrollsystem på plats som säkerställer att det uppfyller de kriterier och villkor som finns för den typen av bränslen, råvaror och produktionskedjor som företaget hanterar.

[25] https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/bioenergy/voluntary-schemes_en (hämtad 9 juni 2025)

För att genomföra artikel 9 punkten 3 behöver införas en möjlighet att ansöka om hållbarhetsbesked för koldioxidsnåla bränslen. Regeringen har lämnat förslag på ny lydelse av lagen om (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och biobränslen i propositionen 2024/25:131 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt. De ändringar som föreslås inom ramen för detta uppdrag utgår från de ändringar som redan föreslagits i propositionen.

> Genomförandet av artikel 9 sker genom ändringar i den föreslagna lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för vissa bränslen som bör innehålla en definition av koldioxidsnåla bränslen som innefattar koldisoxidsnål gas. Koldioxidsnåla bränslen bör definieras som återvunna kolbaserade bränslen enligt definitionen i artikel 2.35 i direktiv (EU) 2018/2001, koldioxidsnål vätgas och syntetiska gasformiga bränslen och vätskeformiga bränslen vars energiinnehåll hämtas från koldioxidsnål vätgas, vilka uppfyller tröskelvärdet för minskning av växthusgasutsläppen på 70 % jämfört med den fossila motsvarighet för förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung som anges i den metod som antagits enligt artikel 29a.3 i direktiv (EU) 2018/2001. Bestämmelsen i 1 kap. 3 § om hållbarhetskriterier utökas till att omfatta koldioxidsnåla bränslen. Bestämmelsen i 2 kap. 1 § om att förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung, koldioxidsnåla bränslen och återvunna kolbränslen ska anses som hållbara utökas på samma sätt.

Bestämmelsen i 3 kap. 1 a och 1 b §§ om kontrollsystem och hållbarhetsbesked och utökas till att omfatta koldioxidsnåla bränslen. Genom förslagen uppfylls bestämmelserna i artikel 9.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i artikel 9 är tvingande och något alternativ till genomförande finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Den som berörs av regelverket är den som är rapporteringsskyldig, vilket definieras i 3 kap. 1 §. Att vara rapporteringsskyldig betyder att man antingen är skyldig att anmäla sig eller frivilligt kan ansöka om ett hållbarhetsbesked hos Energimyndigheten.

Nödvändiga rutiner ska kunna visa att hållbarhetskriterier har uppfyllts samt för att uppfylla krav på spårbarhet på råvaror. Massbalans kan användas för att uppfylla kraven om spårbarhet. Rapporteringsskyldiga aktörer är också skyldiga att årligen lämna uppgifter till Energimyndigheten om de mängder av förnybara bränslen som har använts under föregående kalenderår. Dessa uppgifter används i statistik om användning av förnybar energi för bidraget till Europeiska unionens mål för att se vilka aktörer som uppfyller reduktionsplikten och som underlag för miljöinformation om drivmedel.

Genom att hållbarhetskriterierna utvidgats till fasta och gasformiga biobränslen i det reviderade förnybartdirektivet (RED II) berörs nu fler aktörer och verksamheter av kraven.

Ett hållbarhetsbesked är ett beslut som Energimyndigheten fattar och som visar att företaget har ett kontrollsystem på plats som säkerställer att det uppfyller de kriterier och villkor som finns för den typen av bränslen, råvaror och produktionskedjor som företaget hanterar.

Statens energimyndighet får tillkommande arbetsuppgifter eftersom rapporteringsskyldighet ska gälla för även för koldioxidsnåla bränslen inklusive koldioxidsnåla gaser. Bedömningen är att antalet aktörer är så pass begränsat att Energimyndigheten kan hantera den ökningen inom ramen för befintligt förvaltningsanslag.

Rapporteringsskyldiga företag får en merkostnad för att etablera kontrollsystem. Den administrativa kostnaden för aktörer som omfattas av hållbarhetslagen har tidigare uppskattats av Energimyndigheten i rapporten *Systemet för hållbarhetskriterier i Sverige – En utvärdering av regelverkets praktiska tillämpning* (ER 2015:21). Den genomsnittliga årliga kostnaden för en rapporteringsskyldig under den tid som systemet varit i gång när studien gjordes uppskattades till omkring 300 000 kronor per år. Kostnaden varierar dock stort mellan företag. Ansökningar om hållbarhetsbesked och upprättande av kontrollsystem utgjorde 14 procent av kostnaden och resterande 86 procent utgjordes av kostnader för att förvalta kontrollsystemet och rapportera uppgifter till Energimyndigheten enligt hållbarhetsregelverket. Detta kan ge viss uppskattning av kostnaderna. Aktörer som är rapporteringsskyldiga för koldioxidsnåla bränslen bör dock kunna ha ett enklare kontrollsystem än de flesta som är rapporteringsskyldiga för biobränslen, eftersom det inte krävs att några markkriterier är uppfyllda.

För koldioxidsnåla bränslen kommer det att vara den som säljer bränslet för motorändamål eller för användning i en bränslecell i ett fordon eller fartyg, eller som i yrkesmässig verksamhet använder bränslet, som är rapporteringsskyldig. De aktörer som levererar koldioxidsnåla bränslen till rapporteringsskyldiga aktörer kommer att få en avgörande roll i systemet, eftersom det är de som kommer att behöva se till att deras kunder får rätt information om hållbarhetsegenskaper hos levererade bränslen. Möjligheten för producenter av sådana bränslen att själva ansöka om hållbarhetsbesked kommer att underlätta denna hantering. Kontrollsystemet hos den som använder bränslet kan då bygga på att koldioxidsnåla bränslen endast köps in från aktörer med hållbarhetsbesked.

Förslaget får inga konsekvenser i övrigt för staten, myndigheter eller andra företag.

Genom att införa hållbarhetskriterier och krav på minskade växthusgasutsläpp i livscykelperspektiv för koldioxidsnåla bränslen ges det förutsättningar att använda dessa bränslen inom fler sektorer, exempelvis luftfart. Förslaget bidrar till att nå Sveriges klimatåtagande gentemot EU enligt ESR-förordning[26] och i förlängningen även EU:s klimatmål.

4.30 Långsiktiga avtal om leverans av fossil gas m.m.

Problembeskrivning

Enligt artikel 31.3 syftar gasmarknadsdirektivet inte till att hindra att långsiktiga avtal för förnybar gas och koldioxidsnål gas ingås i den mån de överensstämmer med unionens konkurrensregler och bidrar till utfasning av fossila bränslen. Långsiktiga avtal om leverans av fossil gas utan inslag av koldioxidminskning får dock inte ingås med en löptid efter den 31 december 2049. Långsiktiga avtal är en viktig del av medlemsstaternas naturgasförsörjning, men får inte hindra förnybar gas och koldioxidsnål gas från att komma in på marknaden. Sådana avtal bör alltid överensstämma med målen för direktivet och vara förenliga med EUF-fördraget och dess konkurrensregler.

Det bör införas en ny bestämmelse i gasmarknadslagen om att långsiktiga avtal om leverans av fossil gas, som har en löptid som sträcker sig efter 31 december 2049, måste innehålla moment om koldioxidminskning i levererad gas. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör kunna ta fram föreskrifter om vad som ska avses med ett långsiktigt avtal och hur kraven på koldioxidminskning i avtalen ska bestämmas utifrån unionens klimatmål och vad som i övrigt följer av den EU-gemensamma lagstiftningen. För det fall regeringen vidaredelegerar uppgiften att ta fram föreskrifter på området behöver det, enligt Ei, inte nödvändigtvis vara tillsynsmyndigheten som får ett sådant uppdrag utan det skulle kunna vara en annan myndighet som i det dagliga arbetar närmare frågor om omställningen av energisystemet och verkar för en ökad tillförsel och användning av fossilfria energikällor.

[26] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/857 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/842 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) 2018/1999

Alternativa lösningar

Gasmarknadsdirektivets bestämmelse är tvingande och något alternativ finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Svenska industrier använder sig av högst 3-åriga avtal och det är endast mycket stora aktörer som är part i den sortens långsiktiga avtal som avses i artikel 31. Det är i huvudsak tyska aktörer som är tillräckligt stora för detta och som kan ingå i långsiktiga avtal om t.ex. LNG-leveranser från Qatar. Såvitt känt har också ett danskt företag ett 30-årigt kontrakt avseende leveranser av rysk gas. När det gäller koldioxidminskning så sker detta genom att gasanvändare använder sig av biogas och CCS (Carbon Capture and Storage). Preem har t.ex. CCS-projekt på gång i Lysekil och Göteborg, och Öresundskraft har ett på gång i Helsingborg.

Utifrån läget idag får förslaget inga konsekvenser för marknaden eller marknadens aktörer.

Förslaget får inga konsekvenser för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda.

4.31 Prisreglering vid naturgaspriskris

Problembeskrivning

Genom artikel 5 i gasmarknadsdirektivet införs en möjlighet för Europeiska unionens råd att, på förslag av Europeiska kommissionen, genom ett genomförandebeslut tillkännage en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris. Ett sådant beslut förutsätter såväl mycket höga genomsnittspriser på grossistmarknaderna för naturgas som kraftiga ökningar av slutkundspriserna. Genomförandebeslutet får ha en giltighetstid om ett år. Giltighetstiden kan dock förlängas.

Ei föreslår att regeringen ska få meddela föreskrifter om reglering av priset för leverans av naturgas till hushållskunder, små och medelstora företag och samhällsviktig verksamhet, om Europeiska unionens råd har tillkännagivit en naturgaspriskris.

Sådana föreskrifter ska underställas riksdagens prövning inom en månad från den dag då de beslutades. Föreskrifterna bör upphöra att gälla om de inte underställs riksdagen i tid eller om riksdagen inte godkänner föreskrifterna inom två månader från underställandet.

Alternativa lösningar

Det går i nuläget inte att ta ställning till i vilken utsträckning det kan vara motiverat med offentliga ingripanden i prissättningen i Sverige med anledning av en naturgaspriskris. Det står dock klart att sådana ingripanden kräver en snabb hantering för att fylla sitt syfte. Detta talar för att en prisreglering bör införas genom en förordning. Regeringen bör därför få meddela föreskrifter om reglering av priset för leverans av naturgas till hushållskunder, små och medelstora företag och samhällsviktig verksamhet, om Europeiska unionens råd har tillkännagett en naturgaspriskris.

Med hänsyn till föreskrifternas karaktär bör de underställas riksdagens prövning inom en månad från den dag då de beslutades. Föreskrifterna bör upphöra att gälla om de inte underställs riksdagen i tid eller om riksdagen inte godkänner föreskrifterna inom två månader från underställandet.

Effekter på marknaden och konsekvenser för aktörer

Effekterna av förslaget är svåra att förutse. De föreslagna bestämmelserna får i sig inte några direkta effekter för några aktörer. Det är först om Europeiska unionens råd tillkännager en naturgaspriskris och regeringen i sin tur meddelar föreskrifter som konsekvenser uppstår för marknadens aktörer. Vilka effekterna blir beror på föreskrifternas innehåll.

4.32 Traditionella mätare för gas

Enligt artikel 21 punkten 2 ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunderna för gas enkelt kan läsa av sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt. Ett krav på mätning och redovisning via webbgränssnitt förutsätter att mätning är möjlig och s.k. spiskunder bör undantas. En bestämmelse införs därför om att en gasanvändare som inte är s.k. spiskunder ska kunna läsa av sina mätvärden på en webbsida som tillhandahålls av transmissions- och distributionsnätsoperatörer.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är tvingande och något alternativ till att genomföra den finns inte.

Ett alternativ är att utöka möjligheten att avläsa mätresultat även till s.k. spiskunder.

Gasmätare är som regel inte anslutna till elnätet (till skillnad från en elmätare), då mätare som sitter i fasadskåp är i ATEX-klassat (explosiva atmosfärer) område. I ett ATEX-klassat område undviks att sätta elnätsansluten utrustning. Hos Nordion är cirka 94 procent av gasmätarna batteridrivna. Dessa

batteridrivna mätare är tekniskt begränsade till att skicka mätvärden som mest en gång per dygn. Kostnaden för att installera batteridrivna mätare för hushållskunderna i Stockholms gasnät (ca 50 000) samt i Göteborg (ca 6 000) och Malmö (ca 10 000) skulle dock bli påtaglig, cirka 10 000 kr per mätare och uttagspunkt, och inte stå i proportion till nyttan, eftersom spiskunder har en begränsad förbrukning.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Smarta mätarsystem är till stor del genomfört i Sverige idag. Enligt uppgift från Nordion (Swedegas och WEUM) uppfylls till stora delar kraven på smarta mätarsystem redan idag. I dessa företag har över 99 procent av mätarna fjärrinsamling, och timvärden tillhandahålls gratis till samtliga kunder med fjärrinsamling via en kundportal, dvs. via en webbsida så som föreskrivs i bestämmelsen. Dessa företag omfattar dock inte hela marknaden.

För de operatörer som inte idag erbjuder redovisning av mätvärden via sin webbsida innebär förslaget en merkostnad för nya system inklusive mjukvara. Kostnaden kan uppskattas till minst 100 000 kr.

4.33 Smarta mätare

Ei föreslår att regeringen ger Ei i uppdrag att ta fram rekommendationer om hur gasföretag ska optimera förbrukningen av naturgas och biogas och i vilken utsträckning det kan ske genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster och införa smarta mätarsystem. Ei ska genomföra en kostnads- och nyttoanalys enligt principerna i Bilaga II i gasmarknadsdirektivet och, om analysen utfaller positivt, lämna förslag på hur smarta mätare för naturgas och biogas kan införas.

Ett motsvarande uppdrag om genomförandet av en kostnads- och nyttoanalys rörande smarta mätare för vätgas bör ges till Ei efter det att vätgassystemet byggts ut och kunder börjat ansluta.

Enligt artikel 17 punkten 1 ska medlemsstaten eller tillsynsmyndigheten starkt rekommendera att naturgasföretag optimerar förbrukningen av naturgas. Detta kan ske genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster och införa smarta mätarsystem som är driftskompatibla med förbrukarnas energistyrningssystem och med smarta nät. Hur detta ska gå till bör utredas närmare och ryms inte inom ramen för detta uppdrag. Regeringen bör därför ge Ei ett särskilt uppdrag att ta fram rekommendationer om att naturgasföretag ska optimera förbrukningen av naturgas, bland annat genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster och införa smarta mätarsystem. Vilken åtgärd som

ger bäst effekt för de svenska slutkunderna bör utredas innan rekommendationer ges.

Enligt artikel 17 punkten 2 ska medlemsstaten utifrån en genomförd kostnads- och nyttoanalys ta ställning till huruvida smarta mätare ska införas för naturgas. Kostnads- och nyttoanalysen ska genomföras enligt principerna i bilaga II och bör omfatta både biogas och naturgas. En kostnads- och nyttoanalys ryms inte inom ramen för detta uppdrag. Regeringen bör därför ge Ei ett särskilt uppdrag att genomföra en sådan kostnads- och nyttoanalys när det gäller lämpligheten i att införa smarta mätare för naturgas och biogas.

Enligt artikel 18 punkten 1 ska medlemsstaterna säkerställa ett införande av smarta mätarsystem för vätgas som korrekt kan mäta förbrukningen och tillhandahålla information om den faktiska tidsperioden för användning och som kan överföra och ta emot data för informations-, övervaknings- och kontrolländamål med hjälp av en form av elektronisk kommunikation. Enligt punkten 2 ska medlemsstaten genomföra en kostnads- och nyttoanalys på motsvarande sätt som för naturgas.

Enligt artikel 18 punkten 5 ska medlemsstater som inför smarta mätarsystem på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutkunderna bidrar till kostnaderna för införandet, när de beräknar de nätavgifter som är tillämpliga på eller de avgifter som betalas av kunderna. Medlemsstaterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur kunderna gynnas.

Idag sker ingen överföring av vätgas via rörledning. Det saknas idag bestämmelser om mätning av förbrukning av vätgas. Föreslagna bestämmelser om mätning i kapitel 3 i den nya gasmarknadslagen omfattar även vätgas. I utevaron av en marknad låter sig dock inte en kostnads- och nyttoanalys göras och någon genomförandeåtgärd i författning kan inte föreslås inom ramen för detta uppdrag. Ei bör få i uppdrag att utreda frågan om smarta mätare för vätgas, när det finns en marknad för rörbunden vätgas och förutsättningar för att genomföra en kostnads- och nyttoanalys. Ei föreslår i avsnitt 5.12 i huvudrapporten att regeringen ger Ei i uppdrag att utreda frågan om lämplig intäktsramsreglering för vätgas. Frågan om beräkning av nätavgifter och kundernas bidrag till införandet av smarta mätare för vätgasmarknaden hänger samman med hur intäktsramsregleringen utformas och bör kopplas till ett uppdrag till Ei rörande intäktsramsregleringen av vätgas.

Alternativa lösningar

Gasmarknadsdirektivets bestämmelser är tvingande och något alternativ finns inte.

Effekter på marknaden och konsekvenser för marknadens aktörer

Förslaget har endast konsekvenser för Ei som, om uppdraget ges, får en ökad arbetsbörda med att ta fram rekommendationer och genomföra en kostnads- och nyttoanalys. Det förstnämnda kräver inledande åtgärder som kräver viss bemanning. Framtida uppdatering och ändring av rekommendationerna torde kräva mindre arbetsinsatser. Det sistnämnda är en engångskostnad och det bör röra sig om en kostnad om cirka en miljon kronor.

4.34 Tvistlösning utom domstol

Problembeskrivning

Enligt artikel 25 i gasmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder har tillgång till enkla, rättvisa, rimliga, transparenta, oberoende, kostnadseffektiva och ändamålsenliga mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, genom en oberoende mekanism såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan eller genom en tillsynsmyndighet. Bestämmelsen är densamma som artikel 26 i elmarknadsdirektivet.

När bestämmelsen i artikel 26 i elmarknadsdirektivet skulle genomföras i Sverige bedömdes att de möjligheter till behandling av klagomål och tvistlösning utanför domstol som redan fanns i Sverige uppfyllde direktivets krav och att artikeln därför inte krävde någon genomförandeåtgärd. Detta med hänvisning till dels den tillsyn som bedrivs av Ei och Konsumentverket, dels genom att Allmänna reklamationsnämnden (ARN) kan pröva tvister mellan konsumenter och elleverantörer.

Ei anser att det är oklart om denna tidigare slutsats var riktig eftersom en slutkund som är ett företag inte kan vända sig till ARN vid en tvist med en elleverantör. Inte heller bör Ei:s och Konsumentverkets tillsyn kunna likställas med ett tvistlösningsförfarande. Genom det reviderade elmarknadsdirektivet tillkommer dessutom problematiken att tvister om energidelningsavtal kan uppkomma mellan två hushåll. Eftersom två hushåll som tvistar inte kan vända sig till ARN för att få tvisten prövad bedömer Ei att dagens system inte är tillräckligt för att säkerställa tillgång till tvistlösning utanför domstol enligt direktivets krav. En genomförandeåtgärd som säkerställer detta är därför nödvändig.

Ei föreslår att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att utreda frågan om ett organ för tvistelösning utom domstol för energisektorn.

Alternativa lösningar

Frågan om hur tvistlösning utanför domstol ska hanteras för slutkunder uppkom även i Energimyndighetens uppdrag om genomförande av delar av det omarbetade energieffektiviseringsdirektivet (KN2024/01007) och i Ei:s uppdrag om genomförande av EU:s reviderade elmarknadslagstiftning (KN2024/00430). Frågan om tvistlösning utanför domstol är alltså aktuell i flera regeringsuppdrag och för flera olika energislag. För att undvika att de olika utredningarna kommer till olika förslag på genomförandeåtgärder bedömer Ei att det är lämpligt att frågan utreds i ett gemensamt uppdrag. En utredning om ett gemensamt tvistlösningsorgan för el, gas, fjärrvärme och fjärrkyla kommer behöva bedöma bland annat hur ett sådant organ ska finansieras och bemannas samt frågan om rättskraften av dess avgöranden. En sådan utredning är inte möjlig att genomföra inom ramen för det nu aktuella regeringsuppdraget utifrån nuvarande tidsram.

Alternativet, dvs. att föreslå en ordning för alternativ tvistelösning endast för gasmarknaden inom ramen för uppdraget, är sämre än förslaget. En alternativ tvistelösning skulle potentiellt kunna utnyttjas av många kunder på elmarknaden, sannolikt många fler än på gasmarknaden. Det som talar för detta är bland annat att Ei:s Konsumentkontakt får många frågor och klagomål från elkunder, men nästan inga från gaskunder. En egen ordning för gasmarknaden riskerar att medföra onödiga kostnader eller i vart fall kostnader som inte står i proportion till nyttan för marknaden. En gemensam tvistelösning för el, gas och fjärrvärme är mer ekonomisk, ger möjlighet till en större organisation med större konkurrens och skulle bidra till att tvistelösningsinstitutet används av flera kunder.

Konsekvenser

Konsekvenserna är okända till dess regeringen bestämt om och till vilka ett uppdrag ska ges och hur uppdragsbeskrivningen utformas.

4.35 Sistahandsleverantör

Ett gasföretag som överför gas ska enligt gasmarknadsdirektivet välja ut en anvisad gasleverantör på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt. Företaget ska informera gasanvändaren om hur gasleverantören har valts ut. Gasleverantören ska underrätta gasanvändaren om sina priser och villkor. En anvisad gasleverantör ska minst en gång per kvartal lämna följande information till gasanvändaren:

1 en redogörelse för vilka olika avtal som gasleverantören erbjuder samt uppgifter om priser och leveransvillkor för de olika avtalen, och

2 uppgifter om var gasanvändaren, oberoende av gasleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra gasleverantörer tillämpar för leverans av gas till gasanvändare.

Alternativa lösningar

Förslaget innebär ett genomförande av artikel 29 och något alternativ till genomförande finns inte.

Effekter på marknaden

Förslaget medför inga effekter för marknaden.

Konsekvenser för berörda aktörer

Gasmarknadsdirektivet ställer krav på att en operatör ska välja en anvisad gasleverantör på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt. Med de uppställda rekvisiten bör inte ett regelrätt upphandlingsförfarande avses. Den som utser sistahandsleverantören måste göra det på objektiva grunder, vara öppen med vilka grunderna är och inte på ett otillbörligt sätt gynna exempelvis närstående företag. Med hänsyn till kravet på transparens bör gasföretaget även vara skyldigt att informera kunden om hur den anvisade gasleverantören har valts ut. Bestämmelserna omfattar vätgaskunder.

Operatörerna får en merkostnad för att ta fram och ge information, men den kostnaden torde vara begränsad. Förslaget bör inte i praktiken innebära någon ändring jämfört med hur operatörer arbetar i dag när de väljer ut anvisade gasleverantörer. Operatörer är redan i dag skyldiga att lämna viss information till en gasanvändare som har anvisats en gasleverantör.

Gasleverantörerna får en ökad administrativ börda för att minst en gång per kvartal lämna information till gasanvändaren om olika avtal som gasleverantören erbjuder, uppgifter om priser och leveransvillkor för de olika avtalen, samt uppgifter om var gasanvändaren kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra gasleverantörer tillämpar för leverans av gas till gasanvändare. Gasleverantörerna får en engångskostnad för upprättande av nya rutiner och uppgradering av system. Kostnaden uppskattas till minst 100 000 kr för respektive gasleverantör. Kostnaden för att lämna informationen kvartalsvis bör vara begränsad.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.36 Utsatta kunder

Utsatta kunder i vätgassystem

8 § i förordningen om instruktion för Ei utökas till att omfatta utsatta kunder anslutna till vätgassystem.

Enligt 8 § i förordningen om instruktion för Ei ska myndigheten när den fullgör sina uppgifter enligt 1–7 §§ ta särskild hänsyn till utsatta kunders ställning på el- och naturgasmarknaderna. Enligt artikel 26 ska medlemsstaterna i synnerhet vidta åtgärder för att skydda slutkunder i avlägsna områden som är ansluta till naturgas- eller vätgassystem. Bestämmelsen i 8 § i förordningen bör därför ändras så att även dessa vätgaskunder omfattas.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är tvingande och något alternativ till genomförande finns inte.

Effekter på marknaden

Effekterna på marknaden är idag svåra att överblicka eftersom det inte finns någon marknad för vätgas och inga hushållskunder för vätgas. I avsaknad av en marknad för vätgas är det också svårt att bedöma i vilken utsträckning det kommer att finnas utsatta kunder för vätgas. Det är dock viktigt att vätgas i lagstiftningen likställs med övriga gaser.

Konsekvenser för marknadens aktörer

Ei kan på sikt få merarbete, när en marknad för hushållskunder etablerats.

Några konsekvenser i övrigt för stat, myndigheter, andra företag eller enskilda finns inte.

4.37 Anpassningar av gasmarknadslagen till artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet

Ei förslår främst några redaktionella ändringar av det förslag som Ei tidigare lämnat i rapporten Ei R2024:10 *Genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt*. När det gäller skyldigheten för en innehavare av gassystem att analysera möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i sina gasledningar görs dock en förändring i förhållande till förslagen i rapporten i Ei R2024:10. I gasmarknadslagen föreslås att analyskravet för en innehavare av gassystem ska infalla första gången då en gasledning varit i drift i tio år. En gasledning är normalt konstruerad för en mycket lång teknisk livslängd, upp till 100 år. Mot denna bakgrund bör analyskravet gällande möjliga åtgärder för att skapa förbättrad energieffektivitet i gasledningen inte infalla direkt då ledningen tagits i drift.

Med hänsyn till gasledningens långa tekniska livslängd bör i stället analyskravet börja gälla först då en gasledning varit i drift i tio år.

För konsekvensanalys, se Ei:s rapport Ei R2024:10 *Genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt*, avsnitt 5.8–5.10.

4.38 Uppdaterade hänvisningar

Hänvisningar i svensk lagstiftning till direktiv 2009/73/EG och förordning EG Nr 715/2009 och artiklar i direktiv och förordning byts ut mot en hänvisning till direktiv (EU) 2024/1788 och förordningen (EU) 2024/1789 och nya artikelnummer i direktiv och förordning.

Hänvisningar i annan lagstiftning till naturgaslagen ändras till att avse gasmarknadslagen.

Effekter på marknaden och konsekvenser för aktörer

En uppdatering av hänvisningar till ny EU-lagstiftning och den nya gasmarknadslagen är nödvändig. Förslaget har inga effekter på marknaden.

För marknadens aktörer kan förslaget medföra att uppdateringar behöver göras i interna och externa dokument/webbsidor, men kostnaden bedöms som liten.

Ei får tillkommande kostnader för ändring i befintliga föreskrifter.

5 Miljömässiga konsekvenser

Förslaget bidrar till en snabbare tillståndsprocess vilket, förutom att hålla ner kostnaderna för sökanden och prövande myndigheter, möjliggör en snabbare utbyggnad av gassystem och i slutändan anslutning av produktion, i synnerhet förnybar sådan. Gasanvändarna får kunskap om från vilka energikällor gasen levereras och kan göra aktiva och miljömedvetna val.

Förslaget underlättar en ökad användning av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet och bidrar till EU:s klimatmål genom att påskynda omställningen till förnybar energi. Förslaget ger också förutsättningar för etablering av en marknad för rörbunden vätgas, vilket bidrar till omställning till förnybar och fossilfri energi.

Förslaget om utökat undantag från koncession och minskade ledtider för uppförande av nya kompressorstationer medför att så kallad fackling av biogas i onödan minimeras och därmed minskas koldioxidutsläppen.

Det är svårt att avgöra hur mycket användandet av naturgas kan komma att ändras av förslaget, och därmed även svårt att göra en uppskattning om koldioxidutsläpp kommer minska eller öka. Dock bedömer vi inte att förslaget kommer att hindra en omställning till att öka andel biogas i systemet, och bör därför inte hindra omställningen till en mer hållbar gasanvändning,

6 Ikraftträdande och informationsinsatser

Gasmarknadsdirektivets bestämmelser ska vara genomförda i svensk rätt senast den 5 augusti 2026. Vissa bestämmelser ska vara genomförda tidigare. Ei föreslår att den nya gasmarknadslagen och gasmarknadsförordningen träder i kraft den 1 augusti 2026. Vissa bestämmelser som rör vätgasaktörer föreslås träda i kraft den 1 januari 2033, samtidigt som bestämmelserna om förhandlat tillträde ska upphöra.

Uppföljning av förslagens konsekvenser kan ske en tid efter att bestämmelserna införts, dvs. efter augusti 2026. När det gäller vätgas är den marknaden under framväxt och en utvärdering av bestämmelserna för vätgas ligger möjligen ännu längre fram.

Marknadens aktörer bör få information om vad gasmarknadsdirektivets krav kan medföra från och med augusti 2026. Information lämnas inom ramen för Ei:s och övriga berörda myndigheters uppdrag.

7 Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer

7.1 Transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas

Transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas får tillkommande uppgifter genom den nya gasmarknadslagen. Nya skyldigheter är bland annat att upprätta nätutvecklingsplaner och vid beslut om nätplanering och nätutveckling, och vid vissa investeringar, tillämpa principen om energieffektivitet först. Vidare tillkommer nya skyldigheter vid anslutning. Bland annat ska standardiserade rutiner tas fram för anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas. Även andra krav tillkommer vid anslutning av vissa andra typer av produktionsanläggningar. Transmissionsnätsoperatörer för gas utom vätgas får även nya skyldigheter vid begäran om anslutning av produktionsanläggningar för biometan. När det gäller samarbete med andra aktörer tydliggörs kraven i den nya gasmarknadslagen. En transmissionsnätsoperatör ska samarbeta med distributionsnätsoperatörer för att möjliggöra att marknadsaktörerna som är

anslutna till operatörernas nät kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

7.2 Transmissionsnätsoperatörer för vätgas

Idag finns inga aktörer som bedriver verksamhet med rörbunden vätgas. De operatörer som i framtiden bygger och driver transmissionsledningar måste följa regelverket i den nya gasmarknadslagen. Med detta följer naturligtvis kostnader, men det kan idag inte bedömas hur stora de blir. Kostnaderna för koncessionsförfarandet bör vara samma som för naturgasledningar.

7.3 Distributionsnätsoperatörer för gas utom vätgas

En distributionsnätsoperatör för gas utom vätgas som har ett naturgasnät som ska avvecklas, helt eller delvis, ska upprätta en nätavvecklingsplan som ska ges in till tillsynsmyndigheten och offentliggöras. Nya skyldigheter vid anslutning tillkommer genom den nya gasmarknadslagen. När det gäller samarbete med andra aktörer tydliggörs kraven i den nya gasmarknadslagen. En distributionsnätsoperatör ska samarbeta med transmissionsnätsoperatören för att möjliggöra att marknadsaktörerna som är anslutna till operatörernas nät kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

7.4 Distributionsnätsoperatörer för vätgas

Idag finns inga aktörer som bedriver verksamhet med rörbunden vätgas. De operatörer som i framtiden bygger och driver distributionsledningar måste följa regelverket i den nya gasmarknadslagen. Med detta följer naturligtvis kostnader, men det kan idag inte bedömas hur stora de blir.

7.5 Gasleverantörer

Gasleverantörerna får ökade kostnader för anpassning av avtalsmallar, rutiner för att ge sina kunder information och rutiner för klagomålshantering. Dessa kostnader är av engångskaraktär, men kan även ge en ökning av löpande kostnader för administration.

Fakturan ska enligt de föreslagna bestämmelserna fungera som en bärare av väsentlig information till kunderna. Detta ger både en engångskostnad och ökade löpande kostnader för administration.

7.6 Övriga företag

Fjärrvärmeföretag och fjärrkyleföretag (distributionsnätsoperatör som utarbetar avvecklingsplan ska samarbeta med dessa vid framtagandet av planen (3 kap. 37 § gasmarknadslagen). Ökad administration och tillkommande uppgifter för

företag verksamma i regioner där naturgasinfrastruktur ska avvecklas (Västsverige och i södra Sverige).

Övergången från konsumenträttigheter till kundrättigheter innebär att samtliga företag kommer att få en stärkt ställning som gasanvändare.

7.7 Kunder på naturgas- och biogasmarknaden

De nya bestämmelserna om avtalsinnehåll, innehåll i faktura och information på webbplatser gäller samtliga kunder och inte bara konsumenter. Mindre företag, i synnerhet fåmansföretag, får en starkare ställning och rätt till mer information. Samtliga kunder får en större möjlighet att göra aktiva val utifrån information om förbrukning och andra uppgifter. Kundernas medvetenhet om sin förbrukning och kostnaden för densamma ökar.

Konsumenters och små företags ställning på marknaden stärks genom att förutsättningarna för att ta ut så kallade brytavgifter regleras och begränsas.

7.8 Kunder på vätgasmarknaden

Det finns idag ingen marknad för rörbunden vätgas och således inga kunder. Konsekvenserna för kunderna bedöms bli samma som för kunder på naturgas- och biogasmarknaderna.

7.9 Ei

Utifrån de förslag som lämnas av Ei när det gäller gasmarknadsdirektivet och ändrade bestämmelser för koncessionsförfarandet utökas Ei:s arbetsuppgifter när det gäller tillsyn, uppföljning och analys av marknaden, bland annat med nya rättigheter för kunder. Till detta kommer ett omfattande föreskriftsarbete när det gäller innehåll i fakturor, beräkning av s.k. brytavgifter, nätutvecklingsplaner med mera. Ei får också utökade uppgifter för ett jämförelseverktyg, gaspriskollen.se.

Ei ska även fatta beslut om undantag från vissa bestämmelser om certifiering och åtskillnad för vätgasverksamhet.

Ei föreslås även få större och mindre utredningsuppdrag. Det större är att utreda intäktsramar för vätgas. Det mindre är att utreda frågan om nyttan med smarta mätare för gaskunder. Slutligen föreslås Ei få i uppdrag att utreda frågan om ett organ för tvistelösning utom domstol för energimarknaden.

Ei ska även fatta beslut om undantag från vissa bestämmelser om certifiering och åtskillnad för vätgasverksamhet.

Resursförstärkning

Ei:s uppskattning är att det behövs resursförstärkning för att kunna fullgöra de tillkommande uppgifterna. Det rör sig om två jurister, två företagsekonomer, två nationalekonomer, två ingenjörer, en enhetschef och en administratör, totalt tio heltidstjänster.

I Ei:s tillkommande uppgifter ingår omfattande analysarbete och tillsyn av hela eller delar av gasmarknaden och en ny marknad för vätgas. Tillsynen av kundmarknaden blir mer omfattande eftersom gasmarknadsdirektivet ger samtliga kunder, dvs. inte endast konsumenter, utökade rättigheter.

Mängden beslut om certifiering, godkännande och undantag ökar och ställer höga krav på teknisk, ekonomisk och/eller juridisk kompetens.

Enligt Ei:s årsredovisning för 2024 var driftskostnaden per anställd 1 171 000 kr. En ökning av antalet årsarbetskrafter med tio ger en ökad kostnad per år om 11 710 000 kr.

7.10 Domstolar

Både allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar får viss ökning av måltillströmning. Då det ännu inte finns någon vätgasmarknad i Sverige, som omfattas av gasmarknadsdirektivets bestämmelser, är det mycket svårt att i nuläget bedöma den kommande måltillströmningen till landets domstolar. Vilka av de frågor som myndigheterna kommer att pröva på den framtida vätgasmarknaden som kommer att leda till överprövning i domstol är omöjligt att svara på i dagsläget. Förslagens konsekvenser för de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna behöver därför följas och närmare analyseras när en vätgasmarknad etableras i Sverige.

7.11 Övriga myndigheter

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) får tillkommande uppgifter i koncessionsärenden. Myndigheten ska yttra sig i vissa fall om en lednings eller anläggnings lämplighet ur försörjningstrygghetsperspektiv respektive energieffektivitetsperspektiv. Energimyndigheten får flera ärenden om beslut om hållbarhetsbesked. Myndigheten får tillkommande arbetsuppgifter eftersom rapporteringsskyldighet ska gälla för även för koldioxidsnåla bränslen inklusive koldioxidsnåla gaser. Bedömningen är att antalet aktörer är så pass begränsat att Energimyndigheten kan hantera den ökningen inom ramen för befintligt förvaltningsanslag.

7.12 Finansiering

Ei:s bedömning är att förslagen inte får några statsfinansiella konsekvenser på intäktssidan. Dock kan staten gå miste om avgifter för koncession för vätgasledningar som idag prövas enligt rörledningslagen. På utgiftssidan ökar kostnaden genom att Ei och i viss mån Statens energimyndighet får tillkommande arbetsuppgifter och bör få utökat budgetanslag. Även domstolarna får ökade utgifter.

7.13 Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser för aktörer

Den sammanlagda kostnaden har uppskattats utifrån de enskilda posterna under respektive förslag. Enligt Ei:s bedömning är föreslagna bestämmelser det mest kostnadseffektiva sättet att genomföra gasmarknadsdirektivet.

Operatörer av naturgas och biogas

Minskade kostnader

400 000 kr per redan beviljad koncession.

6–28,5 miljoner kr för åren 2025–2030 samt 67 miljoner kr per år för nytt undantag från koncession.

Ökade kostnader

Samråd vid avveckling/nedstängning 200 000 kr per tillfälle.

Kostnad för nätutvecklings- och nätavvecklingsplaner 100 000 kr per företag och rapporteringstillfälle.

Kostnad för kundinformation 500 000 kr i engångskostnad. Löpande kostnader tillkommer.

Operatörer av vätgas

Samråd vid avveckling/nedstängning 200 000 kr per tillfälle.

Kostnad för nätutvecklings- och nätavvecklingsplaner 100 000 kr per företag och rapporteringstillfälle.

Kostnad för kundinformation 500 000 kr i engångskostnad. Löpande kostnader tillkommer.

Minskade kostnader

Grundavgift 42 000 kr samt 3 700 kr per kilometer för koncession enligt nya gasmarknadslagen jämfört med rörledningslagen.

400 000 kr per redan beviljad koncession.

Ökade kostnader

Samråd vid avveckling/nedstängning 200 000 kr per tillfälle.

Kostnad för nätutvecklings- och nätavvecklingsplaner 100 000 kr per företag och rapporteringstillfälle.

Kostnad för kundinformation 500 000 kr i engångskostnad. Löpande årliga kostnader tillkommer.

Gasleverantörer

Ökade kostnader

Kostnad för kundinformation 700 000 kr i engångskostnad samt löpande årliga kostnader.

Minskade intäkter för brytavgifter.